

Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Lenka Petrmichlová

Transformace druhého bydlení na příkladu Plzně a jejím
zázemí

Transformation of second homes on the example Pilsen
and background

Diplomová práce

Praha 2009

Vedoucí práce RNDr. Dana Fialová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Praze dne.....

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí diplomové práce RNDr. Daně Fialové, Ph.D. za cenné rady, připomínky a poskytnuté konzultace během zpracování mé diplomové práce. Dále děkuji všem jednotlivcům a úřadům, kteří mi poskytli údaje, které jsem využila při vzniku práce.

Zvláštní poděkování patří mé rodině a blízkým, kteří mi poskytli morální i hmotnou podporu během mého studia na vysoké škole.

Transformace druhého bydlení na příkladu Plzně a jejím zázemí

Abstrakt

Práce se zabývá transformací druhého bydlení ve třech rozdílných lokalitách, kdy je dán předpoklad různé intenzity přeměny objektů v každém území v závislosti na dopravní dostupnosti. První lokalitou je město Plzeň, kde se výzkum soustředí na zahrádkové osady a na rekreační území. Transformace zde probíhá velmi pozvolně jednotlivou výstavbou rodinných domů. Směr vývoje oblastí udává územní plán.

Další lokalitou výzkumu je zázemí města tvořené obcemi, které leží na hranici s městem. V okolí velkých měst probíhá suburbanizace, jenž ovlivňuje přeměnu rekreačních objektů. Poslední lokalitou je rekreační oblast Hracholusky, kde je transformace a suburbanizace závislá především na dopravní dostupnosti obce.

V práci jsou využity geografické informační systémy a jejich možnosti při výzkumu druhého bydlení.

Klíčová slova: dopravní dostupnost, druhé bydlení, GIS, Plzeň, suburbanizace, transformace

Transformation of second homes on the example Pilsen and background

Abstract

The thesis deals with transformation of the second homes in three difference localities, when is hypotezed diference intensity of change objects in each area dependence on traffic availability. First area is city Plzeň, where is research of garden colonies and holiday resort. Transformation is in gradually progress on particular housing development. Trend of particular areas is set with ground plan.

Next area of research is town background created by municipality, which is located of town borders. In outskirts of big towns is proceed suburbanization, what influence transformation recreational objects.

Last locality is recreation area Hracholusky, where transformation and suburbanization is depended of traffic availability municipality.

The work uses geographical information systems (GIS) by search second homes.

Keys words: traffic availability, second homes, GIS, Pilsen, suburbanization, transformation

OBSAH

Abstrakt.....	4
Seznam tabulek.....	7
Seznam grafů.....	7
Seznam map.....	8
Seznam obrázků.....	8
Seznam zkratk.....	9
1. Úvod	10
1. 1 Hlavní a dílčí cíle práce	11
1. 2 Struktura práce	12
2. Literatura	13
2. 1 Literatura zaměřená na druhé bydlení.....	14
2. 2 Literatura zaměřená na transformaci druhého bydlení a suburbanizaci	15
2. 3 Metodická literatura	17
3. Metodika práce a zdroje dat	19
3. 1 Metodika práce	19
3. 2 Vymezení oblasti výzkumu	21
3. 3 Zdroje dat.....	23
3. 3. 1 Statistické zdroje dat.....	23
3. 3. 2 Mapové podklady	24
3. 3. 3 Dotazník.....	26
3. 4 Vymezení pojmů	26
4. Geografické informační systémy	28
4. 1 Obecné pojetí geografických informačních systémů	28
4. 1. 1 Zpracování datových podkladů.....	29
4. 1. 2 Geografické modelování	31
4. 2 Geografické informační systémy a druhé bydlení	32
4. 2. 1 Analýza dat pomocí geografických informačních systémů	34

5. Město Plzeň.....	37
5. 1 Analýza vývoje počtu obyvatel a domů.....	38
5. 2 Druhé bydlení a město Plzeň	39
5. 3 Vývoj zahrádkových osad.....	42
5. 4 Legislativní vymezení druhého bydlení ve městě.....	43
5. 5 Typologie lokalit druhého bydlení na území města Plzně	45
5. 6 Transformace druhého bydlení v Plzni	49
6. Zázemí města Plzně	53
6. 1 Analýza vývoje počtu obyvatel a domů.....	53
6. 2 Druhé bydlení v zázemí města Plzně	56
6. 3 Dopravní dostupnost	57
6. 4 Transformace druhého bydlení v zázemí města Plzně.....	58
7. Rekreační oblast Hracholusky	61
7. 1 Analýza vývoje počtu obyvatel a domů.....	61
7. 2 Historický vývoj rekreační oblasti Hracholusky	63
7. 3 Druhé bydlení v rekreační oblasti Hracholusky	65
7. 4 Transformace druhého bydlení v rekreační oblasti Hracholusky	68
7. 5 Dopravní dostupnost	69
7. 6 Terénní šetření a srovnání databází.....	71
7. 6. 1 Výsledky terénního šetření.....	71
7. 6. 2 Závěry vyplývající z terénního šetření.....	75
8. Závěr	77
Zdroje literatury a pramenů.....	80
Přílohy.....	85

SEZNAM TABULEK

Tab. č. 1: Přehled oslovených pracovišť

Tab. č. 2: Index vývoje počtu obyvatel v Plzni a v Plzeňském kraji mezi lety
1980 až 2008

Tab. č. 3: Lokalizace zahrádek, zahrad a území individuální rekreace podle vzdálenosti
od vodních ploch a řek v Plzni

Tab. č. 4: Základní popis funkčního využití ploch podle Územního plánu města Plzně

Tab. č. 5: Počet rekreačních objektů a trvale obydlených domů kolem vodní nádrže
v roce 1991

Tab. č. 6: Počet vystavených chat ve vymezených rekreačních prostorech
v polovině 60. let 20. století.

Tab. č. 7: Analýza rozmístění rekreačních objektů od vodní nádrže Hracholusky

Tab. č. 8: Analýza rozmístění rekreačních objektů od železničních stanic

Tab. č. 9: Srovnání vybraných databází a skutečného stavu v části obce Kníže

Tab. č. 10: Srovnání vybraných databází a skutečného stavu v části obce Jezná

Tab. č. 11: Srovnání vybraných databází a skutečného stavu v části obce Nová Jezná

Tab. č. 12: Srovnání vybraných databází a skutečného stavu v části obce Hracholusky

Tab. č. 13: Srovnání vybraných databází a skutečného stavu v části obce Úlice

Tab. č. 14: Rozdíl v počtu trvale obydlených domů a objektů druhého bydlení mezi
databázemi a skutečným stavem

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Vývoj počtu obyvatel ve městě Plzeň

Graf č. 2: Vývoj počtu členů ÚS ČZS Plzeň region mezi roky 1993 až 2009

Graf č. 3: Věkové složení populace v jednotlivých obcích v zázemí města v roce 1991

Graf č. 4: Věkové složení populace v jednotlivých obcích v zázemí města v roce 2006

Graf č. 5: Počet rekreačních objektů a trvale obydlených domů v roce 1991

Graf č. 6: Index vývoje počtu obyvatel v jednotlivých obcích rekreační oblasti
od roku 1961 až 2008

SEZNAM MAP

- Mapa č. 1: Vymezení zájmových lokalit v rámci Plzeňského kraje
- Mapa č. 2: Hustota rekreačních objektů v základních sídelních jednotkách Plzně
v roce 1991
- Mapa č. 3: Vymezení lokalit koncentrace rekreačních objektů na příkladu obce Úlice
- Mapa č. 4: Analýza rozmístění rekreačních objektů pomocí obalových zón
od železničních stanic a vodní plochy
- Mapa č. 5: Vymezení ploch individuální rekreace, zahrad a zahrádek a jejich vzdálenost
od vodních ploch a toků podle ÚP města Plzně 2009
- Mapa č. 6: Oblasti transformace druhého bydlení na trvalé v Plzni a vzdálenost od
zastávek městské hromadné dopravy
- Mapa č. 7: Vývoj počtu obyvatel a jejich nárůst za jednotlivé obce v zázemí města
Plzně mezi lety 1991 a 2008
- Mapa č. 8: Struktura rekreačních objektů v obcích v zázemí Plzně
- Mapa č. 9: Dopravní dostupnost obcí v zázemí města Plzně
- Mapa č. 10: Hustota rekreačních objektů kolem vodní nádrže Hracholusky
- Mapa č. 11: Dopravní dostupnost rekreační oblasti Hracholusky

SEZNAM OBRÁZKŮ

- Obr. č. 1: Ukázka mapy stabilního katastru zaniklého sídla Dolany z roku 1839
- Obr. č. 2: Model rekreační oblasti a rozložení sídel s domy v 19. století
- Obr. č. 3: Ukázka TIN modelu s body zobrazující rekreační objekty v obci Pňovany
- Obr. č. 4: Městské obvody Plzně
- Obr. č. 5: Zahrádky v blízkosti sídliště Přední Skvrňany
- Obr. č. 6: Zahrádkářsko-rekreační chaty v městské části Bolevec
- Obr. č. 7: Rekreační chaty kolem vodní nádrže České údolí v Plzni
- Obr. č. 8: Lokalita Malá Homolka
- Obr. č. 9: Zahrádkářská osada Švabiny
- Obr. č. 10: Nový dům v místech, kde dříve stávala chata v obci Letkov u Plzně
- Obr. č. 11: Chaty kolem vodní nádrže Hracholusky
- Obr. č. 12: Zaniklá sídla a objekty v oblasti vodní nádrže Hracholusky
- Obr. č. 13: Chata bez čísla evidenčního na okraji obce Jezná

SEZNAM ZKRATEK

ČSÚ	Český statistický úřad
ČZS	Český zahrádkářský svaz
DMR	digitální model reliéfu
GIS	geografické informační systémy
IDP	Integrovaná doprava města Plzně
KSGRR	katedra sociální geografie a regionálního rozvoje
MHD	městská hromadná doprava
OIR	objekt individuální rekreace
RO	rekreační objekt
SITmP	Správa informačních technologií města Plzně
TIN	triangulated irregular network (nepravidelná trojúhelníková síť)
UIR-ADR	Územně identifikační registr objektů a adres
ÚKRmP	Útvar koncepce a rozvoje města Plzně
ÚpmP	Územní plán města Plzně
ÚS ČZS	Územní sdružení Českého zahrádkářského svazu
ZABAGED	Základní báze geografických dat
ZK	zahrádka
ZO	zahrádkářská osada
ZSJ	základní sídelní jednotka

1. Úvod

V současné době se setkává každý z nás s procesem suburbanizace, ať už jako samotný účastník tohoto procesu nebo jako jeho pozorovatel. V okolí každého většího města můžeme vidět vystavěné nebo rozestavěné nové domy. Nejen za hranicemi města lze pozorovat tento jev, ale také v městě samotném, kdy původní zahrádkové kolonie jsou přeměněny na stavební parcely a dochází k transformaci rekreační funkce na obytnou nebo zahrádkové kolonie zanikají. Také změny územních plánů umožňují výstavbu domů pro trvalé bydlení v lokalitách dříve určených pro individuální rekreaci.

Práce se zabývá právě přeměnou objektů druhého bydlení na trvale obydlené objekty a jak se liší intenzita této transformace vzhledem ke vzdálenosti k městu. K transformaci druhého bydlení dochází na počátku 90. let 20. století v souvislosti se společenskými změnami probíhajícími v tomto období. Změna využití objektů individuální rekreace má v zásadě dvě základní formy, buď přeměnu na komerční využití, nebo na trvalé bydlení. Při přeměně na trvalé bydlení má majitel několik možností jak objekt transformovat. Například může chatu zbourat a postavit rodinný domek. Dalším příkladem je pouhá formální změna statusu využití objektu, neboť mnoho rekreačních domků bylo již dříve vybudováno tak, že pro využití k trvalému bydlení není třeba žádných fyzických proměn objektu, ale jedná se o akt čistě formální (Fialová, Kadlecová 2007).

Druhé bydlení je definováno jako komplex jevů a činností, spojených s objekty (částmi objektů) individuálních vlastníků či uživatelů, kteří tyto objekty využívají převážně k rekreačním účelům (Vágner 1999, Fialová 2000). Za základní charakteristiky je považováno využívání objektu převážně za účelem rekreace, situování objektu v jiném místě, než je trvalé místo bydliště vlastníka a individuální různorodost v době i periodicitě využívání objektu (Mariot 1986). Objekty druhého bydlení představují v Česku přibližně 20 % všech obytných staveb, přičemž asi polovina z toho vznikla přeměnou funkce obytné na funkci rekreační a druhá polovina byla postavena přímo za účelem rekreace. K druhému bydlení je možné přistupovat jako k součásti sídelního systému. Dalším přístupem je zařazení druhého bydlení mezi formy cestovního ruchu. Bývá označován jako cestovní ruch mimo veřejné formy a je zpravidla zařazován do tzv. venkovského (rurálního) cestovního ruchu. Dále druhé bydlení je často posuzováno z hlediska jeho vlivu na životní prostředí, tedy je k němu přistupováno jako ke krajinnotvornému prvku (Vágner, Fialová 2004).

V práci jsou využity geografické informační systémy (GIS) pro zpracování prostorových informací, které se uplatňují také při sledování druhého bydlení. Potřebnými materiály pro práci v GIS jsou digitální mapové podklady.

1. 1 Hlavní a dílčí cíle práce

Hlavním cílem práce je zmapování současného stavu druhého bydlení a transformace z funkce rekreační na trvale obytnou ve vybraných lokalitách. V administrativních hranicích města Plzně se výzkum zaměřuje na lokality druhého bydlení (zahrádkové osady, zahrady a oblasti individuální rekreace) a jejich současnou přeměnu, v obcích ležících za hranicích města je sledován proces suburbanizace a jeho vliv na objekty druhého bydlení. Poslední zájmovou lokalitou je rekreační oblast Hracholusky.

Práce má také celou řadu dílčích cílů, které vedou k dosažení hlavního cíle. Mezi dílčí cíle práce patří:

- Analýza vývoje počtu obyvatelstva, domů a objektů individuální rekreace
- Porovnání jednotlivých databází – Katastr nemovitostí, Registr staveb a objektů a Český statistický úřad a následné srovnání se skutečným stavem
- Celkový model rekreační oblasti (přehrada Hracholusky) a objektů druhého bydlení zobrazující současný stav a stav v 19. století, kdy neexistovala vodní nádrž Hracholusky
- Zjistit, zda faktory jako vzdálenost od Plzně a dopravní dostupnost rekreačních objektů má vliv na přeměnu rekreačních objektů využívaných k trvalému bydlení
- Ukázat možnosti využití geografických informačních systémů při výzkumu druhého bydlení

Jako poslední dílčí cíl je potvrdit nebo vyvrátit následující hypotézy:

- V dnešní době výstavby nových domů je předpoklad nejvyšší intenzity přeměny druhého bydlení na území statutárního města a se vzdáleností od centra a významných komunikací klesá.

- V obcích zázemí Plzně, které leží na významných komunikačních tazích bude intenzita suburbanizace a přeměny druhého bydlení na trvalé bydlení významější.
- V rekreační oblasti Hracholusky dochází k transformaci a k suburbanizaci pouze v místech s dobrou dopravní dostupností

1. 2 Struktura práce

Diplomová práce je rozdělena celkem do osmi kapitol. Po úvodní kapitole, která seznamuje s hlavním cílem práce, následuje část věnovaná diskuzi použité literatury a to v dílčích podkapitolách věnovaným literatuře o druhém bydlení, transformaci druhého bydlení a metodickým publikacím. Třetí kapitola seznamuje s užitou metodikou v práci, kde součástí je vymezení sledovaného území, přiblížení statických zdrojů dat a přehled mapových podkladů. Čtvrtá kapitola je věnována možnosti využití geografických informačních systémů při studiu problematiky druhého bydlení. Pátá kapitola analyzuje první zájmovou oblast město Plzeň a zabývá se druhým bydlením ve městě se zaměřením na zahrádkové osady, kdy se sleduje jejich rozložení v rámci města a projevy transformačního procesu. Šestá kapitola se zabývá zázemím města Plzně a vliv probíhající suburbanizace na objekty druhého bydlení. Ke zjištění současného stavu bylo využito dotazníkového šetření. Na poslední lokalitu výzkumu rekreační oblast Hracholusky se zaměřuje sedmá kapitola práce. V osmé kapitole jsou shrnuty výsledky práce, zhodnoceny dosažené cíle a potvrzeny či vyvráceny stanovené hypotézy. Dále jsou zde připojeny podněty pro další možnosti výzkumu k tématu transformace druhého bydlení.

2. Literatura

Jednou z metod použité v práci je studium literatury, která se zabývá danou problematikou. Druhé bydlení je v literatuře samostatně zpracováno méně často než téma cestovního ruchu, pod které druhé bydlení spadá. Pro úvod této kapitoly je vhodné se zmínit o publikacích zabývajících se cestovním ruchem, které se alespoň okrajově dotýkají druhého bydlení.

Cestovní ruch jako společenskou aktivitu, která podmiňuje přemísťování obyvatel do části krajinné sféry, definuje Mariot (1983) v díle Geografie cestovního ruchu. Zajímal se také o problematiku individuální rekreace a příměstská rekreace je podle něj jedna z forem cestovního ruchu, pro kterou je charakteristická vysoká intenzita účasti obyvatel, významná koncentrace zájmu uvnitř území, vysoký podíl osobních automobilů jako dopravního prostředku a vysoký podíl účastníků, kteří navštěvují pravidelně ta samá místa, což je podmíněno vlastnictvím objektu individuální rekreace. Obdobně vidí druhé bydlení jako krátkodobou individuální rekreaci Wokoun a Vystoupil (1987) v díle Geografie cestovního ruchu a rekreace. Věnují se pouze hodnocení individuální chatové rekreace, ale nikoliv chalupaření, kdy se jedná o využívání objektů k rekreačním účelům s jinou původní funkcí, nejčastěji obytnou.

Jedna z forem cestovního ruchu je vázaný cestovní ruch. Práce se přímo nesoustředí na vázaný cestovní ruch, ale v okolí modelového území Hracholuské přehrady se nachází několik rekreačních zařízení tohoto typu (např. rekreační středisko Butov). Je nezbytné seznámit se s několika pracemi s danou tematikou. Tato forma cestovního ruchu prodělala výrazné změny a vývoj obdobný pro druhé bydlení. Věnují se jí však pouze dílčí studie. Téma vázaného cestovního ruchu zpracovala v diplomové práci Voborníková (2005), jenž se zaměřila na jeho vývoj, význam a transformaci v oblasti Krkonoš a Vltavy. Podobně se soustředil na dvě zcela odlišné oblasti východních Čech (přehrada Seč a horské středisko Deštná) Kratochvíl (2007), který uvádí až 50-ti % úbytek objektů vázaného cestovního ruchu v řešeném území. Ke stejnému závěru došla Levá (2007) v bakalářské práci, která mapovala oblast Máchova jezera, kde dochází k přeměně na komerční volný cestovní ruch.

Pro vysvětlení vybraných pojmů spojených s druhým bydlením a krátkodobou rekreací je při práci využit také Výkladový slovník cestovního ruchu (Pásková, Zelenka 2002).

Další podkapitoly se již zabývají rozbořem literatury vztahující se k tématu druhého bydlení, k transformaci druhého bydlení a k metodické literatuře.

2. 1 Literatura zaměřená na druhé bydlení

Literatura zabývající se samostatně druhým bydlením se objevuje v českém prostředí až v druhé polovině 20. století a první práce zaměřená na toto téma je dizertační práce Gardavského (1968), který analyzoval rekreační zázemí Prahy a zaměřil výzkum na funkční a časoprostorové vztahy mezi nabídkou a poptávkou po rekreaci, mezi zdrojem a cílem rekreace (např. město a jeho rekreační zázemí). Vystoupil (1981) ve své dizertaci, která se zaměřuje na krátkodobou rekreaci, vytvořil metodologii, která zohledňuje atraktivitu, členitost a prostupnost krajiny.

V současné době se mezi českou základní literaturu, která se zabývá druhým bydlením, řadí dvě publikace. Souhrnné informace a základní metody výzkumu o druhém bydlení udává kniha Druhé bydlení v Česku (Bičík 2001), která se v úvodní části zabývá způsoby získávání dat při výzkumu druhého bydlení a hodnotí rozdíly mezi údaji dvou zdrojů – Českého statistického úřadu (ČSÚ) a Českého úřadu zeměměřického a katastrálního (ČÚZK). Rozdílnost v údajích byla inspirací pro srovnání vybraných databází pro tuto práci a jejich srovnání se skutečným stavem na modelovém území. V roce 2004 navazuje na předchozí publikaci kniha Regionální diferenciací druhého bydlení v Česku (Vágner, Fialová 2004), která se zabývá vývojem druhého bydlení v jednotlivých regionech České republiky, konkrétně se jedná o osm oblastí, kde proběhlo terénní šetření. Výzkum proběhl také na Plzeňsku, kdy výsledky šetření jsou shrnuty v kapitole Vývoj druhého bydlení a trampingu na Plzeňsku (Domalewski, Novotná 2004). Výše uvedená kapitola posloužila pro základní přehled o vývoji druhého bydlení v zájmovém území této práce.

Druhým bydlením se zabývá mnoho bakalářských a diplomových prací, které řeší problematiku druhého bydlení z různého pohledu a na různých územích. Celá řada prací vzniká na Katedře sociální geografie a regionálního rozvoje při Přírodovědecké fakultě. Jedna z nich se věnuje také druhému bydlení v zázemí Plzně (Domalewski 2003), která jako první zmapovala oblast Plzeňska. Součástí práce je také kapitola popisující problematiku zahrádkových kolonií, jejich vývoj a důsledky transformace na území města Plzně. Snahou předkládané práce je navázat na výsledky autora a ukázat,

kam směřoval vývoj pro roce 2003 (př. změny územního plánu) a poukázat i na jiné možnosti výzkumu druhého bydlení např. využitím metod GIS.

S druhým bydlením úzce souvisí problematika zahrádkových osad. Touto problematikou se literatura zabývá pouze okrajově. Některé informace je možné najít ve Věstníku Českého zahrádkářského svazu (ČZS 2008), ale ten sdružuje pouze některé zahrádkové osady a data se dotýkají pouze osad organizovaných v ČZS. Například zahrádkářské osady sdružené pod ČZS v městských oblastech v bakalářské práci sledovala Krejsová (2004). Autorka se zaměřila také na příčiny zániku zahrádek a srovnávala zahrádkářské osady v rámci německého města Chemnitz a města Plzně. Typologie zahrádkových osad podle jejich funkčního využití byla převzata z diplomové práce Kupery (2008), který se zabýval současným stavem a budoucími perspektivami osad v aglomeracích Česka.

Na závěr kapitoly je vhodné uvést také zahraniční autory zabývající se problematikou druhého bydlení. Polský autor Kowalczyk napsal v roce 1994 *Geograficzno-spoleczne problemy „drugich domov“* (Kowalczyk 1994), kde definuje druhé bydlení, jeho vývoj a příčiny výskytu. O druhém bydlení v Evropě udává přehled cizojazyčná kniha *Rural second homes in Europe: examining housing supply and planning control* (Gallent 2000), kdy je druhé bydlení bráno jako příležitostné bydlení a svědčí o společenské restrukturalizaci a změnách na venkově. Jedna z novějších posledních publikací o druhém bydlení se jmenuje *Tourism, Mobility and Second Homes* (Hall, Müller 2004). Kniha pojednává o druhém bydlení v jednotlivých částech světa, například na Novém Zélandu je pro obyvatele využívání druhého bydlení nejlepší způsob trávení volného času a objekty jsou rozmístěny především v lokalitách kolem pobřeží, řek a na okraji jezer, tedy jde o obdobný trend jako v Česku, kdy také dominují lokalizace podél vodních ploch a toků.

2. 2 Literatura zaměřená na transformaci druhého bydlení a suburbanizaci

Transformace druhého bydlení souvisí zejména se suburbanizačními procesy. Pojem suburbanizace vysvětluje Ouředníček (2008) jako přesun obyvatel, jejich aktivit a některých funkcí z jádrového města do zázemí. V rámci suburbanizace lze vyčlenit suburbanizaci sezónní, kdy se jedná o sezónní stěhování obyvatelstva velkých měst na chaty a chalupy (do druhého bydlení) v zázemí měst. Některé rekreační oblasti se

dočasně nebo trvale mění na suburbia. Pouze jako okrajovou formu transformace druhého bydlení předpokládá Sýkora (2001) v odtržených lokalitách, které si ponechají převážně rekreační funkci. Hlavní potenciál spatřuje v chalupách v intravilánu obcí a v chatových osadách navazující na stávající obce. Naskytuje se otázka, zda také dopravní dostupnost z hlediska obslužnosti a času, nemá větší vliv na intenzitu transformace těchto objektů.

Celkově suburbanizačním procesem a jeho vlivem na jednotlivé složky prostředí (přírodní prostředí, sociální prostředí, dopravu apod.), ale také problémy s ní spojené, pojednává publikace Suburbanizace.cz (Ouředníček a kol. 2008). Publikace je rozdělena do kapitol a každá se zabývá jinou tematikou. Pro tuto práci byla využita především první kapitola, která se zabývá vývojem měst v čase i prostoru. O dva roky dříve vyšla publikace s názvem Sociální geografie Pražského městského regionu (Ouředníček 2006) od stejného autora, ale zaměřuje se právě pouze na jmenovaný region a součástí jsou kapitoly věnované obecně suburbanizaci.

Konkrétně transformací druhého bydlení na bydlení trvalé se zabývá několik odborných prací. Ptáček (1996) ve své práci Suburbanizační proces v zázemí Prahy řeší vztah suburbanizace a druhého bydlení. Autor považuje rozvoj druhého bydlení do jisté míry za náhradu suburbanizace prvního bydlení a předpokládá, že existuje větší pravděpodobnost přeměny druhého bydlení na trvalé u center občanské vybavenosti s možností napojení na základní infrastrukturu. S tímto tvrzením lze zčásti souhlasit, ale ukazuje se, že v některých rekreačních lokalitách ve městě probíhá přeměna rekreačních objektů na rodinné domy, přestože není dostatečně vybudována technická infrastruktura.

Transformací druhého bydlení v různých oblastech Česka se zabývají tři odborné práce. Přínosem do problematiky druhého bydlení v zázemí Prahy je dizertační práce Fialové (2000), která se věnuje hlavně chatám. Autorka navazuje na vlastní diplomovou práci, při jejímž zpracování byl výzkum v terénu poprvé prováděn pomocí dotazníků. Terénní výzkum s dotazníkem se stal hojně využívaným i v dalších studiích. V práci řeší Fialová druhé bydlení jakou součást systému osídlení, což pomohlo k vysvětlení vývoje objektů druhého bydlení v různých modelových oblastech zvolených pro tuto práci. Aktuální stav druhého bydlení na Jihlavsku a pokus zachycení hlavních změn v regionu popsal Urban (2007). Ve své práci došel k závěru, že pro výstavbu rekreačních objektů není důležitá infrastruktura a terénní šetření prokázalo, že i přes technický rozvoj nedisponuje čtvrtina všech rekreačních objektů připojením na

elektrickou energii. Hypotézu, že intenzita transformace stoupá od údolí dolního toku Kocáby a přilehlých strání na rozdíl od zbytku území v regionu, potvrdil v bakalářské práci Zbíral (2008). Proces transformace v území Dolní Kocáby je pozvolný a krajina si zachovává převážně rekreační funkci. Stejnou intenzitu transformace je možné předpokládat v oblasti vodní nádrže Hracholusky, která má výrazný rekreační potenciál, ale jako důležitý faktor bude brána dopravní dostupnost.

2. 3 Metodická literatura

Diplomová práce využívá ke zpracování dat geografické informační systémy, proto je potřeba zmínit a zhodnotit literaturu, která se jim věnuje.

Za základní zdroj pro potřeby práce v rámci využití geografických informačních systémů ve výzkumu druhého bydlení je použit článek Využití metod GIS při výzkumu druhého bydlení (Novotná 2004), kde se autorka zabývá metodami vyhodnocení prostorových informací o druhém bydlení pomocí GIS. Z článku jsou přebrány metody a analýzy, které jsou následně aplikovány na modelovém území. Dalším zdrojem literatury o geografických informačních systémech je nová publikace Vybrané funkce geografických informačních systémů (Štych a kol. 2008), jenž zprostředkovává základní přehled o základních principech a funkcích geografických informačních systémech. Z této publikace byly převzány poznatky především pro geografické modelování a animace krajiny.

Užitečné informace napsané nenáročnou formou a proniknutí do problematiky geografických informačních systémů pro začátečníky jsou tři příspěvky M. Novotné a V. Voženílkou v časopise Geografické rozhledy (Novotná, Voženílek 2003 -2004a,b,c). Jde o tři články v rubrice „Zkoumejme svět pomocí GIS“. První článek čtenáře seznamuje všeobecně s geografickými informačními systémy. Následující článek ukazuje možnosti kartografických výstupů a uvádí zásady při vytváření map. V posledním článku se autoři zaměřili na geografické (prostorové) analýzy. Jako velmi účinné pro praxi lze považovat praktické úkoly na vyzkoušení popsaných funkcí na konci každého článku.

Dále využití geografických informačních systémů v terénním výzkumu popisuje kniha GIS Nečtinsko (Novotná 2006) a seznamuje s principy sběru geografických dat v terénu pomocí kapesního počítače PDA (Personal Digital Assistant). Jako teoretický

základ pro studium problematiky GIS může sloužit kniha Geografické informační systémy I. (Voženílek 1998), která je součástí série učebních textů, kdy se však jedná o popisnou formu učebnic bez praktických ukázek.

Součástí práce je kvantitativní výzkum, který využívá sběr dat pomocí dotazníků nebo pozorování, a kvalitativní výzkum v podobě poskytnutí informací představiteli obcí k dané problematice. Návodem, jak postupovat, byla učebnice Kvalitativní výzkum od Hendla (2008).

3. Metodika práce a zdroje dat

3.1 Metodika práce

Kapitola Metodika práce seznamuje se samotným postupem vzniku práce a celá tvorba práce je rozdělena do pěti fází.

V první fázi bylo nutné vymezit lokalitu hlavního výzkumu, která vystihne různé podoby transformace druhého bydlení. Byly vymezeny tři odlišné oblasti z hlediska polohy a převažující funkce využití. Předpokladem bylo, že v každé oblasti bude probíhat jiná intenzita transformace v souvislosti se suburbanizačními procesy. Podrobnější vymezení udává kapitola č. 3.2. V této fázi byly stanoveny cíle a hypotézy a následoval sběr informací o zájmové lokalitě vztažené k řešené problematice. V této části bylo pracováno především se sekundárními daty (literatura, statistické lexikony, staré mapy). Součástí bylo také podání žádosti k získání dat ze Základní báze geografických dat (ZABAGED) od Českého úřadu zeměměřického a katastrálního (ČÚZK). Pro práci bylo nutné získat digitální data vrstev zahrádek, zahrad a rekreace individuální na území města Plzně. Digitální data poskytla Správa informačních technologií města Plzně (SITmP) po uzavření licenční smlouvy a vyplnění žádosti o poskytnutí dat mezi katedrou sociální geografie a regionálního rozvoje (KSGRR) a SITmP. Smlouva je platná do roku 2010 a další studenti KSGRR mohou využít žádosti o digitální data pro území města Plzně na SITmP.

Ve druhé fázi probíhala příprava podkladů pro terénní šetření. Jednalo se především o upravené mapy v programu ArcMap, kdy se propojily ortofotomapy zájmové lokality s daty o objektech (rekreačních a sloužících k trvalému bydlení) podle Registru staveb a objektů. Přesný vznik těchto dat popisuje kapitola č. 4.1.1. Ukázky map jsou součástí přílohy č. 2. Stejně byla propojena digitální data s vrstvy zahrad, zahrádek a rekreace individuální s ortofotomapami. Upravené mapy jsou ve fázi terénního výzkumu hodnoceny se skutečným stavem na území města Plzně a v rekreační oblasti Hracholusky. V této fázi byl vypracován dotazník, který je součástí přílohy č. 3. Dotazník má celkem 9 otevřených otázek určených pro představitele obcí v zázemí města a v rekreační oblasti Hracholusky.

Metoda terénního výzkumu byla součástí třetí fáze vzniku práce a probíhalo formou pozorování jednotlivých objektů a následně bylo uskutečněno dotazníkové šetření ve vybraných obcích. Sledování rekreačních objektů proběhlo na dvou místech a vždy v jiném časovém období. V létě 2008 se uskutečnilo v rekreační oblasti Hracholusky, konkrétně na území obce Úlice a v jejích částech, kde se hodnotila zástavba sídel (rozlišovali se objekty pro trvalé bydlení a rekreační objekty) a srovnávala se databáze Katastru nemovitosti, Registru staveb a objektů se skutečným stavem. V rámci šetření byly sledovány možné prvky suburbanizace. Druhé terénní šetření proběhlo v zimě 2008 na území města Plzně, kde se hodnotily zahrádkové osady podle funkčního využití, ale také oblasti vymezené pro individuální rekreaci a bylo sledováno, zda probíhá transformace objektů druhého bydlení na trvalé bydlení. Zimní období bylo shledáno jako vhodná doba pro tento terénní výzkum z důvodu vegetačního klidu a tím byla zajištěna lepší viditelnost objektů v krajině. Průběžně byla pořizována fotodokumentace.

Během této fáze byly nejprve elektronickou poštou odeslány dotazníky do všech obcí v zázemí (19) a v rekreační oblasti (8). Po prvním odeslání se vrátilo z 27 dotazníků 10 vyplněných. Po druhém odeslání byla úspěšnost návratnosti celkem 9 dotazníků. Vzhledem k nízké návratnosti elektronickou poštou došlo k osobní návštěvě obecních úřadů, což vedlo k prodloužení výzkumu. Při osobním kontaktu byla velmi dobrá spolupráce s představiteli jednotlivých obcí. Touto formou byly získány čtyři dotazníky za obce Chrást, Letkov, Dýšina a Kyšice. Dvě obce (Pňovany, Újezd nade Mží) byly kontaktovány telefonicky a požádány o vyplnění dotazníku. Celkově nebyly získány dotazníky ze dvou obcí.

Také byl navštíven Útvar koncepce a rozvoje města Plzně (ÚKRmP), kde proběhla diskuze s některými pracovníky (pan Čihák, paní Langová) nad Územním plánem města Plzně (2009) se zaměřením na zahrádkové osady a jejich role v rámci města, ale také jejich budoucím vývoji. Pracovníci ÚKRmP poskytli ke studiu podklady v podobě územních studií zájmových lokalit.

V předposlední fázi byla zpracována, utříděna a vyhodnocena data z terénního šetření. Pomocí kartografické metody byly sestaveny tématické mapy. V této čtvrté fázi vznikl pomocí metody geografického modelování digitální model krajiny rekreační oblasti.

V závěrečné fázi byly zhodnoceny dosažené cíle práce a byly potvrzeny/vyvráceny hypotézy stanovené v úvodu. Tabulka č. 1 udává přehled oslovených pracovišť během vzniku práce.

Tab. č. 1: Přehled oslovených pracovišť

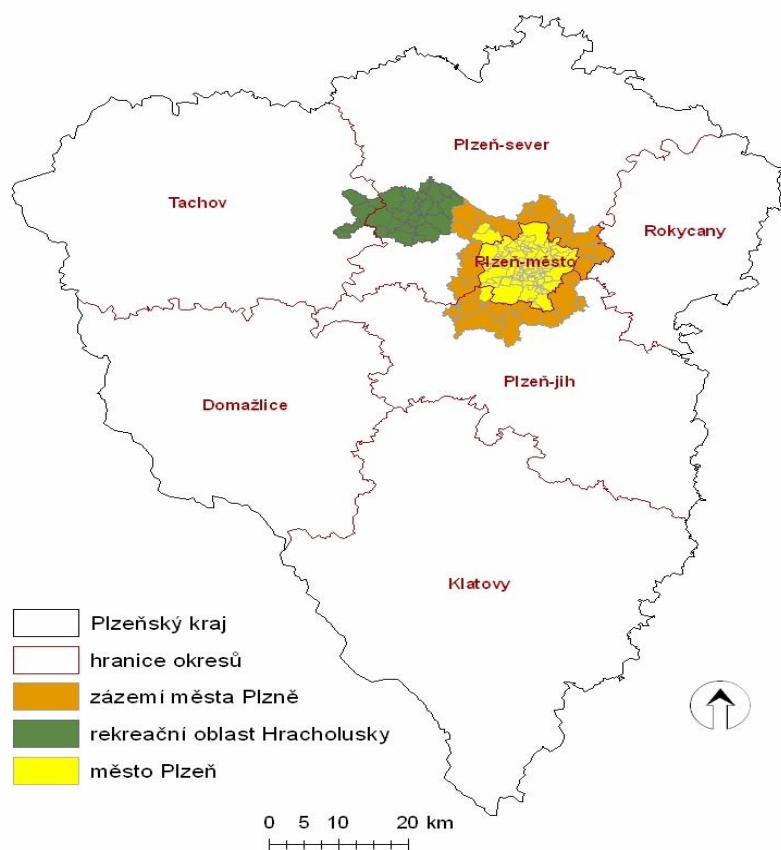
Název instituce	Sídlo
Český statistický úřad, krajská reprezentace	Plzeň
Český zahrádkářský svaz, územní sdružení Plzeň region	Plzeň
Český úřad katastrální a zeměměřický	Praha
Útvar koncepce a rozvoje města Plzně	Plzeň
Správa informačních technologií města Plzně	Plzeň
Obecní úřady (27)	dotazované obce

3. 2 Vymezení oblasti výzkumu

Práce se zabývá územím, které se rozléhá v rámci Plzeňského kraje a dělí se do tří rozdílných lokalit z hlediska polohy a převažujícího funkčního využití. Výběr území je dán odlišnou intenzitou transformace druhého bydlení, kterou lze v rámci jednotlivých území pozorovat. Základním předpokladem je postupné klesání intenzity od města směrem k rekreační oblasti v závislosti na dopravní dostupnosti. Vybraná území na sebe souvisle navazují.

První lokalita je vymezena krajským městem Plzeň, dále se jedná o blízké zázemí města, které je tvořeno obcemi, jenž leží na hranici s krajským městem a těsně ho obklopují. Poslední lokalitu představuje rekreační oblast, která je vymezena obcemi, které se svým územím dotýkají vodní nádrže Hracholusky. Celá zájmová oblast spadá do čtyř okresů: Plzeň-město, Plzeň-sever, Plzeň-jih a Tachov. Příloha č. 1 udává všechny obce, které spadají do zkoumaných lokalit.

Mapa č. 1: Vymezení zájmových lokalit v rámci Plzeňského kraje

Zdroj: ArcČR500, vlastní zpracování

Odlišnost vybraných lokalit bude sledována ve čtyřech bodech.

- Analýza vývoje počtu obyvatel a domů, kdy se sleduje období od roku 1980 až po současnost. Počáteční rok 1980 vystihuje situaci před transformací společnosti a následující roky vystihují její výsledky a směr vývoje společnosti.
- Druhé bydlení a převažující forma rekreace.
- Transformace objektů druhého bydlení na rodinné domy a výstavba nových rodinných domů.
- Dopravní dostupnost (sledováno pouze u zázemí města a rekreační oblasti) a její vliv na přeměnu objektů druhého bydlení i na intenzitu suburbanizace.

3. 3 Zdroje dat

3. 3. 1 Statistické zdroje dat

Základní statistické informace, které poskytují údaje za jednotlivé objekty druhého bydlení v rámci obce nebo údaje za celou obec, jsou získány z několika významných zdrojů.

Prvním zdrojem je Katastr nemovitostí náležející pod Český úřad zeměměřický a katastrální, který shromažďuje soupis a popis nemovitostí, jehož součástí je také evidence právních vztahů k těmto nemovitostem. Katastr nemovitostí rozlišuje budovy s číslem popisným a evidenčním. Popisné číslo budovy označuje všechny hlavní budovy v rámci obce nebo části obce s výjimkou budov pro individuální rekreaci, které se většinou označují číslem evidenčním (Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický 2008). Na základě podrobného zkoumání map obce v Katastru nemovitostí lze rozlišit v rámci obce objekty pro bydlení, rodinný dům, bytový dům, objekty občanské vybavenosti, objekty pro rodinnou rekreaci a jiné. Výstupní soubory za jednotlivé katastry obsahují věty, kde je uvedeno evidenční číslo budovy, parcelní číslo pozemku, na kterém je rekreační objekt postaven, a dále číslo vlastnictví. Konkrétní rozmístění jednotlivých rekreačních objektů je zakresleno do katastrálních map (Vágner, Fialová 2004). Tento zdroj nepodchycuje zahrádkářské chaty.

Dalším zdrojem, který poskytuje údaje o jednotlivých objektech v obci, je Registr staveb a objektů 2006 (dále RSO). Obsahem RSO je hierarchicky uspořádaná soustava evidovaných objektů, územních prvků a územně evidenčních jednotek, která zachycuje jejich vzájemné vazby a změny v čase a v prostoru, a tím popisuje územní, správní, sídelní a statistické struktury. RSO představuje jednotný databázový a geografický model administrativní, technické, sídelní a statistické struktury státu. Jsou v něm evidovány všechny budovy jak trvale obydlené (využívány k obytným či komerčním účelům), tak všechny objekty užívané k občasnému bydlení (Brázdová 2007).

Třetím významným zdrojem z hlediska určení objektů druhého bydlení je Český statistický úřad, který vydává Statistický lexikon obcí ČR 1992, jenž vychází ze Sčítání lidí, domů a bytů z roku 1991. Za nejmenší územní jednotku, za kterou lze získat

statistické informace o objektech individuální rekreace je základní sídelní jednotka (ZSJ), resp. základní územní jednotka (ZÚJ). Objekty individuální rekreace jsou objekty k rekreaci postavené (chaty, rekreační domky), jenž uvádí sloupec č. 17, dále sem spadají objekty sloužící k trvalému bydlení, u nichž byla provedena změna účelu užívání a byly vyčleněny z bytového fondu. Nacházejí se v sloupci č. 18. Následujícím sloupci č. 19 jsou data pro rekreační chalupy nevyčleněné z bytového fondu, kdy se jedná o rodinné domky se starším datem výstavby, ve kterém není žádná osoba přihlášena k trvalému pobytu a u nichž jako důvod neobydlenosti bylo uvedeno „slouží k rekreaci“. Tyto objekty nebyly vyčleněny z bytového fondu (Statistický lexikon obcí ČR 1992). Ke stanovení celkového počtu rekreačních objektů je potřeba sečíst dané údaje ve sloupcích 17 a 19. V roce 1991 nebyly zahrádkové chaty umístěné zpravidla v oplocených zahrádkových areálech předmětem sčítání v rámci objektů individuální rekreace (Fialová 2000).

Pro potřeby práce je využit také Statistický lexikon obcí ČR 2005, který vychází ze Statistického sčítání lidí, domů a bytů v roce 2001. Při tomto sčítání však nebyly informace o rekreačních objektech podrobně zkoumány. Je možné získat pouze údaje o rekreačním využívání bytů a domů zařazených do bytového fondu.

Přesný počet zahrádkářských chat neeviduje ani Český zahrádkářský svaz (ČZS). Český svaz zahrádkářský eviduje počty zahrádkářských osad a zahrádek, které spravují jeho základní organizace, ale existují i osady vzniklé bez přičinnění ČZS a tak je jejich přesný počet diskutabilní (Domalewski 2003).

3. 3. 2 Mapové podklady

Pro zpracování digitálního modelu území je potřeba získat data, která obsahují informace o nadmořské výšce. Tyto data vytváří a poskytuje Český úřad zeměměřický a katastrální. Data jsou součástí Základní báze geografických dat (ZABAGED). **ZABAGED** je digitální topografický model území ČR odvozený z mapového obrazu Základní mapy České republiky 1: 10 000 v souřadnicovém systému S-JTSK a výškovém systému baltském – po vyrovnání (ČÚZK 2008). Obsah ZABAGED tvoří 106 typů objektů strukturovaných v databázi do 60 grafických vrstev vektorových

(DGN) souborů. Doplňkové informace resp. identifikátory některých typů objektů (vodstvo, komunikace) jsou přebírány z databází jejich odborných správců. Výškopisná složka vybavená vektorovým souborem vrstevnic umožňuje vytvářet účelově digitální model terénu (ČÚZK 2008).

Pro zpracování digitálního modelu reliéfu modelového území byly vybrány souřadnice z dat ZABAGED, které byly zaslány Českým úřadem zeměměřickým a katastrálním na písemnou žádost. Jedná se o devět mapových listů, které z části pokrývají zájmové území.

Pro zpracování plánů zaniklých sídel z důvodu výstavby vodní nádrže Hracholusky je potřeba získat mapové podklady, které zobrazují situaci před počátkem výstavby přehrady. Tyto informace poskytují **mapy stabilního katastru**. Mapy Stabilního katastru vznikaly v letech 1817- 1869. Důvodem vzniku byly snahy získat dobré měřické podklady pro rozdělení pozemkové daně. Proto František I. vydal patent v roce 1817, v němž byla stanovena pravidla katastru pro pozemkovou daň. Bylo stanoveno jednotné měřítko map 1: 2 880 (Pešl 1998). Na podkladě map stabilního katastru lze získat plán sídla, ve kterém jsou klasifikovány jednotlivé plochy a jejich využití. Mapy stabilního katastru jsou digitálně dostupné na internetových stránkách Českého úřadu katastrálního a zeměměřického (Archivní mapy ČÚZK 2009). V práci jsou zpracovány mapy stabilního katastru všech sídel v rekreační oblasti včetně zaniklých sídel Dolany a Těchoděly z roku 1839 a částečně zaniklého sídla Butov.

Dále je využívána databáze **ArcČR 500** vycházející z Mapy ČR 1 : 500 000, Fyzickogeografické mapy ČR 1 : 500 000 a vektorové databáze územně technických jednotek. Obsahuje administrativní jednotky, sídla, silniční a železniční síť, lesní plochy, vodní toky, výškové body a vrstevnice, vše v přesnosti mapy 1 : 500 000 (Novotná 2004).

Územní plán města je dalším mapovým zdrojem informací, který vymezuje funkční využití ploch, kdy jsou sledovány plochy urbanistické zeleně, konkrétně zahrádky a zahrady, dále rekreační území, pod které spadá rekreace individuální. Tyto dvě zmiňované kategorie jsou sledovány v rámci města. Práce čerpá z Územního plánu města Plzně č. 114, schváleného zastupitelstvem dne 19. 10. 1995, aktuální verze II/2007, který je dostupný veřejnosti na GIS mapovém portálu města Plzně (2009). Dále je Územní plán doplněn informacemi z aktuální verze Územního plánu města Plzně (2009), která je účinná od 30. ledna 2009.

3. 3. 3 Dotazník

Dotazníkové šetření je posledním zdrojem dat, které poskytlo kvalitativní údaje pro výzkum. Dotazník se skládal celkem z devíti otevřených otázek a byl určen pro představitele obcí v zázemí města a v rekreační oblasti. Dotazník byl zaměřen na transformaci rekreačních objektů na trvalé bydlení, na spolupráci obce s rekreanty a na vnímání suburbanizace. Dotazník je součástí přílohy č. 3.

3. 4 Vymezení pojmů

Pro lepší srozumitelnost práce je nutné si vysvětlit některé pojmy používané v práci.

Amenitní migrace je motivovaná příjemným a hodnotným životním prostředím, která zahrnuje částečně cestovní ruch, rekreační migraci a imigraci (včetně druhého bydlení) (Pásková, Zelenka 2002).

Digitální modely reliéfu (DMR) prezentují zemský povrch v jeho trojrozměrné podstatě (Voženílek 1998).

Geografický informační systém (GIS) je počítačový systém, který zpracovává a prezentuje prostorová data s důrazem na prostorové analýzy (Voženílek 1998).

Chalupa původně sloužila k trvalému bydlení i k zemědělskému hospodaření, ale později došlo k transformaci funkce na funkci rekreační (Kubeš 2004).

Chata je ubytovací objekt postavený přímo pro rekreaci (Pásková, Zelenka 2002) a shluk alespoň pěti nedaleko od sebe ležících chat, které jsou rozloženy v určitém charakteristickém krajinném prostředí tvoří **chatovou osadu** (Kubeš 2004).

Objekt individuální rekreace (OIR) je objekt původně postavený k rekreaci (chata, rekreační domek) a také rekreační chalupa vyčleněná z bytového fondu (SLDB 1991).

Přehrada

1) stavba vybudovaná na řece za účelem zadržení vody pro výrobu elektřiny a jako prevence před záplavami.

2) označení vlastní uměle vzniklé vodní plochy, která vytváří rekreační příležitosti, kde je typická vysoká hustota ubytovacích, stravovacích a rekreačních zařízení a objektů individuální rekreace (Pásková, Zelenka 2002).

Příměstská rekreace je víkendovou alternativou pro druhé bydlení a může být využívána i krátkodobě ve všedních dnech díky dobré dostupnosti území městskou hromadnou dopravou, pěšky nebo na kole (Pásková, Zelenka 2002).

Rezidenční suburbanizaci reprezentuje nízkopodlažní výstavba rodinných, řadových domků a vil v okrajových částech města a v přilehlých obcích metropolitní oblasti. Hlavním důvodem pro rozhodnutí se odstěhovat na předměstí je pro mnohé obyvatele kvalitnější životní prostředí, vlastní bydlení a větší soukromí a klid. Jedna z forem rezidenční suburbanizace je rekonstrukce původních nemovitostí nebo také přeměna druhého bydlení na první. K přeměně chat a chalup na trvalé bydlení dochází převážně v oblastech, které mají návaznost na stávající infrastrukturu konkrétní obce nebo leží v zastavěné části území obce. Tato forma však tvoří jen nepatrnou část rezidenční suburbanizace (Sýkora 1999, 2001).

Zahrádka (ZK) je pozemek, který slouží uživateli k nevýdělečnému zahrádkářskému užívání a k rekreaci. Spojení minimálně pěti zahrádek sdružených pod Českým zahrádkářským svazem tvoří **zahrádkářskou osadu** (Návrh zahrádkářského zákona 2001). V rámci práce je používán pojem zahrádkové osady, který zahrnuje zahrádky spadající i stojící mimo ČZS.

4. Geografické informační systémy

Kapitola Geografické informační systémy je rozdělena do dvou částí. V první části se pojednává obecně o geografických informačních systémech. Pod tuto část byla zahrnuta problematika zpracování datových podkladů a geografické modelování s příklady ze zájmové oblasti Hracholusky. Druhá část se zaměřuje na využití GIS pro druhé bydlení, dostupností dat o rekreačních objektech a jejich analýzou.

4. 1 Obecné pojetí geografických informačních systémů

Základní definice geografických informačních systémů (GIS) již byla zmíněna v kapitole č. 3.4. Dále GIS umožňuje zobrazovat geografická data, ukládat velké množství popisných vlastností geografických objektů, vybírat geografické objekty podle jejich vlastností, sestavovat dotazy na jednotlivé geografické objekty a tyto dotazy zodpovídat, vytvářet nová geografická data pomocí prostorových operací a vytvářet počítačové mapy (Novotná, Voženílek 2003-2004a).

Výrobcem použitého softwaru ArcGIS je firma ESRI.

Software ArcGIS pracuje ve třech licenčních úrovních (Štych a kol 2008):

- *ArcView* (zobrazovací, editační a analytické základní funkce)
- *ArcEditor*
- *ArcInfo* (geoinformační software s možnostmi pokročilých analýz a mapových transformací)

ArcGIS může být rozšířen o moduly se specifickými funkcemi:

- Spatial Analyst (práce s rastrovými daty a jejich analýza)
- 3D Analyst (práce s trojrozměrnými daty a jejich vizualizace)
- ArcPress (tvorba kvalitních tiskových výstupů)
- ArcScan (digitalizace naskenovaných předloh) atd.

Ve všech licenčních úrovních se pracuje ve dvou základních aplikacích:

- 1) **ArcCatalog** – správa dat, transformace mezi souřadnými systémy, tvorba komplexních databází, prohlížení, editování a organizování geografických dat atd.
- 2) **ArcMap** – centrální aplikace, která slouží pro všechny mapově orientované úlohy, pro tvorbu a editaci dat a prostředí pro prostorové analýzy.

Pro potřeby práce je využita především licenční úroveň ArcInfo v aplikaci ArcMap.

Geografický informační systém plní čtyři základní funkce (Novotná, Voženílek 2003-2004a):

- sběr geografických dat
- správu geografických dat
- analytické zpracování (analýza, syntéza, modelování) geografických dat
- prezentaci geografických dat (ve formě map, grafů, tabulek nebo textů).

4. 1. 1 Zpracování datových podkladů

Získaná data pro potřeby práce se musejí upravit, aby byla použita v geografických informačních systémech, konkrétně v aplikaci ArcMap. Nejedná se o data ZABAGED, která se mohou ihned zpracovávat např. pro geografické modelování (viz kapitola 4. 1. 2). Úprava dat se týká starých map ze stabilního katastru. Obrázek č. 1 ukazuje příklad mapy stabilního katastru z roku 1839.

Obr. č. 1: Ukázka mapy stabilního katastru zaniklého sídla Dolany z roku 1839

Zdroj: Archivní mapy 2009

Výhodou je dnes již digitální podoba mapových podkladů ze stabilního katastru a není tedy potřeba mapy převádět pomocí skeneru na digitální data. Volně dostupné archivní mapy stabilního katastru zájmových obcí jsou staženy ze stránek ČÚZK a načteny do softwaru ArcGIS 9.2. Načtené mapy jsou dále georeferencovány. Georeferencování map je provedeno pomocí panelu nástrojů *Georeferencing* (*View* → *Toolbars* → *Georeferencing*), kdy se na mapě najdou minimálně tři časově neměnné body v krajině (soutok řek, křižovatky cest apod.) a tyto body jsou označeny červenými křížky funkcí *Add Control Points*. Každému vybranému bodu jsou přepsány staré souřadnice za nové pomocí funkce *View Link Table*. Celá mapa je přerastrována pomocí funkce *Rectify* a je zachována informace o souřadném systému. Upravené mapy se dále vektorizují, kdy jsou ručně označeny jednotlivé celky. Pro potřeby této práce se vyznačují pouze domy. Výsledkem je zástavba daného sídla v 19. století jako soubor ve formátu shapefile. Plochy na mapách stabilního katastru jsou barevně klasifikovány a pro zařazení jednotlivých ploch do typu krajiny slouží legenda. Budovy jsou reprezentovány žlutou (dřevěné stavby) a červenou barvou (zděné stavby). Vzniklé soubory zobrazující zástavbu sídel z 19. století se využijí při geografickém modelování rekreační oblasti před výstavbou vodní nádrže. V tomto případě nastává problém, kdy sídla byla zatopena a není možnost nalézt minimálně tři neměnné body v čase. K dispozici máme jen souřadnice o poloze sídla (Zaniklé obce po roce 1945, 2009), které využijeme pro lokalizaci sídla v prostoru. Sídlo nebude správně nasměrováno vzhledem ke světovým stranám, ale pro potřeby práce je jeho lokalizace dostačující. V příloze č. 9 je zobrazen postup práce a jednotlivé kroky při práci se starými mapami a jejich úpravě v ArcMap.

Pro potřeby terénního šetření v rekreační oblasti i ve městě jsou využity ortofotomapy z dnešní doby. Stahování snímků je prováděno z Portálu veřejné správy (2009) přes službu ArcIMS Image Service přímo v aplikaci ArcMap (*Add Data* → *GIS Servers* → *Add ArcIMS Server* → *zadání URL: www.geoportal.cenia.cz* → *mapové téma: cenia_b_ortorgblm_sde*). Letecký snímek obsahuje informace o souřadnicích, proto není potřeba jeho digitalizace ani přiřazení souřadnic. Ortofotomapy překryté hodnocenými objekty v terénu jsou připravené pro výzkum v dané oblasti.

4. 1. 2 Geografické modelování

Výsledkem geografického modelování je digitální model reliéfu (DMR). DMR představuje nástroj k vyjádření povrchů, pro výpočty morfometrických charakteristik (orientace, sklon), odtokových poměrů, viditelnosti a dalších charakteristik (Novotná, Voženílek 2003 -2004c). Pro vytvoření DMR jsou použita data ZABAGED, které obsahují informace o nadmořské výšce. Rozlišují se dva typy DMR – TIN a grid. Pro účely diplomové práce byl vytvořen TIN (triangulated irregular network), jehož povrch tvoří nepravidelnou trojúhelníkovou síť (Štych a kol 2008).

K vytvoření modelu TIN slouží rozšíření *3D Analyst* v programu ArcMap. Před zahájením práce s rozšířením 3D Analyst je nutné ho aktivovat (*Tools → Extensions*). Poté se v panelu nástrojů 3D Analyst zvolí funkce *Create TIN from Features*. V okně Layers se určí vrstva, ze které bude vytvořen model TIN. V řádce Height source se vybere atributové pole, kde jsou údaje o nadmořské výšce a po zadání Triangulation as: mass points se převedou liniové prvky vrstevnic na body a triangulací vznikne TIN.

Pro samotné modelování v 3D rozměru slouží rozšíření *ArcScene*, které se používá pro menší prostory. Načtením TIN (Add Data) do aplikace ArcScene je získán model terénu vybrané krajiny. Rozšíření ArcScene umožňuje vytvářet animace krajiny, nastavuje krajinu z různého pohledu aj. Právě jedním z cílů této diplomové práce je vypracování grafických modelů, jenž vyobrazují krajinu před zatopením údolí řeky Mže a po vzniku přehrady Hracholusky. Ukázkou modelu rekreační oblasti kolem vodní nádrže Hracholusky ukazuje obrázek č. 2. Prezentace rekreační oblasti Hracholusky v 19. století a v polovině 20. století jsou součástí příloženého CD.

Obr. č. 2: Model rekreační oblasti a rozložení sídel s domy v 19. století

Zdroj: ZABAGED, Archivní mapy 2009, vlastní zpracování

4. 2 Geografické informační systémy a druhé bydlení

Geografické informační systémy (GIS) zpracovávají prostorové informace a jejich využitelnost je velmi široká. Jedním z cílů práce je ukázat možné použití GIS při výzkumech druhého bydlení a jejich aplikace na modelovém území.

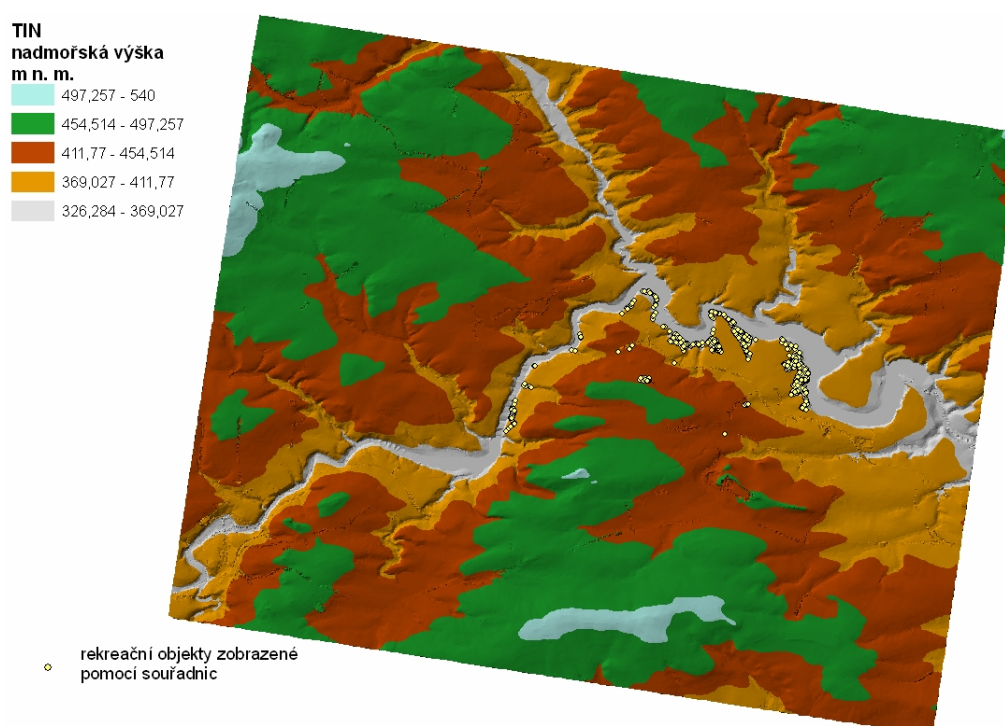
Základními datovými zdroji pro geografický výzkum, které lze využít při zpracování terénního výzkumu nebo tvorbu mapových výstupů, je databáze ZABAGED (viz kapitola č. 3. 3. 2), digitální model území 25 (DMÚ-25, vektorová prezentace Topografické mapy v měřítku 1: 25 000) a pro analýzy na úrovni kraje nebo celé republiky databáze ArcČR500 (viz kapitola č. 3. 3. 2). Zmíněné datové zdroje neudávají speciální informace o objektech druhého bydlení (Novotná 2004).

Pro prostorovou analýzu objektů individuální rekreace lze využít statistických informací ze Sčítání lidí, domů a bytů 1991, kdy je data možné zpracovat až za základní sídelní jednotku. Dále katastr nemovitostí uvádí počet objektů s evidenčním číslem a jejich rozmístění je zakresleno do katastrálních map. Tyto informace nejsou v digitální formě a nelze je automaticky zpracovat v geografických informačních systémech (Novotná 2004).

Vhodná data pro zpracování prostorového rozmístění objektů individuální rekreace poskytuje Registr staveb a objektů, který eviduje každý objekt v obci a ke každému objektu jsou přiřazeny souřadnice. Po výběru objektů označených jako Budovy pro rodinnou rekreaci jsou body zaneseny do mapy a dále zpracovávány v ArcMap.

Ministerstvo práce a sociálních věcí ve spolupráci s obecními úřady spravuje Územně identifikační registr objektů a adres (UIR-ADR 2009). Databáze obsahuje registr adres všech stavebních objektů, které mají číslo domovní, tedy číslo popisné nebo evidenční. Adresy neobsahují žádné údaje o osobách ani organizacích a registr je volně přístupný veřejnosti. Ke každé budově jsou přiřazeny souřadnice. Po výběru objektů s číslem evidenčním, tedy objektů sloužících k rekreaci, lze zpracovat souřadnice v aplikaci Microsoft Office Excel, kde jsou uloženy ve formátu .dbf a následně promítnuty v ArcMap (*Tools* → *Add XY Data*). Zobrazené body jsou převedeny do formátu shapefile (*Select Features* → *Data* → *Data Export*). Takto jsou zpracovány souřadnice pro rekreační objekty v obcích kolem přehrady Hracholusky v 21. století.

Obr. č. 3: Ukázka TIN modelu s body zobrazující rekreační objekty v obci Pňovany

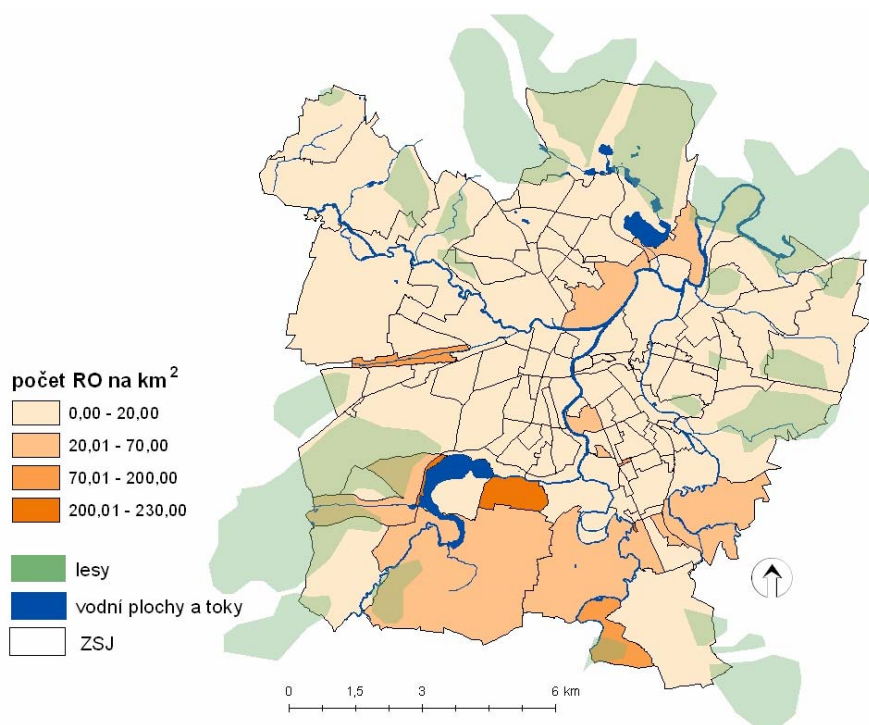
Zdroj: ZABAGED, UIR-ADR 2008, vlastní zpracování

4. 2. 1 Analýza dat pomocí geografických informačních systémů

Po získání vhodných dat o objektech druhého bydlení dochází k jejich hodnocení. Hodnocení prostorového rozmístění objektů individuální rekreace je vhodné využít při zhodnocení regionální diferenciace druhého bydlení v rámci vybrané lokality (Novotná 2004).

Kartogram hustoty rekreačních objektů (RO) je vytvořen ze základních sídelních jednotek (ZSJ), za které jsou k dispozici údaje o rekreačních objektech ze SLDB 1991. Kartogram je vytvořen s několika intervaly obsahující informace o počtu rekreačních objektů na km². Po zvolení konkrétní vrstvy se pomocí funkce *Properties* navolí záložka *Symbology*, kde se pod odkazem *Quantities* navolí hodnoty (*Value*) a počet tříd (*Classes*) do intervalů. Na mapě č. 2 je zobrazeno rozložení rekreačních objektů v rámci města Plzně.

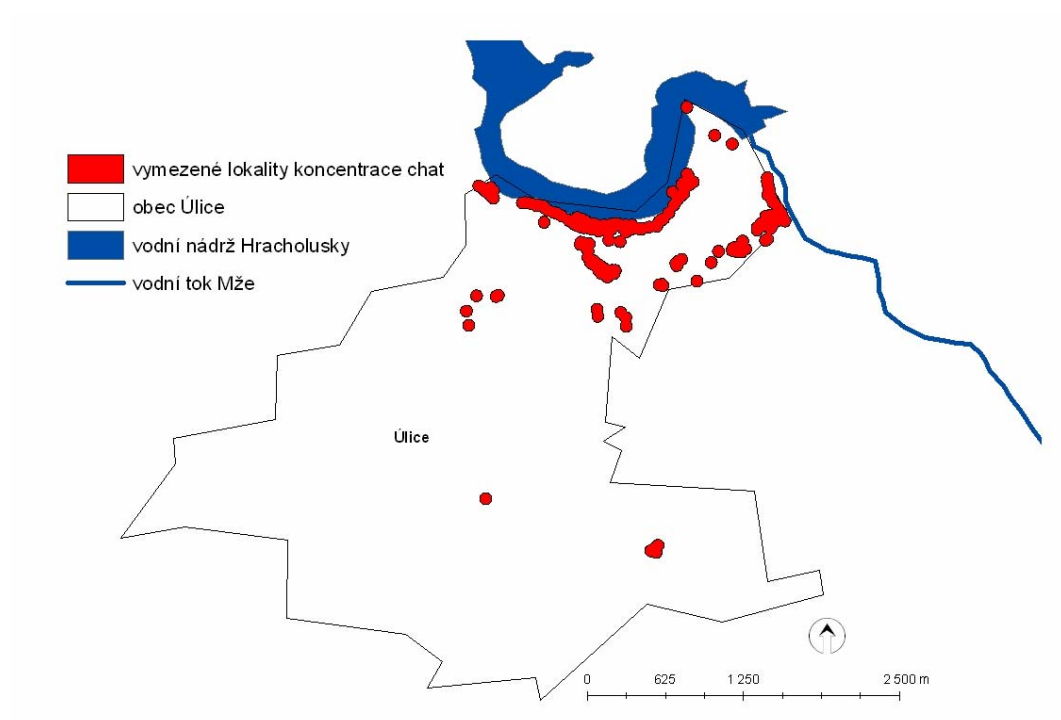
Mapa č. 2: Hustota rekreačních objektů v základních sídelních jednotkách Plzně v roce 1991

Zdroj: SLDB 1991, ArcČR500, vlastní zpracování

Vymezení lokalit rekreačních objektů na základě vzdálenosti mezi objekty pomocí funkce obalových zón (*ArcToolbox* → *Analysis Tools* → *Proximity* → *Buffers*), kdy si lze navolit poloměr obalových zón kolem každého objektu. V případě mapy č. 3, která ukazuje příklad pro obec Úlice, je poloměr 50 m. Výsledkem jsou spojité lokality s koncentrací rekreačních objektů. Pro každou plochu lze vypočítat počet objektů uvnitř.

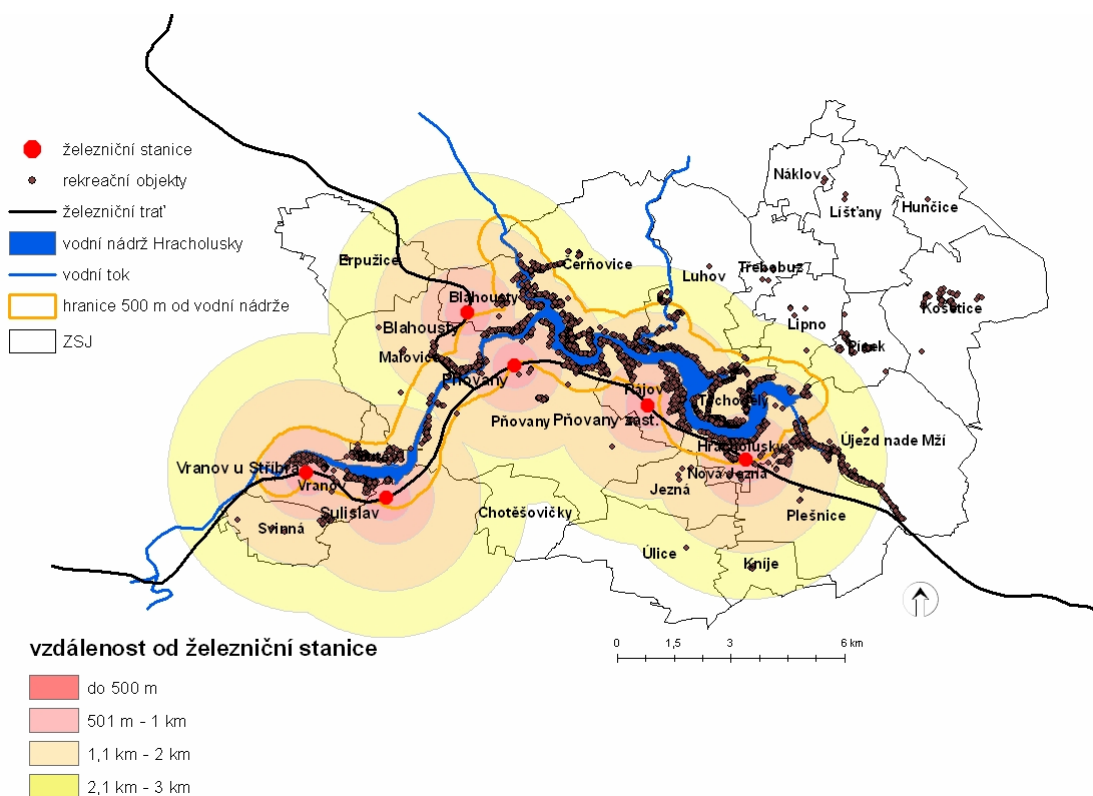
Mapa č. 3: Vymezení lokalit koncentrace rekreačních objektů na příkladu obce Úlice

Zdroj: UIR 2008, ArcČR500, vlastní zpracování

Prostorová analýza lokalit rekreačních objektů ve vztahu k vybraným geoobjektům, kdy lze pomocí funkce obalových zón určit počet rekreačních objektů od daného prvku (vodní plocha, řeka, železnice) a v různých vzdálenostech. K tomuto hodnocení je využita funkce Multi Ring Buffer (*ArcToolbox* → *Analysis Tools* → *Proximity* → *Multi Ring Buffer*), jenž vymezuje tři na sebe navazující obalové zóny podle různých vzdáleností. Mapa č. 4 zobrazuje rozložení rekreačních objektů v podobě bodů získaných z databáze Územně identifikačního registru objektů a adres (2008) kolem vodní nádrže a v okolí železničních stanic pomocí obalových zón. Výsledky prostorové analýzy jsou zpracovány do tabulky č. 7, která je součástí kapitoly č. 7. 3.

Mapa č. 4: Analýza rozmístění rekreačních objektů pomocí obalových zón od železničních stanic a vodní plochy

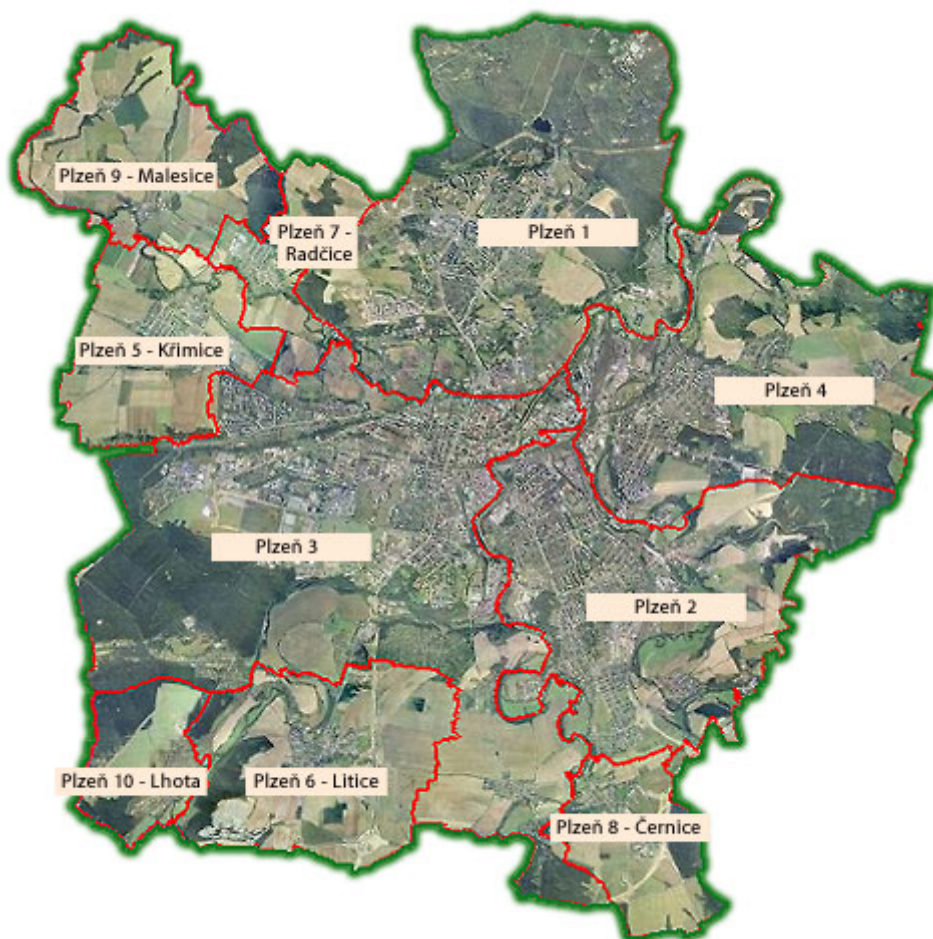

Zdroj: UIR 2008, ArcČR500, vlastní zpracování

5. Město Plzeň

Krajské město Plzeň je čtvrté největší město České republiky. Rozkládá se na soutoku čtyř řek – Mže, Radbuza, Úhlava a Úslava v rámci Plzeňského kraje. Plzeň se sestává z deseti městských obvodů a současnou rozlohu má od roku 2006, kdy se k ní připojily do té doby samostatné obce Lhota a Malesice, které se staly novými městskými obvody. Rozloha města je 13 765 ha (ČSÚ- Plzeň 2008). Městské obvody jsou Plzeň 1 – Lochotín, Plzeň 2 – Slovany, Plzeň 3 – Bory, Plzeň 4 – Doubravka, Plzeň 5 – Křimice, Plzeň 6 – Litice, Plzeň 7 – Radčice, Plzeň 8 – Černice, Plzeň 9 – Malesice a Plzeň 10 – Lhota. Rozložení městských obvodů ukazuje obrázek č. 4.

Obr. č. 4: Městské obvody Plzně

Zdroj: Plzeň 2009

5. 1 Analýza vývoje počtu obyvatel a domů

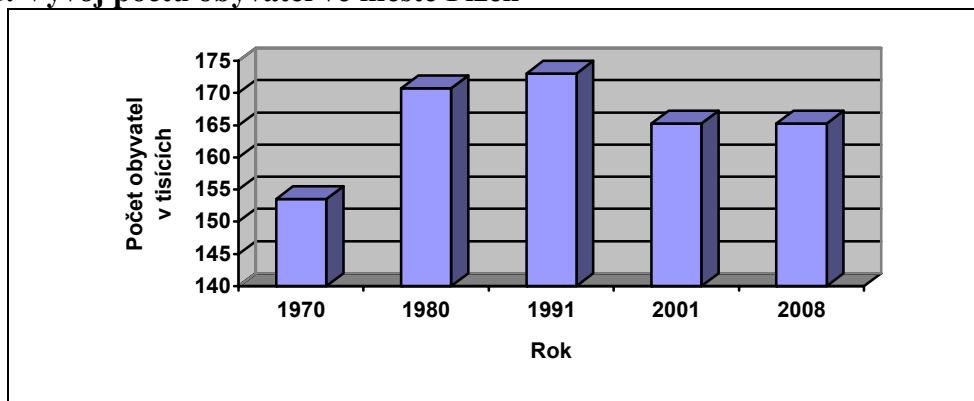
K 1.1. 2008 žilo v Plzni 165 238 obyvatel (ČSÚ Plzeň 2008). Po roce 1989 dochází postupně k úbytku obyvatel ve městě, naopak v celém kraji je pokles zaznamenán pouze do počátku 21. století a od roku 2005 roste počet obyvatel Plzeňského kraje. Základní přehled o vývoji počtu obyvatel ukazuje tabulka č.2 a graf č. 1.

Tab. č. 2: Index vývoje počtu obyvatel v Plzni a v Plzeňském kraji mezi lety 1980 až 2008

	Index vývoje mezi lety			
	1980/1970	1991/1980	2001/1991	2008/2001
Plzeň	111,2	101,4	95,5	99,9
Plzeňský kraj	103,2	98,3	98,6	101,9

Zdroj: ČSÚ Plzeň 2008, vlastní zpracování

Graf č. 1: Vývoj počtu obyvatel ve městě Plzeň

Zdroj: ČSÚ Plzeň 2008, SLDB 2001, 1991, Historický lexikon obcí 2006

Vývoj počtu obyvatel v Plzni je úzce spjat s rozmachem průmyslu ve městě (Škodovy závody, Městský pivovar), kdy počet obyvatel rostl až do první třetiny 20. století. Ve druhé polovině 20. století se projevuje rychlý růst počtu obyvatel, kdy se budují nová sídliště, kam se stěhují lidé ze širokého okolí Plzně. V období socialismu patřilo zázemí velkých měst k dlouhodobě stagnujícím oblastem a jedním z důvodů pro stagnaci byla tzv. středisková soustava osídlení. Většina obcí v zázemí patřila mezi tzv. nestřediskové, které nedostávaly téměř žádné státní investice. Důsledkem bylo chátrání domovního fondu, technické infrastruktury a odliv mladého obyvatelstva do měst (Ouředníček 2008). Nejvíce obyvatel mají městské obvody Lochotín, Slovany, Bory a Doubravka, pro která jsou typická sídliště vybudovaná v tomto období, kromě

městského obvodu Slovany. Od poloviny 80. let dochází ke stagnaci a po roce 1989 k postupnému poklesu obyvatel. Mezi lety 1991 a 2008 ubylo ve městě 7 770 obyvatel, tj. 4,5 % z celkového počtu obyvatel v roce 1991. Úbytek počtu obyvatel lze přisuzovat suburbanizačnímu procesu, který není v českých městech zcela novým jevem, ale jeho počátek se nachází na začátku 20. století. Města jsou významnými zdroji obyvatelstva přicházejících do jejich zázemí (Ouředníček 2008).

Počet domů na území města byl v roce 2001 celkem na území města 15 000 (SLDB 2001). Ve sledovaném období 1980 až 2001 vzrostl jejich počet o 1 292

5. 2 Druhé bydlení a město Plzeň

Západočeská metropole i přes silnou industrializaci v minulosti má dobré lokalizační podmínky pro vytvoření lokalit se soustředěním objektů druhého bydlení. Za součást druhého bydlení se mohou považovat i zahrádkové osady v rámci města. Je nutné rozlišovat mezi zahrádkovou a zahrádkářskou osadou. Zahrádkářská osada je sdružena pod hlavičkou Českého zahrádkářského sdružení (ČZS). Pro potřeby práce jsou zahrádkářské osady zahrnuty pod zahrádkové osady.

Zahrádkové osady představují specifickou formu krátkodobé rekreace obyvatelstva (druhé bydlení) i s jinými než výhradně rekreačními funkcemi (samozásobitelská). Zahrádky vznikaly na okraji hromadné bytové výstavby jako její součást, později se začaly zahrady vyčleňovat na její okraj do tzv. zahrádkových kolonií. Uspokojovaly zpočátku potřebu samozásobitelství, později začaly plnit kolonie spíše funkci aktivní rekreace. Plochy zahrádkových kolonií nejsou vyjímány ze zemědělského půdního fondu. Stavby jsou regulovány ve městech jen na minimální uzamykatelný přístřešek pro nářadí, na okraji měst na zahrádkářskou chatu (16 – 25 m²). Nedostatek ploch pro rekreační chaty způsobil v 70. a 80. letech nebývalý zájem o zahrádkové kolonie, kdy zahrádkářské chaty nahrazovaly chatové osady. Společenství „zahrádkářů“ vytvořilo silná pouta k půdě a kolektivu. V současné době jsou enklávy zahrádkových kolonií ne na okraji, ale uvnitř zastavěného území města a představují samostatný problém modernizace a přestavby území.

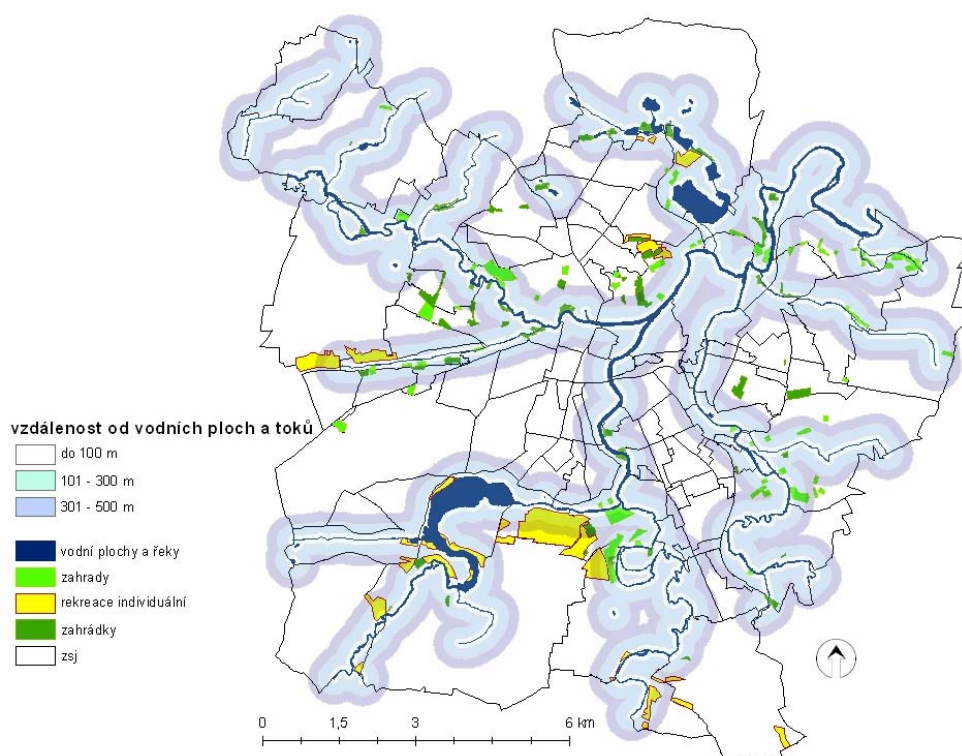
V Plzni se soustředil vznik zahrádkových kolonií do samotného města. Z územního plánu města Plzně č. 114 z roku 1995 je patrné, že 73 zahrádkových kolonií je rozptýleno v celém katastru města (Domalewski, Novotná 2004). První zahrádkové

kolonie vznikají již počátkem 50. let, kdy získávali zahrádkáři do osobního vlastnictví pozemky nevhodné pro jakoukoliv výstavbu. K výraznějšímu nárůstu kolonií dochází až od poloviny 60. let. Zajímavým rysem těchto prvních kolonií bylo, že se na nich nestavěly chatky. K výstavbě zahrádkářských chatek začalo docházet od poloviny 60. let, kdy lze hledat souvislost se zavedením volných víkendů a potřebou mít někde možnost přespání.

Nejvíce objektů individuální rekreace podle Sčítání lidí, domů a bytů v roce 1991 se nacházelo na území města v částech Bolevec, Severní Předměstí, Litice, Radobyčice a Valcha, kdy se především jedná o oblasti kolem vodních ploch Boleveckého rybníka a nádrže České Údolí. Plán soustavy Boleveckých rybníků existoval již v polovině 15. století a do konce tohoto století se soustava rozrostla na 11 rybníků (Šídlovský, Kamenný, Vydymáček, Beroun, Borek, Vorlík, Klenovec, Nad Klenovcem, Volšinka, Nový a Barchan). Část z nich později zanikla. Na přelomu 17. a 18. století byly založeny další tři rybníky (Košínař, Senecký a Třemošenský). Dnes soustavu tvoří celkem sedm rybníků. Vedle vaření piva patřilo rybníkářství k nejvýnosnější činnosti. První byl založen v roce 1461 Bolevecký rybník, který se řadí mezi největší plzeňské rybníky a zaujímá 5. místo v rámci Plzeňského kraje. Nazývaný také jako Velký rybník zabírá rozlohu 57 ha (Jílková 1969). Další významný je Kamenný rybník o výměře 5,2 ha původně sloužil hospodářským účelům, dnes je využit k rekreaci. Nedaleko se nachází Šídlovský rybník s plochou 3 ha. Jméno dostal podle Šídlovského statku v Bolevci. Sloužil jako třecí a komorový rybník. Dnes slouží k rekreačním účelům. Pod ním se rozléhá rybník Nováček (0,9 ha) založený jako poslední v celé soustavě. Užíval se jako sádka (David 2005). V letech 1968 až 1973 byla vystavena vodní nádrž České Údolí, která leží na jihozápadním okraji města Plzně na řece Radbuza. Původní účel byla rekreace pro pracující obyvatelstvo krajského města, přestože se tehdy řeka Radbúza řadila mezi velmi znečištěné toky. Především se jednalo o zemědělské znečištění. V 90. letech došlo ke zlepšení kvality vody, ale koupání se stále nedoporučuje. Zatopená plocha měří 151,6 ha (Povodí Vltavy 2009).

Na základě Územního plánu města Plzně platného k roku 2007 se nachází na území města celkem 62 zahrádkových osad, 30 lokalit individuální rekreace a 61 lokalit zahrad. Rozložení jednotlivých ploch zobrazuje mapa č. 5.

Mapa č. 5: Vymezení ploch individuální rekreace, zahrad a zahrádek a jejich vzdálenost od vodních ploch a toků podle ÚP města Plzně 2009

Zdroj: Územní plán města Plzně 2009, vlastní zpracování

Oblasti druhého bydlení se soustřeďují hlavně kolem vodních ploch a toků, jak ukazuje tabulka č. 3. Do vzdálenosti 500 metrů od vodní plochy a toků je umístěno 90 % zahrádek, 84 % zahrad a 94 % lokalit individuální rekreace.

Tab. č. 3: Lokalizace zahrádek, zahrad a území individuální rekreace podle vzdálenosti od vodních ploch a řek v Plzni

Vzdálenost od vodních ploch a řek	Zahrádky		Zahrady		Rekreace indiv.	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
do 100 m	36	58	34	55	18	58
do 300 m	48	77	42	68	25	81
do 500 m	56	90	52	84	29	94
Celkem	62	100	62	100	31	100

Zdroj: vlastní zpracování

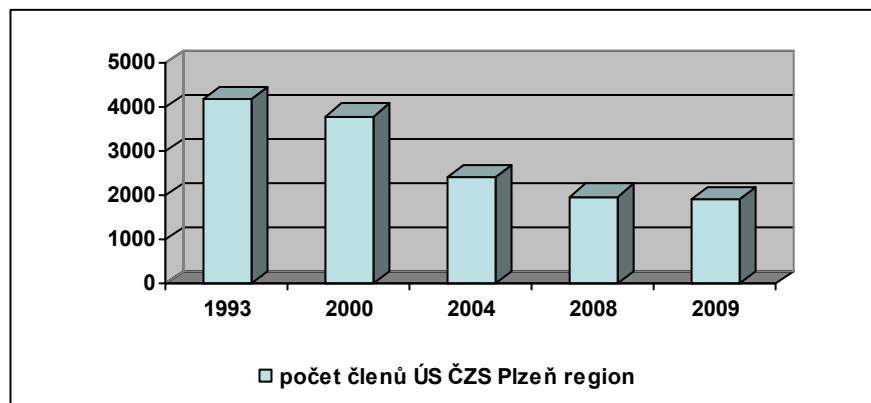
5.3 Vývoj zahrádkových osad

Nejstarší zahrádková osada byla založena v roce 1914 na pozemcích Škodovky, kdy závody poskytly svým zaměstnancům pozemek o rozloze 5 hektarů. Zahrádky plnily především samozásobitelskou pěstitelskou funkci. Osada ukončila svou činnost koncem 90. let po vypovězení nájemní smlouvy. Dnes je bývalá osada známá pod názvem „Karlovy“ (Krejsová 2004). Zahrádkářská organizace Škoda Karlovy ukončila činnost k roku 2001.

K většímu rozvoji dochází až od padesátých let, kdy zahrádkářským organizacím byly přidělovány pozemky na okraji města nebo v souvislé zástavbě. Jednalo se především o pozemky nevhodné k zemědělské, stavební činnosti nebo rozbombardované pozemky. K největšímu rozmachu došlo v 60. a 70. letech 20. století, kdy začaly být stavěny také zahrádkové chatky (Domalewski 2003). Impulsem pro rozvoj byl hlavně průmyslový ráz města a výstavba panelákových sídlišť na okrajích města, kam přicházelo obyvatelstvo z venkova, které mělo vytvořený určitý vztah k půdě a zvyklé na samozásobitelskou pěstitelskou činnost.

Po roce 1989 zasáhly do vývoje zahrádkových osad transformační změny. V současné době dochází od 90. let k úbytku zahrádkových osad na území města Plzně. Jak bylo uvedeno výše v roce 1995 se rozléhalo na území města 73 zahrádkových osad a v roce 2007 o jedenáct méně, tedy 62. Tento úbytek osad byl potvrzen i předsedou Územního sdružení Českého zahrádkářského svazu Plzeň region (ÚS ČZS Plzeň region), které regionální pracoviště sdružuje. V roce 1992 bylo na území města Plzně celkem 56 zahrádkářských organizací. Jejich počet postupně klesal a dnes najdeme 42 osad na území města (Rozhovor s p. Urbanem 11.2. 2009). Jako hlavní faktor zániku uvádí předseda ČZS ÚS Plzeň region Jan Urban uplatňování restitučních nároků majitelů a změny územních plánů. Celkově klesla výměra zahrádkářských osad. V roce 2000 byla rozloha zahrádkářských osad 175 ha, tzn. 1,3 % z celkové rozlohy města. V roce 2008 se snížila na 108 ha, což představovalo o pět procentních bodů méně na rozloze města. Také se snižuje počet členů ÚS ČZS Plzeň region. Graf č. 2 ukazuje vývoj počtu členů od roku 1993. Na začátku roku 2009 mělo sdružení celkem 1 894 členů z toho 5,2 % jsou starší 80 let.

Graf č. 2: Vývoj počtu členů ÚS ČZS Plzeň region mezi roky 1993 až 2009

Zdroj: Urban, ÚS ČZS Plzeň region

Vliv na vývoj zahrádkových i zahrádkářských osad měl zákon o úpravě vlastnických vztahů k půdě z roku 1991, který stanovil výši nájemného do roku 2001 (viz kapitola č. 5.4). Velký rozdíl mezi počtem členů v letech 2000 a 2004 lze přisuzovat skončení ochranného desetiletého období stanovující maximální hranici nájemného pro zahrádkáře.

Faktory ovlivňující zánik zahrádkových osad shrnula Krejsová (2004) ve své práci a mezi ně patří například proces restituce, kdy původní majitelé žádají o navrácení pozemků. Dalším faktorem jsou investiční záměry, kdy byla zrušena zahrádková kolonie „Pod Záhorskem“ v blízkosti centra města a dnes je zde nákupní centrum nebo se jedná o záplavová území řek, kde byly zahrádky poničeny povodněmi a neobnoveny. Podle nového Územního plánu (2009) není navržena žádná zahrádková osada na zrušení pouze dochází ke změně funkčního využití především na bydlení a v budoucnu to může vést k postupnému zániku zahrádkových osad.

5. 4 Legislativní vymezení druhého bydlení ve městě

Ve městě se nachází objekty druhého bydlení v rámci rekreačního území. Jako součást druhého bydlení je považována také zahrádkářská činnost. Územní plán města vymezuje funkční využití ploch, kdy v rámci rekreace se sledují Plochy urbanistické zeleně, konkrétně zahrady (ZH) a zahrádky (ZK), a Rekreační území, konkrétně rekreace

individuální (RI). Tabulka č. 4 přibližuje základní popis funkčního využití vybraných ploch.

Tab. č. 4: Základní popis funkčního využití ploch podle Územního plánu města Plzně

	Rekreace individuální	Zahrádky	Zahrady
Vymezení	území pro rekreaci v individuálních rekreačních objektech	plochy zahrádkářských kolonií a malých zahrad	plochy větších zahrad samostatných i sdružených do větších celků
Objekty	chaty, rekreační domky	zahrádkářské chaty, malé skleníky, moštárny, přístřešky	rekreační chaty, rekreační domky, zahrádkářské chaty, skleníky, přístřešky

Zdroj: Úplné znění vyhlášky statutárního města Plzeň, č. 2/2007, upraveno

V rámci staveb pro individuální rekreaci vyhláška (2007) rozlišuje mezi rekreační chatou, rekreačním domem a zahrádkářskou chatou. Rekreační chatou a rekreačním domem rozumí stavby, které jsou určeny výlučně pro individuální rekreaci, s nejvýše jedním podzemním podlažím, jedním nadzemním podlažím případně s využitelným podkrovím, popřípadě s vestavěnou garáží, přičemž celková zastavěná plocha včetně garáže smí činit

1. nejvýše 36 m² na pozemcích s výměrou až do 400 m²,
2. nejvýše 80 m² na pozemcích s výměrou až do 800 m²,
3. nejvýše 100 m² na pozemcích s výměrou nad 800 m².

Zahrádkářská chata je stavba určená výlučně pro individuální rekreaci a provozování samozásobitelské pěstitelské činnosti. Celková zastavěná plocha nesmí přesáhnout 25 m². Musí mít nejvýše jedno podzemní podlaží, jedno nadzemní podlaží s využitelným podkrovím, avšak bez možnosti výstavby garáže.

Na vývoj zahrádkářských osad měl vliv zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku. Hlavním cílem je napravení majetkových křivd mezi lety 1948 až 1989 vůči vlastníkům půdy. S tímto zákonem zaniká právo trvalého užívání nemovitostí ve vlastnictví státu. Zákon upravuje vztah mezi nájemcem a původním majitelem pozemku, na kterých je zřízena zahrádková nebo chatová osada, jejich dobu pronájmu a výši maximálního nájemného. Jedná se o případy trvalého užívání pozemků nebo dočasného užívání na dobu

neurčitou, kterým stanovil zákon výpovědní lhůtu na 24. června 1991. Zákon stanovil právo prodloužit dobu nájmu pro uživatele pozemku na dalších deset let, nejdéle do roku 2001. Majitelé pozemku rozhodnutí nájemce o prodloužení užití museli akceptovat. Výše ročního nájmu činila 10 % z ceny pozemku, která byla stanovena z bonitovaných půdně ekologických jednotek vydaných Ministerstvem zemědělství. Dále měl nájemce předkupní právo a cena byla odvozena od ceny zemědělské půdy. Toto platilo pouze při převodu ze státu.

V roce 2001 byl podán Návrh zahrádkářského zákon č. 1014 (2001), který byl v listopadu stejného roku zamítnut a dodnes se nic nezměnilo. Návrh zákona se vztahoval na zahrádky v zahrádkářských osadách. Cílem návrhu je, aby se zahrádky staly nedílnou částí při rozvoji města a obce, dále vymezuje zahrádkářskou činnost a upravuje postup při prodeji pozemků zahrádkářům. Návrh stanovuje podmínky pro nájemní vztahy a zabezpečuje ochranu zahrádkářských osad, zahrádkářů a jejich majetků i společných zařízení sloužících k provozu zahrádkářských osad. Negativní stanovisko vlády k návrhu je odůvodněno, že daná problematika nevyžaduje samostatnou právní úpravu, vztahy vlastníků pozemků a uživatelů jsou dostatečně upraveny příslušnými ustanoveními občanského zákoníku.

5. 5 Typologie lokalit druhého bydlení na území města Plzně

Na území města se setkáváme s různými typy lokalit, kde se soustředí druhé bydlení. Kupera (2008) vymezil čtyři funkce využití (zahrádkaření, chataření, transformace druhého bydlení a zánik) a použil tuto typologii k hodnocení zahrádkářských osad. Pro potřeby této práce je hodnocení rozšířeno nejen na zahrádkové osady ve městě, ale také na zahrady a plochy individuální rekreace, které vymezuje ÚP města Plzně (2007). Kuperova typologie byla upravena a rozšířena na základě poznatků získaných v terénu. Na území města Plzně se můžeme setkat s následujícími typy lokalit druhého bydlení.

1) zahrádkaření – území sloužící pro samozásobitelskou pěstitelskou činnost s menším přístřeškem pro nářadí apod. Součástí je někdy zahrádkářská chata, která slouží jako základna pro zahrádkaření a především v létě jí lze využít i k odpočinkovému pobytu s přespáním. Zahrádkářské chaty se využívají i v pracovních dnech (blízkost bydlíště, potřeba zalévání). Menší i rozsáhlé zahrádkářské osady

s chatami se nacházejí v okrajových čtvrtí měst, také v nivách řek pronikajících do zastavěného území, těsně za hranicí intravilánů měst (Kubeš 2004). V rámci Plzně jsou příkladem zahrádky v okolí sídliště Košutka, na Skvrňanech, na Letné nebo na Švabinách. Na obrázku č. 5 jsou ukázány zahrádky v blízkosti sídliště Přední Škvřany.

Obr. č. 5: Zahrádky v blízkosti sídliště Přední Škvřany

Zdroj: Lenka Petrmichlová 2009

Pokud jsou zahrádky lokalizovány v blízkosti vodních ploch jako například v části města Bolevec, jsou součástí zahrádek chatky, které již slouží k přespání. V těchto zahrádkách se setkáváme s typem chat zahrádkářsko-rekreačních, jenž jsou součástí zahrádkářsko-rekreačních chatových osad. Vzhledem k jejich malé obytné ploše a poloze (snadná dostupnost z města), jsou zahrádkářsko-rekreační chaty (obrázek č. 6) využívány k přenocování v průběhu roku méně často než rekreační chaty. Naopak jsou více využívány v průběhu pracovních dní (Kubeš 2004).

Obr. č. 6: Zahrádkářsko-rekreační chaty v městské části Bolevec

Zdroj: Lenka Petrmichlová 2008

2) chataření, druhé bydlení – území sloužící pro trávení volného času, ale s přítomností objektu vhodného pro přespání – rekreační chata, která slouží pro rodinnou pobytově-odpočinkovou rekreaci obvykle situovanou u vody nebo lesních celků (Kubeš 2004). Koncentraci tohoto typu lokality druhého bydlení najdeme v okolí vodní nádrže České údolí nebo v části Bolevec Pode Dvory nedaleko Boleveckého rybníka. Rozložení rekreačních chat u vodní nádrže České údolí přibližuje obrázek č. 7.

Obr. č. 7: Rekreační chaty kolem vodní nádrže České údolí v Plzni

Zdroj: Lenka Petrmichlová 2009

3) transformace na trvalé bydlení v rámci zahrádkových osad – území slouží pro samozásobitelskou pěstitelskou činnost, ale jsou zde zaznamenány prvky přeměny objektů na trvalé bydlení. Příkladem může být přeměna zahrádek v lokalitě Malá Homolka v jižním okraji města.

4) transformace na trvalé bydlení v rámci chatových osad – území slouží především pro individuální rekreaci, ale jsou zde prvky transformace objektů na trvalé bydlení. V rámci Plzně je velká intenzita transformace například v rekreační lokalitě Výsluní.

5) zánik – chátrání nebo degradace území. Během terénního šetření nebyl zjištěn tento typ.

5. 6 Transformace druhého bydlení v Plzni

Transformace druhého bydlení na bydlení trvalé ve městě neprobíhá pouze v zahrádkových osadách, ale také v lokalitách individuální rekreace (chatové oblasti). Místo zahrádkářských chatek stavět rodinné domy nebo zahrádkářské chaty představovat spadá do kompetence příslušnému odboru výstavby. Povolená výstavba musí být v souladu s územním plánem (Věstník 2008) a právě jako jeden z faktorů zániku zahrádkových osad i chatových lokalit je uváděna změna územního plánu. Před změnou územního plánu jsou vypracovány studie, které hodnotí vhodnost změny funkčního využití ploch (např. transformaci ploch z rekreace individuální na plochy bydlení a rekreace). V rekreačních lokalitách a v zahrádkových osadách dochází k postupné výstavbě objektů, které se vymykají představám o rekreačním objektu a slouží k trvalému bydlení. Cílem studií je prověřit reálnost transformace území pro rekreaci na území s možností bydlení. Hlavní bariéry pro tuto transformaci jsou uváděny následující:

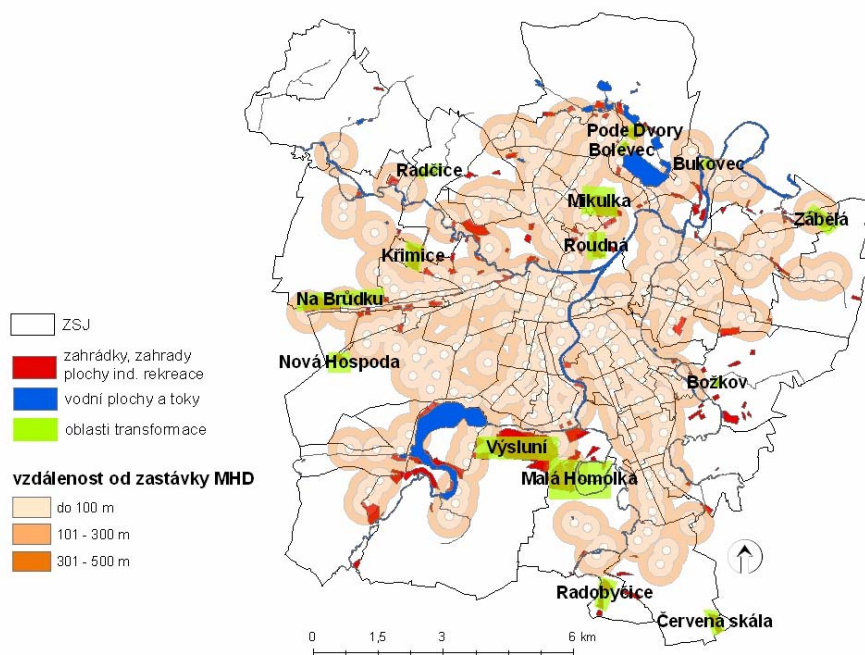
- vysoké investiční náklady na vybudování technické infrastruktury
- vysoké investiční náklady na vybudování dopravní infrastruktury
- nevyhovující šířkové parametry dopravních komunikací
- velikost parcel.

Studie stanovují územně technické podmínky, jejichž splnění vede ke změně funkčního využití daného území v územním plánu.

Od 30. ledna 2009 je účinná aktuální verze Územního plánu města Plzně (2009), která zahrnuje změny funkčního využití ploch za období 2007 – 2008. Některé změny se dotýkají také ploch individuální rekreace, zahrad a zahrádek. Celkem se jedná o 13 lokalit, kde došlo k této změně. Změna funkčního využití ploch ze zahrádek na jiný typ se týká lokalit Roudná (na plochy park se sportovním využitím), Letkovská ulice Božkov (na plochy bydlení venkovského typu), Malá Homolka (na plochy bydlení a rekreace), Újezd (na plochy bydlení), Bukovec (na plochy park se sportovním využitím, smíšené území), Křimice (na plochy zahrad) a Radčice- severní okraj (na plochy bydlení). Dále změna zahrad na jiný typ funkčního využití ploch se dotýká tří lokalit – Malý Bolevec (na plochy bydlení venkovského typu), Přední Skvrňany (na plochy bydlení a rekreace) a Nová Hospoda (na plochy bydlení). Přeměna ploch se dotkla také rekreace individuální, která se týká třech lokalit, kdy plochy jsou změněny na funkční

plochy bydlení a rekreace. Jde o lokality Výsluní, Radobyčice – Podhájí a u areálu Berger v blízkosti vodní nádrže České údolí. Oblasti transformace druhého bydlení přibližuje mapa č. 6 spolu s dostupností zastávek městské hromadné dopravy k jednotlivým lokalitám.

Mapa č. 6: Oblasti transformace druhého bydlení na trvalé v Plzni a vzdálenost od zastávek městské hromadné dopravy

Zdroj : PMDP 2009, ArcČR500, terénní šetření, upraveno

Změna územního plánu může být někdy brána jako následek vývoje v dané lokalitě. Příkladem je lokalita **Radobyčice-Podhájí**, kde došlo k přeměně z ploch rekreace na plochy bydlení. V této části se nacházejí velké parcely, na kterých jsou postaveny domky využívané k trvalému bydlení a oblast je spojena příjezdovou cestou. Další velkou změnou bylo převedení části území z rekreace individuální na bydlení a rekreaci v rekreační oblasti **Výsluní** (102 ha). Lokalita Výsluní leží na jižním okraji města Plzně a pozemky jsou ve vlastnictví soukromých osob. Polovinu objektů v území tvoří chaty (50 až 80 m²) a pak se zde nachází zahradní domky (25 m²) ve společných zahrádkářských osadách (Plzeň – lokalita Výsluní 2005). Výstavba rodinných domů je nahodilá a převážná část území je využívána k rekreaci. Větší intenzitu transformace objektů lze předpokládat v budoucnu při realizaci projektu Jižní město, kdy má

vzniknout nová městská čtvrť s polyfunkčním využitím, která by v severní části sousedila s rekreační lokalitou Výsluní a tím by vznikly možnosti napojení na technickou infrastrukturu. Stejný případ je nedaleko vzdálená lokalita **Malá Homolka** na obrázku č. 9, kde v části území došlo ke změně využití z rekreace na bydlení. Nachází se zde rekreační objekty, které jsou dnes trvale využívány.

Obr. č. 9: Lokalita Malá Homolka

Zdroj: Lenka Petrmichlová, 2009

Zahrádková lokalita **Švabiny** (9,7 ha) je součástí rozvojového území určeného pro bydlení. Domalewski (2003) označil tuto lokalitu ve své práci jako ohroženou a určenou k zániku. V současné době po změně ÚpmP (2009) je zahrádkářská osada zachována a po rozhovoru na ÚKRmP není předpoklad zániku této osady v horizontu 10 let. Přestože je vnímána jako bariéra v území, jedná se o velký počet pozemků ve vlastnictví fyzických osob a jsou brány podle Urbanistické studie Plzeň – Švabiny (2006) jako součást systému souvislých ploch zeleně. Stejnou pozici má zahrádková osada **Letná** (5,7 ha), která se nachází nedaleko Švabin, ale zde není předpoklad budoucího vývoje pro bydlení, ale spíše pro park a to z důvodu blízkosti střelnice v Lobzích a ohrožení obyvatel hlukem.

Obr. č. 9: Zahrádkářská osada Švabiny

Zdroj: Lenka Petrmichlová, 2009

Jedním z důvodů, kdy není doporučena transformace využití pozemků v rámci územních plánů, je také izolovaná poloha v rámci městské struktury. V Plzni se jedná například o lokalitu **Červená skála** na jižní hranici města a lokalitu **Zábělá** na severovýchodním okraji města.

Na území města Plzně viditelně probíhá transformace objektů druhého bydlení a v některých lokalitách je intenzivnější než v jiných částech města. Určující pro přeměnu objektu na trvalé bydlení není tak jeho dostupnost městskou hromadnou dopravou jako vhodnost pozemku pro výstavbu nebo přeměnu.

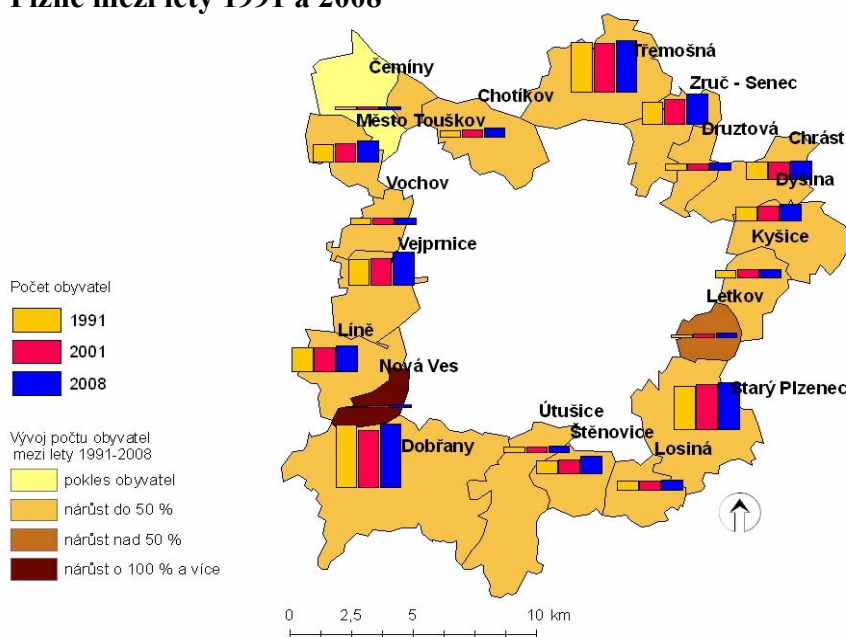
6. Zázemí města Plzně

Zázemí tvořilo v historii blízké okolí města, které zásobovalo městské obyvatelstvo zemědělskými produkty a náleželo pod správu většího centra. Vztah města a zázemí se postupně proměňoval a významným impulsem pro rozvoj zázemí českých měst byly především restituce zemědělské půdy a jejich přeměna na stavební pozemky (Ouředníček 2008). Zázemí města Plzně je vymezeno celkem 19 obcemi, které sousedí s hranicemi krajského města. Výběr obcí nebyl náhodný, ale je zde předpoklad, že na území těchto obcí bude probíhat nejintenzivnější suburbanizační proces.

6. 1 Analýza vývoje počtu obyvatel a domů

V těsném zázemí města Plzně žilo k 1. 1. 2008 celkem 35 919 obyvatel (ČSÚ Plzeň 2008). Od 90. let roste počet obyvatel, kteří bydlí za hranicemi krajského města. Jedná se úplně o opačný trend, než který vykazuje město, kde naopak počet obyvatel klesá. Přibližně o 133 % se zvýšil počet obyvatel v obci Nová Ves. Dále byl nejvyšší nárůst zaznamenán v obci Letkov mezi lety 1991 a 2008. Naopak pokles obyvatel vykazuje obec Čeminy. Průměrně vzrostl počet obyvatel o 24 %. Podrobný přehled o vývoji počtu obyvatel ukazuje mapa č. 7 .

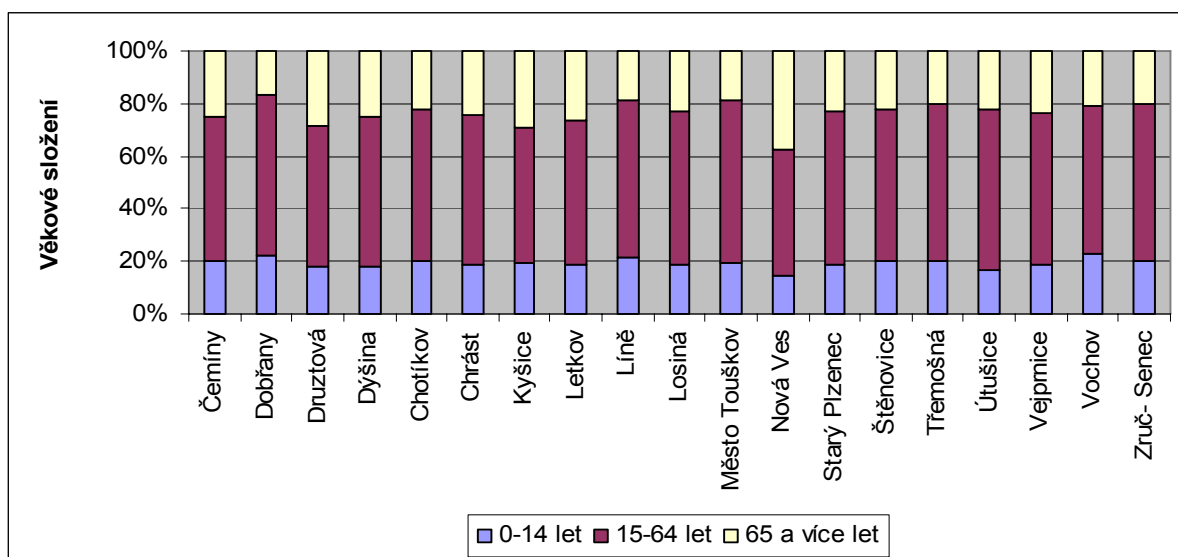
Mapa č. 7: Vývoj počtu obyvatel a jejich nárůst za jednotlivé obce v zázemí města Plzně mezi lety 1991 a 2008

Zdroj: ČSÚ 1991, 2001, 2008, vlastní zpracování

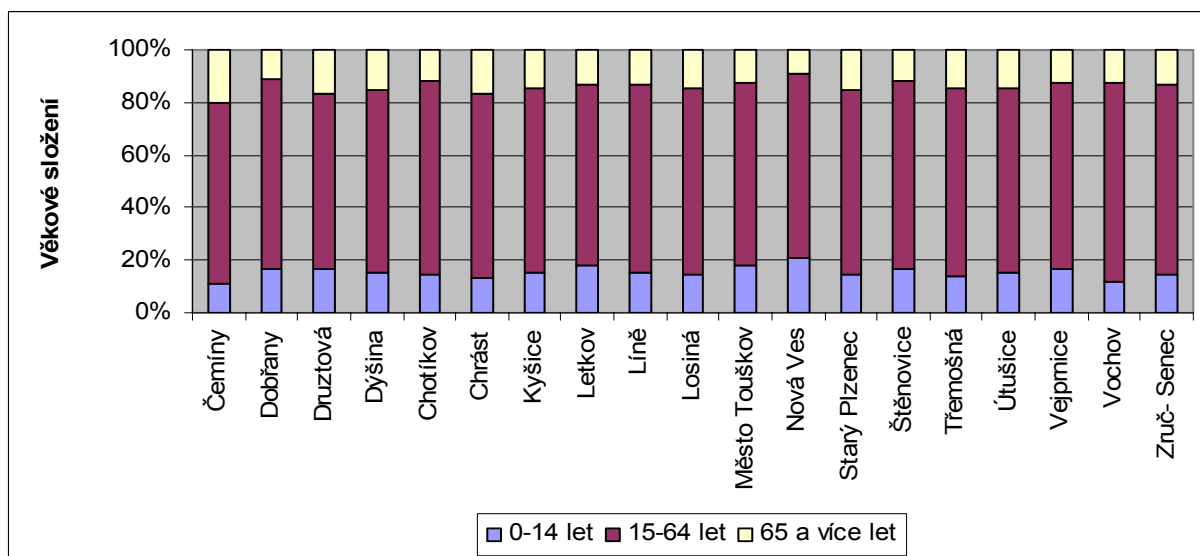
Věkové složení obyvatel v oblasti poukazuje na nárůst počtu obyvatel v produktivním věku (15-64 let) od roku 1991 do roku 2006. Naopak oslabila populace v postproduktivním věku (65 a více let), což odpovídá suburbanizačním procesům, kdy do zázemí velkých měst migrují především mladé rodiny s dětmi a dochází k omlazení věkové struktury obcí (Ouředníček 2008). Vývoj věkové struktury zaznamenaná graf č. 3 pro rok 1991 a graf č. 4 pro rok 2006. Ve všech sledovaných obcích došlo k posílení složky populace v produktivním věku a nejvíce v obci Nová Ves, kdy narostl podíl obyvatel v produktivním věku od roku 1991 ze 48 % na 70,5 % v roce 2006.

Graf č 3: Věkové složení populace v jednotlivých obcích v zázemí města v roce 1991

Zdroj: SLDB 2001

Graf č. 4: Věkové složení populace v jednotlivých obcích v zázemí města v roce 2006

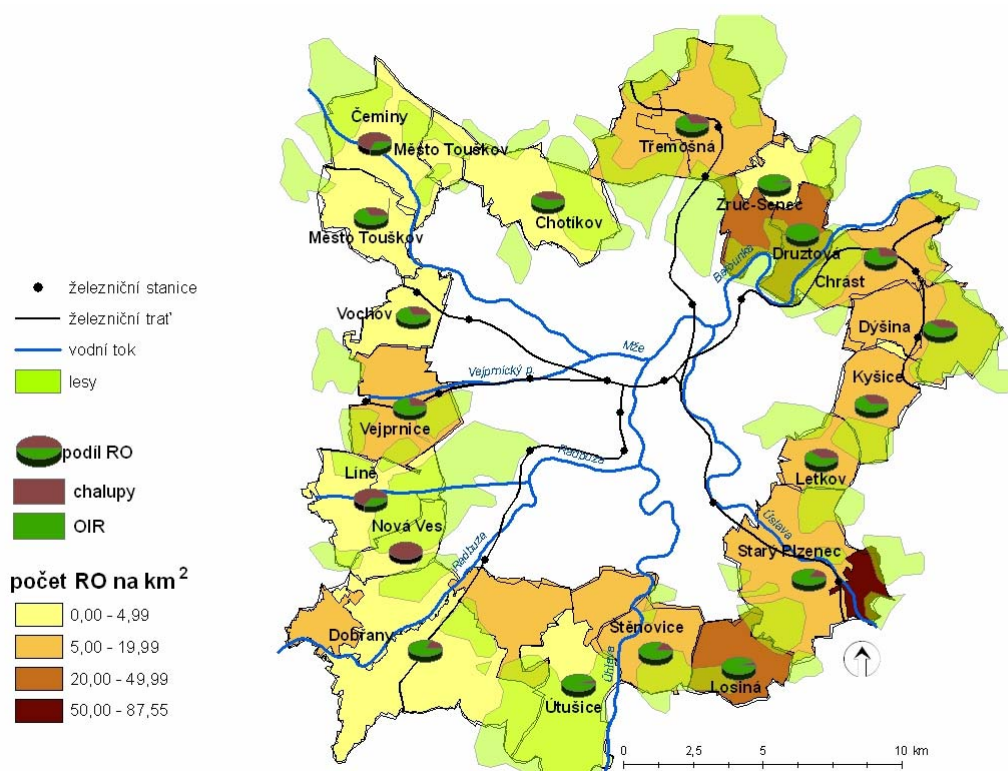
Zdroj: ČSÚ Plzeň 2006

Ve všech sledovaných obcí v zázemí mezi lety 1991 až 2001 vzrostl počet domů. Nejvíce v obci Nová Ves, ve které byl zaznamenán také vysoký přírůstek obyvatel. Nejmenší nárůst je opět sledován v obci Čemíny, kde byl vystavěn ve sledovaném období pouze jeden dům.

6. 2 Druhé bydlení v zázemí města Plzně

K rozvoji chalupaření na Plzeňsku dochází koncem 50. let. Existují pro to příznivé podmínky, kdy se jedná především o vysídlování venkova a migrace obyvatel do Plzně (Domalewski, Novotná 2004). Podíl chalup (vyčleněných i nevyčleněných z bytového fondu) v modelové oblasti zázemí Plzně v roce 1991 byl 33 % na celkovém počtu rekreačních objektů. Mapa č. 8 zobrazuje počet rekreačních objektů v obcích zázemí Plzně a podíl chalup a objektů individuální rekreace na celkovém počtu rekreačních objektů. Převažují objekty individuální rekreace (rekreační chaty a domky) nad chalupami především v oblastech pokrytých lesy a v blízkosti řek. Nejmladší rekreační lokality jsou situované na Štáhlavsku a v okolí Starého Plzeňce.

Mapa č. 8: Struktura rekreačních objektů v obcích v zázemí Plzně

Zdroj: SLDB 1991, ArcČR500, upraveno

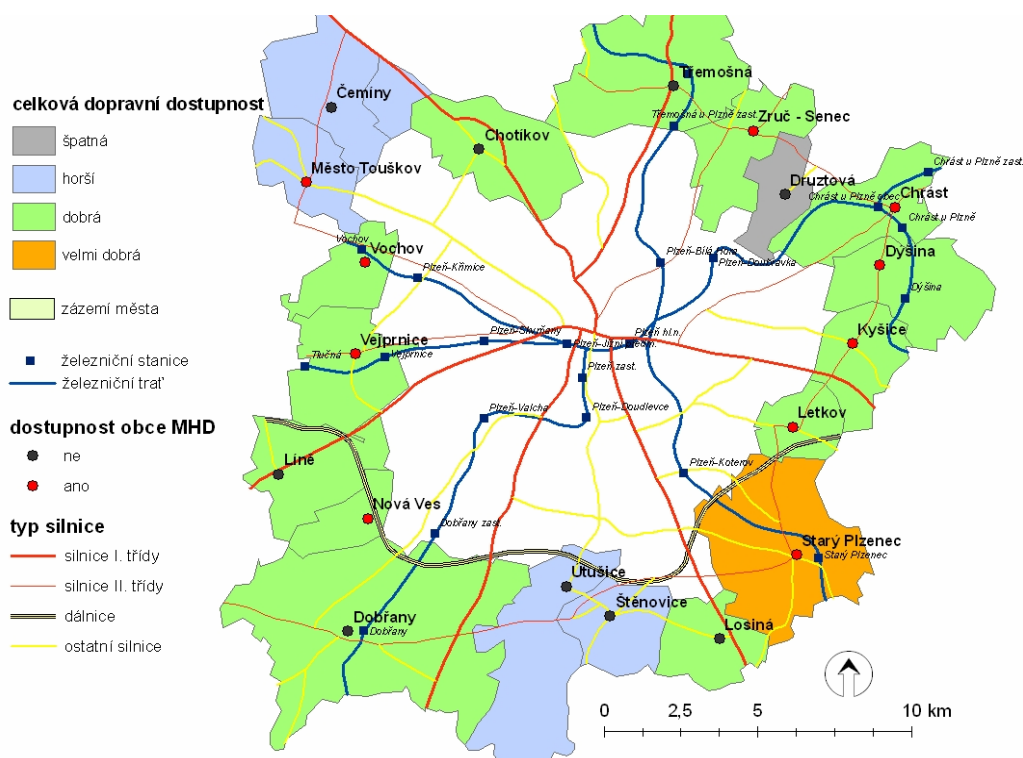
V oblasti se nacházelo v roce 1991 celkem 1 962 rekreačních objektů (SLDB 1991), což představuje 8,8 % ze všech rekreačních objektů na území bývalých okresů Plzeň-sever, Plzeň-jih, Rokycany a Plzeň-město. Nejvyšší hustotu rekreačních objektů vykazuje část obce Starý Plzeňec – Sedlec, kde se rozléhá až 87,5 rekreačních objektů na km², následuje Druztová (30 RO/km²) a Losiná (26 RO/km²).

7. 3 Dopravní dostupnost

Dopravní dostupnost obcí v zázemí města Plzně je velmi dobrá. Oblastí prochází tři silnice I. třídy č. 27 (ze směru Klatovy, Plzeň, Most), č. 26 (ze směru Domažlice, Plzeň a napojení na dálnici D5 u Ejpovic) a č. 20 (ze směru Nepomuk, Plzeň a Karlovy Vary). Jižní část oblasti protíná dálnice D5 (Ředitelství silnic a dálnic 2009). Zázemí dále spojuje s krajským městem III. železniční koridor a železniční tratě č. 160, 180, 183 a 190.

Všechny obce leží na území vnější zóny Z v rámci Integrované dopravy Plzeňska (IDP), která zajišťuje dopravní obslužnost v Plzni a jejím okolí. Pouze čtyři obce leží ještě ve vnitřní zóně P, jedná se o obec Dýšina, Chrást, Kyšice a Vochov. Do deseti obcí zajíždí autobusy Městské hromadné dopravy Plzeň (Plzeňské městské dopravní podniky 2009). Přehled dopravní obslužnosti jednotlivých obcí udává mapa č. 9 spolu s hodnocením celkové dopravní dostupnosti obce. Celková dopravní dostupnost byla zjištěna ohodnocením obslužnosti obce jednotlivými dopravními prostředky (železnice, městská hromadná doprava) a poloha obce v rámci silniční sítě. Podrobná tabulka s hodnocením a celkovým obodováním obce je uvedena v příloze č. 5. Převážná část obcí má v hodnocení dobrou dopravní dostupnost pouze u čtyř byla zjištěna horší, kdy leží na ostatních komunikacích a chybí jim obslužnost železniční dopravou.

Mapa č. 9: Dopravní dostupnost obcí v zázemí města Plzně

Zdroj: ArcČR500, vlastní zpracování

6. 4 Transformace druhého bydlení v zázemí města Plzně

V obcích v zázemí města Plzně proběhlo dotazníkové šetření, které zjišťovalo stav objektů druhého bydlení a intenzitu suburbanizace. Výsledky šetření jsou uvedeny za 18 obcí, které poskytly údaje k výzkumu, z celkového počtu 19 dotazovaných.

K transformaci rekreačních objektů na rodinné domy pro trvalé bydlení od roku 1991 došlo ve 13-ti případech a většinou se přeměna týkala do deseti objektů. K největší transformaci došlo v obci Druztová, kde bylo přestavěno celkem 12 objektů. V rámci chatové oblasti v obci Letkov najdeme až tři domy, u kterých byla provedena změna využívání. Domy jsou situovány v lese nad obcí, jeden z nich je na obrázku č. 10.

Obr. č. 10: Nový dům v místech, kde dříve stávala chata v obci Letkov u Plzně

Zdroj: Lenka Petrmichlová 2009

Nové rekreační objekty se staví pouze ve čtyřech obcích a to hlavně ve stávajících rekreačních oblastech nebo se jedná o výstavbu zahradních domků. Obce převážně spolupracují s rekreanty v případech jako svoz odpadu, údržba a oprava příjezdových komunikací. Zajímavý případ výstavby rekreačních objektů uvedl starosta Letkova, kdy byl postaven nový rodinný dům českými obyvateli z Německa, který jim slouží jako rekreační objekt na víkendy, ale z hlediska typu stavby objekt nelze považovat za rekreační. Kladná odpověď, že součástí obce jsou zahrádkové kolonie, byla zaznamenána u třinácti obcí a v rámci těchto zahrádek jsou i chatky. Zánik zahrádek z důvodu suburbanizace uvedly tři obce (Letkov, Útušice a Vochov). Ze všech dotazovaných obcí má územní plán 77 %, tedy 14 obcí. Z toho nejvíce územních plánů bylo schváleno po roce 2001 a výše, celkem 9.

Suburbanizační proces, tedy výstavba nových domů, v zázemí města Plzně je zaznamenán celkem u 16 obcí, z toho převažuje individuální výstavba (8) a nebo působí developerská společnost i individuální výstavba (6). Dvě obce využívají služeb developerů (Letkov a Losiná). Obce se shodují, že suburbanizace jim přináší více obyvatel a tím i částečné zvýšení příjmů do rozpočtu obce, ale současně problém někteří představitelé vidí v tom, že obyvatelé nepřehlašují svůj trvalý pobyt ze starého bydliště.

Dále se zvyšují nároky obyvatel na občanskou vybavenost jako je například zajištění dopravy nebo mateřských školek. Výsledky dotazníkového šetření spolu s odpověďmi pro jednotlivé obce jsou součástí přílohy č. 4.

7. Rekreační oblast Hracholusky

Modelové území rekreační oblasti se nachází v okolí vodního díla Hracholusky a je vymezeno obcemi, které se svým územím dotýkají vodní nádrže. Vybrané území se skládá celkem z osmi obcí a jedné základní sídelní jednotky Butov. ZSJ Butov bylo potřeba zařadit do vybraného území v rámci rekreačního území z důvodu spojitosti dané lokality. Přehled o vybraných obcích zařazených do výzkumu udává příloha č. 1.

7. 1 Analýza vývoje počtu obyvatel a domů

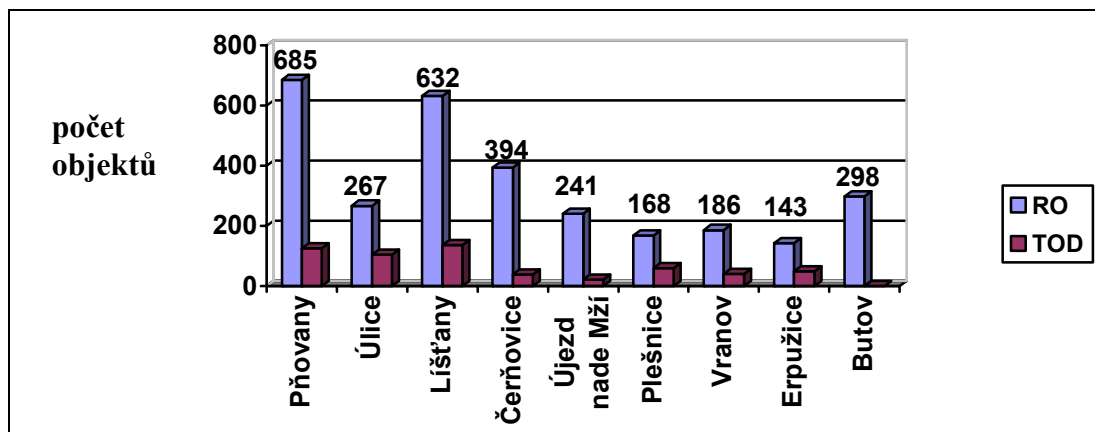
Vodní nádrž Hracholusky patří mezi významné rekreační oblasti v západních Čechách, což potvrzuje tabulka č. 5 a graf č. 5, kde je uvedeno počet rekreačních objektů kolem přehrady a jejich značnou převahu nad trvale obydlenými domy.

Tab. č. 5: Počet rekreačních objektů a trvale obydlených domů kolem vodní nádrže Hracholusky v roce 1991

Název obce	Počet rekreačních objektů	Trvale obydlené domy
Pňovany	685	126
Úlice	267	104
Líšťany	632	136
Čerňovice	394	39
Újezd nade Mží	241	21
Plešnice	168	60
Vranov	186	41
Erpužice	143	49
Butov (zsj)	298	0

Zdroj: SLDB 1991

Graf č. 5: Počet rekreačních objektů a trvale obydlených domů v roce 1991

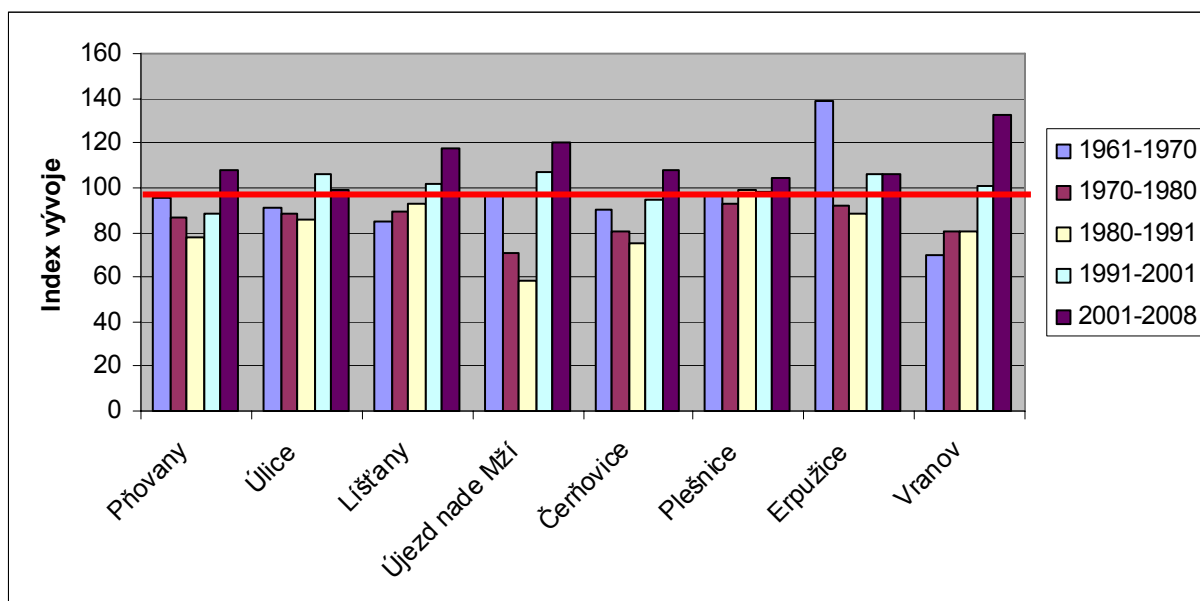

Zdroj: SLDB 1991

Při sledování vývoje počtu obyvatel od roku 1961 po současnost v zájmové lokalitě se odráží vývoj společnosti. Počáteční rok sledování 1961 byl vybrán záměrně, protože o tři roky později byla napuštěna vodní nádrž. Graf č. 6 zobrazuje index vývoje počtu obyvatel, kdy sloupce překračující červenou čáru zaznamenávají růst obyvatel mezi roky ve vybrané obci. Ve všech sledovaných obcích od roku 1961 do roku 1990 je úbytek obyvatelstva, jedná se o období, kdy se lidé stěhovali do měst za prací. Po roce 1990 se naopak počet obyvatel v jednotlivých obcích zvyšuje, kdy se přiřazuje tento trend probíhajícím suburbanizačním procesům. Je potřeba zmínit, že celkově intenzita suburbanizace a výstavba nových domů se snižuje směrem k vodní nádrži na základě zjištěných výsledků z terénního šetření. Vliv na výstavbu má také dopravní dostupnost a vzdálenost od významných komunikací.

Nelze brát tyto údaje za konečné. Je potřeba zmínit sezónní obyvatele těchto obcí, kteří zde tráví převážnou část léta nebo také lidi, kteří zde bydlí, ale nejsou přihlášení k trvalému pobytu v obci. Pokud by výsledky sčítání údaje zahrnovaly, je předpoklad, že se navýší celkový počet obyvatel.

**Graf č. 6: Index vývoj počtu obyvatel v jednotlivých obcích rekreační oblasti
od roku 1961 až 2008**

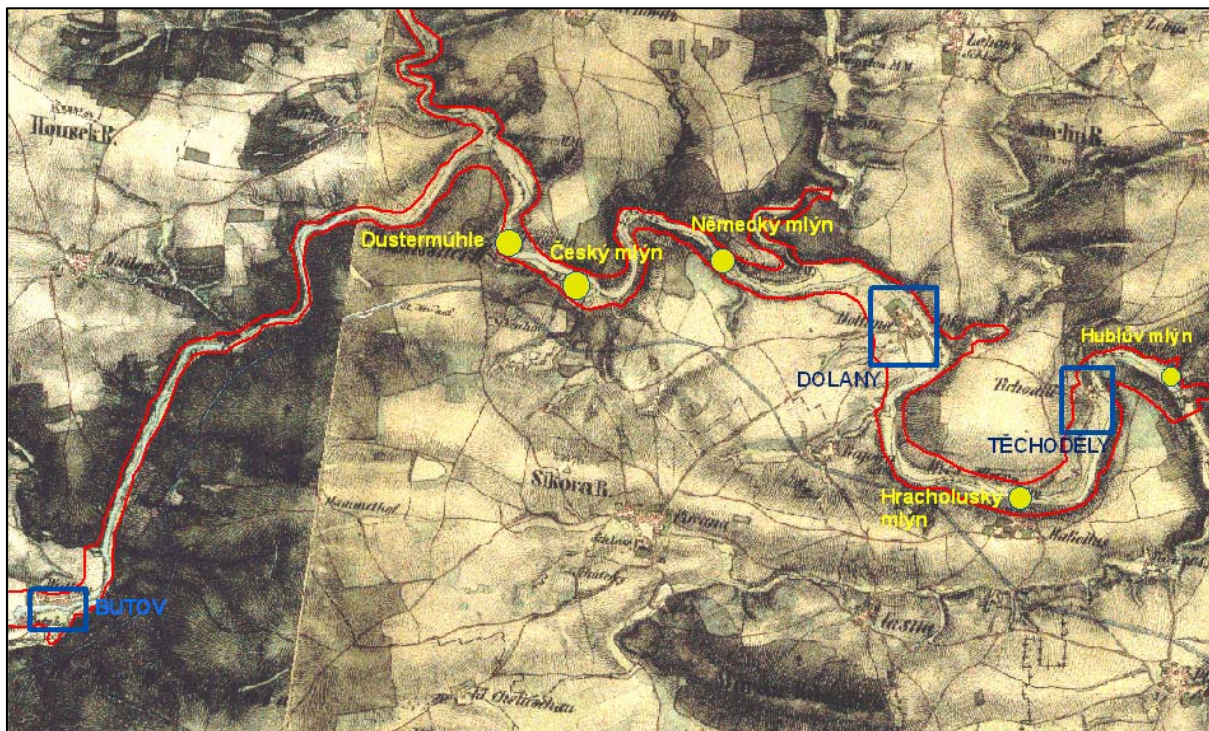

Zdroj: Historický lexikon obcí ČR 1869-2005, ČSÚ 2009, vlastní výpočet

7. 2 Historický vývoj rekreační oblasti Hracholusky

Přehrada Hracholusky byla vystavena až v druhé polovině 20. století mezi lety 1959 až 1964, kdy byla napuštěna. Zatopením údolí byly zničeny zcela dvě obce (Dolany a Těchoděly), částečně obec Butov a objekty Český mlýn, Důstermůhle, Hracholuský mlýn, Hublův mlýn a Německý mlýn. Také zanikly některé chaty a jiné byly přemístěny nad vodní hladinu. Obec Butov byla zatopena částečně, zbyly zde 4 domy a hájovna. Dnes v těchto místech najdeme rekreační oblast stejného jména jako zaniklá obec (Zaniklé obce po roce 1945, 2009). Obrázek č. 12 zobrazuje rozložení dnes již zaniklých sídel a objektů na podkladě map druhého vojenského mapování (1836 – 1852) v místech, kde se rozléhá vodní nádrž Hracholusky.

Obr. č. 12: Zaniklá sídla a objekty v oblasti vodní nádrže Hracholusky

Zdroj: Archivní mapy 2009

Červený obrys znázorňuje dnešní tvar Hracholuské přehrady, modré čtverce lokalizují zaniklé obce a žlutá kolečka zaniklé objekty, kdy se jedná o mlýny postavené na řece Mži.

Přehrada Hracholusky leží na pomezí okresů Plzeň sever a Tachov v Plzeňském kraji. Nachází se 15 km západně od Plzně na řece Mži, která spadá do povodí Vltavy. Původně byl na Mži asi 10 km nad dnešním přehradním profilem poměrně vysoký jez, ale ten nebyl schopen zajistit koncem 50. let 20. století narůstající odběry na dolním toku. Proto vydal v roce 1959 Krajský národní výbor rozhodnutí o stavbě vodního díla. Přehrada byla dokončena v roce 1964. Celá přehradní nádrž je dlouhá 22,5 km a má 27 m vysokou a 270 m dlouhou sypanou přehradní hráz (Broža 2005). Plocha nádrže je 410,4 ha. Hlavním účelem tohoto vodního díla je akumulovat vody pro průmyslové, energetické a zemědělské využití v západočeském regionu. Dále slouží k částečné ochraně území před účinky velkých vod. Také je důležité rekreační využití, kdy nejznámější jsou oblasti Butov, Hracholusky a Radost (Povodí Vltavy 2008). Přestože je přehrada velmi významná z hlediska rekreačního, je poznat, že nebyla na rekreaci koncipována. Důkazem jsou strmé svahy v okolí vodní hladiny a kamenité dno. Po

dokončení stavby a napuštění vodního díla se změnil ráz krajiny především z hlediska osídlení. Výstavba chat začala hned v 60. letech a pomalu vznikaly chatové osady. V okolí Hracholuské přehrady se jednalo o výstavbu na „zelené“ louce (Domalewski 2003). Dnes se nachází podél nádrže kolem 2 500 chat a různých rekreačních objektů, hlavně bývalých podnikových chat, které jsou dnes většinou soukromé. Celé území spadá do působnosti Českého rybářského svazu MO Stříbro (Broža 2005).

7. 3 Druhé bydlení v rekreační oblasti Hracholusky

Největší rekreační oblastí Plzně je vodní nádrž Hracholusky, která se nachází v úzkém sevřeném údolí mezi Stříbrem a Plzní. Vybudováním přehrady vznikly nové význačné urbanistické prostory. Sklon terénu v okolí nádrže je značně členitý, převážnou část tvoří strmé skály nebo příkré svahy. Jen poměrně malou část tvoří skály o mírném svahu umožňující příznivý přístup k vodní hladině a vhodné k výstavbě rekreačních objektů. Malý počet a rozsah využitelných ploch vedl k omezení kapacity této oblasti. Výstavba se soustředila v 9 rekreačních prostorách v rámci celé oblasti. Celkem bylo vystavěno 1319 chat na základě povolení od Okresního národního výboru Plzeň-sever (Jílková 1969). Tabulka č. 6 nezahrnuje rekreační objekty postavené před vznikem přehrady.

Tab. č. 6: Počet vystavených chat ve vymezených rekreačních prostorech v polovině 60. let 20. století

Rekreační prostor	Počet vystavených chat
Hracholuská hráz	133
Těchoděly	304
Pňovany	183
Černovice	276
U Žebráckého potoka, Blahousty, Valečkův mlýn, Vranov, Butov	423
CELKEM	1319

Zdroj: Jílková 1969

Na základě rajonizace cestovního ruchu ČSR (Dohnal 1985) spadá Hracholuská přehrada a její okolí do oblasti Stříbrsko, podoblast Hracholusky. Příznivá skladba přírodních předpokladů předurčuje využitelnost oblasti pro územně vázanou rekreaci v průběhu celého roku s rozhodující letní sezónou. Samotná přehrada Hracholusky se

řadí mezi vodní plochy nadregionálního významu (Vystoupil a kol 2006). Podle nové rajonizace (Vystoupil 2007) se řadí území rekreační oblasti do krajinného typu venkovská krajina s průměrnými předpoklady pro cestovní ruch, pro které je typická nízká míra vybavenosti obcí ubytovacími zařízeními a v nabídce hromadných ubytovacích zařízení dominují střediska letní rekreace u vody. Naopak je zde vyšší koncentrace objektů individuální rekreace.

Na základě SLDB 1991 se v rekreační oblasti nacházelo celkem 3 014 rekreačních objektů, z toho 6,4 % představovaly chalupy (vyčleněné i nevyčleněné z bytového fondu). Jedná se o oblast, kde převažují chaty, které leží v okolí vodní nádrže. Ukazatel hustota rekreačních objektů vypovídá o rozložení objektů druhého bydlení v rámci sledovaného území. Mapa č. 10 zobrazuje základní sídelní jednotky obcí a v rámci nich koncentraci rekreačních objektů. Vyšší hustota objektů je viděna kolem vodní nádrže a protékajících vodních toků (Mže, Úterský potok, Žebrácký potok).

Mapa č. 10: Hustota rekreačních objektů kolem vodní nádrže Hracholusky

Zdroj: SLDB 1991, vlastní zpracování

Jak bylo výše uvedeno, tak rekreační objekty se soustředí především kolem vodní nádrže a tento údaj byl potvrzen analýzou rozmístění rekreačních objektů pomocí obalových zón, které jsou oklasifikovány podle vzdálenosti od vodní plochy a v rámci každé vypočítat, kolik se v ní nachází objektů. Až 75,1 % rekreačních objektů v rámci celé lokality stojí do vzdálenosti 500 metrů od vodní hladiny. Podrobný přehled pro jednotlivé obce a ZSJ Butov udává tabulka č. 7.

Tab. č. 7: Analýza rozmístění rekreačních objektů od vodní nádrže Hracholusky

		Počet rekreačních objektů vzdálených od vodní nádrže					
		do 100 m		do 250 m		do 500 m	
Název obce	Celkem RO	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Butov (zsj)	81	3	3,7	57	70,4	81	100
Černovice	407	256	62,9	360	88,5	389	95,6
Erpužice	249	166	66,7	192	77,2	220	88,4
Líšťany	583	292	50,1	402	68,9	438	75
Plešnice	152	0	0	0	0	0	0
Pňovany	554	233	42,1	474	85,6	530	95,7
Újezd nade Mží	233	6	2,6	14	6	21	9
Úlice	218	107	49,1	119	54,6	157	72
Vranov	194	102	52,6	163	84	169	87,1
CELKEM	2671	1165	43,6	1781	66,7	2005	75,1

Zdroj: UIR 2008, vlastní zpracování

V rámci plzeňského regionu má Hracholuská přehrada významnou rekreační funkci. Slouží ke koupání, veslování i sportovnímu rybaření. V letní sezóně je v provozu lodní doprava vyhlídkovou lodí na trase od hráze až po rekreační středisko Butov. V okolí vodní nádrže se nachází i několik kempů (Vranov, Butov, Radost a u hráze). Pro lepší představu o rozložení chat kolem břehů vodní nádrže Hracholusky slouží obrázek č. 11.

Obr. č. 11: Chaty kolem vodní nádrže Hracholusky

Zdroj: Lenka Petrmichlová 2008

7. 4 Transformace druhého bydlení v rekreační oblasti Hracholusky

Přeměna rekreačních objektů na trvalé bydlení byla zjišťována pomocí dotazníkového šetření a částečně terénním výzkumem na území obce Úlice. Pro rekreační oblast bylo získáno nazpět celkem sedm dotazníků z osmi. Bylo zjištěno, že v rámci rekreační oblasti probíhá přeměna rekreačních objektů na trvalé bydlení nebo modernizace chat v šesti případech, ale počet transformovaných objektů je minimální. Nejvíce v obci Úlice, kdy bylo takto změněno 12 objektů od roku 1991, v ostatních obcích se jedná do deseti objektů. Nové rekreační objekty se nestaví a ve všech obcích je stavební uzávěra právě na výstavbu chat. Je to především z důvodu přesycenosti oblasti chatovými objekty v území přímo navazujícím na vodní nádrž.

Zvýšení počtu obyvatel a vyšší příjmy do rozpočtu obce uvádí představitelé pěti obcí jako přínos suburbanizace, která probíhá individuální formou. Obce Pňovany a Erpužice nejsou zasaženy suburbanizačním procesem. Nová výstavba během terénního výzkumu byla viděna hlavně v části obce Nová Jezná na jejím okraji, kde vyrostly nové domy. V blízkosti se nachází vlakové nádraží Plešnice, které je nově zrekonstruováno

a zcela zmodernizované. Suburbanizace v modelové oblasti není tak intenzivní. Především se jedná o rekreační oblast, kdy počet rekreačních objektů převažuje nad trvale obydlenými domy.

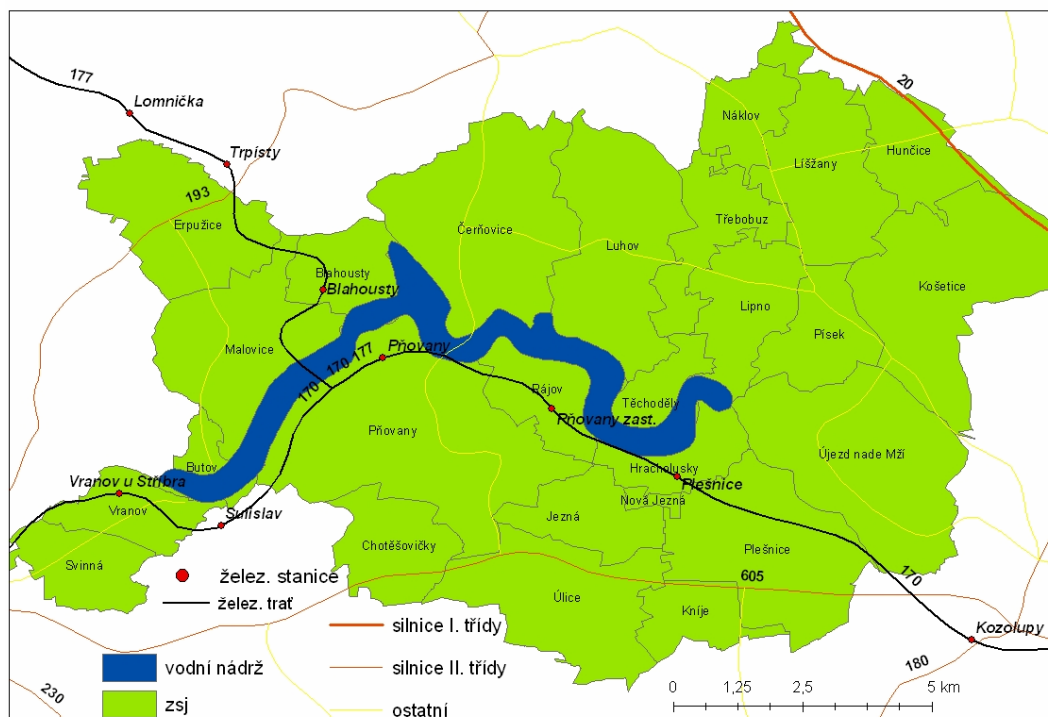
Zahrádkové osady s chatky najdeme ve čtyřech obcích a ve třech bylo příčinou jejich zániku právě přeměna na trvalé bydlení. Územní plán mají schválený obce Pňovany (2004), Úlice (2006), Erpužice (2001) a obec Čerňovice má v současné době schváleno jeho zadání. Výsledky dotazníkového šetření jsou uvedeny pro každou obec v příloze č. 4.

7. 5 Dopravní dostupnost

Rekreační oblast je dobře dostupná silniční a železniční dopravou, jak ukazuje mapa č. 11. Přes modelovou rekreační oblast prochází silnice II. třídy č. 605, která vede z Plzně přes území obcí Plešnice, Kníže, Úlice a Chotěšovičky. Na silnici č. 605 se napojují silnice III. třídy, které spojují obce v okolí vodní přehrady. Na severu rekreační oblasti se dotýká hranice silnice I. třídy č. 20, která představuje hlavní dopravní tah z Plzně do Karlových Varů (Ředitelství silnic a dálnic 2009).

Oblastí prochází třetí železniční koridor. Vedou zde tratě č. 170 a 177. Trať č. 170 spojuje hlavní město Praha-Plzeň-Cheb. V oblasti Hracholusky jsou železniční zastávky Plešnice, Pňovany zastávka, Pňovany, Sulislav a Vranov u Stříbra. Ze zastávky Pňovaň odbočuje trať č. 177, která tvoří spojení mezi Pňovany a Bezručicemi a zde se nachází železniční zastávka Blahousty.

Mapa. č. 11: Dopravní dostupnost rekreační oblasti Hracholusky

Zdroj: ArcČR500, vlastní zpracování

Dostupné po železnici jsou jen rekreační objekty obcí Újezd nad Mží, Pňovany, Vranov, Erpužice, Úlice, Butov a Plešnice. Po železnici nejsou dostupné obce Lišžany a Černovice, kde je přírodní bariérou vodní nádrž Hracholusky. Celkem 92,5 % všech rekreačních objektů je vzdálena do 3 km od železniční stanice a necelá polovina objektů do 1 km. Výsledky analýzy vzdálenosti chat od železničních stanic ukazuje tabulka č. 8.

Tab. č. 8: Analýza rozmištění rekreačních objektů od železničních stanic

Název obce	Počet rekreačních objektů vzdálených od železniční stanice								
	do 500 m		do 1 km		do 2 km		do 3 km		Celkem
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.
Butov (zsj)	0	0	41	50,6	81	100	81	100	81
Erpužice	0	0	120	48,1	246	98,8	249	100	249
Plešnice	1	0,7	25	16,4	95	62,5	137	90,1	152
Přnovany	10	1,8	312	56,3	554	100	554	100	554
Újezd nade Mží	0	0	0	0	71	30,5	197	84,5	233
Úlice	79	36,2	157	72	213	97,7	218	100	218
Vranov	112	57,7	170	87,6	194	100	194	100	194
CELKEM	202	11,5	825	46,8	1454	82,5	1630	92,5	1762

Zdroj: UIR 2008, vlastní zpracování

7. 6 Terénní šetření a srovnání databází

V rámci rekreační oblasti Hracholusky proběhlo terénní šetření v srpnu 2008 na úrovni obce Úlice a jejích částech Hracholusky, Jezná a Nová Jezná. Cílem terénního šetření bylo porovnat databáze Registru staveb a objektů a Katastr nemovitostí se skutečným stavem. Byly srovnány domy pro trvalé bydlení a stavby pro rodinnou rekreaci.

Území obce Úlice se nachází v blízkosti přehrady Hracholusky a přibližně 15 km od krajského města Plzeň. Při sledování trvale obydlených domů za roky 1991, 2001 a 2007 je zaznamenán nárůst v posledním období.

7. 6. 1 Výsledky terénního šetření

Zjištěné výsledky terénního výzkumu jsou rozepsány za jednotlivé části obce Úlice.

KNÍJE

V roce 2001 žilo v obci 12 obyvatel v 7 trvale obydlených domech (SLDB 2001). Nasledující tabulka č. 9 porovnává zjištěné výsledky.

Tab. č. 9: Srovnání vybraných databází a skutečného stavu v části obce Kníje

	Registr staveb a objektů	Katastr nemovitostí	Skutečný stav
Trvale obyd. domy	9	11	10
Objekty rekreace	4	3	3
Celkem	13	14	13

Zdroj: ČÚZK 2006, Katastr nemovitostí 2008, vlastní šetření

Registr staveb a objektů uvádí navíc jeden objekt jako stavbu pro rekreaci, ve skutečnosti se jedná o dům s číslem popisným. V Katastru nemovitostí je nalezen navíc jeden objekt s číslem popisným. Podle reálného stavu se v obci nachází 10 objektů k bydlení a 3 jsou využívány jako rekreační objekty. Jedná se o chalupy v rámci intravilánu obce.

JEZNÁ

V obci žilo 24 obyvatel v roce 2001 v 16-ti trvale obydlených domů (SLDB 2001). Jezná leží asi 2 km od Úlic a zástavbu tvoří rodinné domy a rekreační objekty. Nejvýznamější pamětihodností je původní gotický kostel. Stejně jako Novou Jeznou prochází obcí nadregionální cyklistická trasa č. 37 Praha – Paříž, tzv. Panevropská cyklotrasa. Srovnání databází za část obce Jezná ukazuje tabulka č. 10.

Tab. č. 10: Srovnání vybraných databází a skutečného stavu v části obce Jezná

	Registr staveb a objektů	Katastr nemovitostí	Skutečný stav
Trvale obyd. domy	14	19	17
Objekty rekreace	5	9	13
Celkem	19	28	30

Zdroj: ČÚZK 2006, Katastr nemovitostí 2008, vlastní šetření

V rámci této obce byl zaznamenán velký rozdíl stavu objektů pro rekreaci. Podle reálného stavu je v obci 13 objektů. Jedná se o 5 chalup v rámci intravilánu obce a 7 chatků postavených na okraji a jednu zarostlou parcelu s nevyužívanou boudou. Katastr nemovitostí neeviduje celkem pět chatků a jedna chalupa s číslem evidenčním nebyla v obci zjištěna. Největší rozdíl skutečného stavu je s Registrem staveb a objektů, kdy se jedná o celkový počet osmi objektů, kdy Registr nezaznamenává všechny chatky v obci.

Obr. č. 13: Chata bez čísla evidenčního na okraji obce Jezná

Zdroj: Lenka Petrmichlová, 2008

NOVÁ JEZNÁ

Celkový počet stálých obyvatel v roce 2001 byl 17 v 6 trvale obydlených domech (SLDB 2001). V obci vyrostly na okraji směrem k Plešnici zcela nové domy a v rámci modelového území je zde nejvíce pozorována suburbanizace. Výsledky šetření v této části obce Úlice podává tabulka č. 11.

Tab. č. 11: Srovnání vybraných databází a skutečného stavu v části obce Nová Jezná

	Registr staveb a objektů	Katastr nemovitostí	Skutečný stav
Trvale obyd. domy	16	18	21
Objekty rekreace	5	8	8
Celkem	21	26	29

Zdroj: ČÚZK 2006, Katastr nemovitostí 2008, vlastní šetření

Registr staveb a objektů neuvádí 3 objekty rekreace- jde o 1 chatku a 2 chalupy v rámci intravilánu obce. U trvale obydlených se jedná o 5 domů, kdy se jedná především o nově vystavěné domy. Katastr nemovitostí se liší pouze o tři domy a to o nové domy, které nemají dosud přidělené číslo popisné.

HRACHOLUSKY

Obec Hracholusky leží přímo na břehu stejnojmenné říční přehrady a je zde největší koncentrace rekreačních objektů v rámci sledovaného území. Jedná se především o rekreační chaty vystavěné po vzniku vodní nádrže. V roce 2001 bylo v obci přihlášeno 50 stálých obyvatel ve 14 trvale obydlených domech (SLDB 2001). Zjištěné výsledky při porovnání databází jsou uvedeny v tabulce č. 12.

Tab. č. 12: Srovnání vybraných databází a skutečného stavu v části obce Hracholusky

	Registr staveb a objektů	Katastr nemovitostí	Skutečný stav
Trvale obydl. domy	12	15	16
Objekty rekreace	203	175	186
Celkem	215	190	202

Zdroj: ČÚZK 2006, Katastr nemovitostí 2008, vlastní šetření

V obci se nachází rekreační střediska v rámci, kterých jsou chatky sloužící k rekreaci. Tyto chatky nebyly započítávány při terénním šetření. Rozdíl mezi Katastrem nemovitostí a skutečný stavem je dán tím, že některé chatky nejsou vůbec vedeny pod číslem evidenčním jako rekreační objekty. Na území obce byly zjištěny dva zcela nově vystavěné domy.

ÚLICE

Obec leží na dopravním silničním tahu Plzeň – Stříbro. V roce 2001 měla obec 303 obyvatel v 71 trvale obydlených domech (SLDB 2001). Úlice má hlavně domy určené k bydlení. Spolu s obcí Kníže jsou nejvíce vzdáleny od Hracholuské přehrady. Výsledky za terénní šetření pro obec Úlice ukazuje tabulka č. 13.

Tab. č. 13: Srovnání vybraných databází a skutečného stavu v části obce Úlice

	Registr staveb a objektů	Katastr nemovitostí	Skutečný stav
Trvale obyd. domy	84	98	102
Objekty rekreace	1	2	2
Celkem	85	100	104

Zdroj: ČÚZK 2006, Katastr nemovitostí 2008, vlastní šetření

V Registru staveb a objektů nebyla započítána rekreační chata na okraji obce směrem na Stříbro. Rozdíl v trvale obydlených domech je dán tím, že katastr nemovitostí eviduje stavby s číslem popisným, které nemusejí sloužit k bydlení. Tři domy byly zaznamenány jako novostavba.

7. 6. 2 Závěry vyplývající z terénního šetření

V zájmové oblasti převažují z rekreačních objektů hlavně chaty. Nacházejí se na okrajích obcí nebo v okolí přehrady ve velmi strmých svazích. K některým objektům je špatný přístup. Několik objektů nemá vůbec číslo popisné nebo evidenční. V modelové oblasti nebyla zaznamenána výrazná přeměna objektů druhého bydlení na objekty pro trvalé bydlení, pokud se jedná o rekreační chaty. U chalup v rámci intravilánu obce je těžko rozeznatelné zda slouží k trvalému bydlení nebo k rekreaci, přestože katastr nemovitostí rozlišuje tyto stavby číslem popisným (objekty sloužící k bydlení aj) a evidenčním (objekty určené pro rodinnou rekreaci).

Celkový výsledek shrnuje následující tabulka č. 14, která porovnává jednotlivé databáze a rozdíly počtu v jednotlivých typech objektů. Největší rozdíl je mezi Registrem staveb a objektů a Katastrem nemovitostí. Nejlépe dopadlo srovnání Katastru nemovitostí a skutečného stavu.

Tab. č. 14: Rozdíl v počtu trvale obydlených domů a objektů druhého bydlení mezi databázemi a skutečným stavem

	<i>Kníže</i>		<i>Jezná</i>		<i>Nová Jezná</i>		<i>Hracholusky</i>		<i>Úlice</i>		<i>Celkem</i>	
	TOD	OR	TOD	OR	TOD	OR	TOD	OR	TOD	OR	TOD	OR
RSO - KN	2	1	5	4	2	3	3	28	14	1	26	37
RSO - ST	1	1	3	8	5	3	4	17	18	1	21	30
KN - ST	1	0	2	4	3	0	1	11	4	0	11	15

Zdroj: ČÚZK 2006, Katastr nemovitostí 2008, vlastní šetření 2008

Poznámky: KN = Katastr nemovitostí, ST = skutečný stav, TOD = trvale obyd. domy, RO = rekreační objekty, RSO = Registr staveb a objektů

8. Závěr

Závěrečná kapitola shrnuje výsledky předložené práce a naplnění hlavního cíle stanoveného v úvodní kapitole spolu s dílčími cíly. Dále jsou potvrzeny nebo vyvráceny vyrčené hypotézy. Hlavním cílem práce bylo zmapování současného stavu druhého bydlení a transformace objektů druhého bydlení z rekreační funkce na trvale obytnou. Výzkum se zaměřil na město Plzeň, na obce v blízkém zázemí města Plzně a nedalekou rekreační oblast Hracholusky vymezenou obcemi ležícími právě kolem zmiňované vodní nádrže. Transformace rekreačních objektů byla sledována pomocí dotazníkového šetření a terénním výzkumem ve vybraných lokalitách (město Plzeň, obec Úlice). Současně proběhla diskuze s pracovníky ÚKRmP na téma přeměny objektů druhého bydlení v rekreačních lokalitách na území města v rámci územního plánování.

Ve městě Plzeň jsou objekty druhého bydlení koncentrovány především v zahrádkových osadách a rekreačních lokalitách kolem bolevecké rybniční soustavy a vodní nádrže České údolí. Počet zahrádkových osad od 90. let 20. století na území města postupně klesal a v současné době dochází u některých k pomalé proměně jejich funkce. Stejně jako u rekreačních lokalit najdeme v zahrádkových osadách jednotlivé výstavby rodinných domů. Přestože územní plán vymezuje funkční plochy pro úplně jiné užití, jsou sledovány prvky transformace a přestavby rekreačních lokalit. Změna funkčního využití ploch v územním plánu je někdy provedena až jako následek vývoje v dané lokalitě. Příkladem je rekreační lokalita Výsluní, kde probíhá výstavba a přestavba rekreačních objektů na rodinné domy již delší dobu, ale teprve nyní došlo ke změně funkčního využití ploch na bydlení a rekreaci. Hlavními bariérami pro transformaci těchto území v rámci územního plánu jsou vysoké investiční náklady pro vybudování technické i dopravní infrastruktury, nevyhovující parametry dopravních komunikací nebo velikost parcel. Většina transformovaných území se nachází v dosažitelnosti zastávek městské hromadné dopravy. Přesto najdeme na území města zahrádkové lokality, které si zachovávají svoji funkci. Zahrádkářská osada Švabiny leží vedle rozvojového území, kde má být vystavěna nová lokalita pro bydlení. Nyní zde nejsou sledovány prvky transformace a ani není předpoklad výstavby rodinných domů, protože území je rozděleno na malé parcely a je zde mnoho vlastníků a město zachová osadu jako urbanistický pás zeleně. Vykoupení pozemků by bylo velmi problematické. První hypotéza stanovená na počátku práce, že v dnešní době výstavby nových domů je

předpoklad nejvyšší intenzity přeměny druhého bydlení na území statutárního města a se vzdáleností od centra a významných komunikací klesá, se zcela nepotvrdila. Přeměna druhého bydlení probíhá na území celého města a více transformovaných lokalit se soustředí v okrajových částech. Vliv na přeměnu nemají ani významné komunikace nebo obslužnost městskou hromadnou dopravou, ale vlastnictví parcely, na které je možnost postavit dům pro trvalé bydlení, protože v i lokalitách izolovaných od městské struktury si jednotlivci stavějí rodinné domy (př. Červená skála).

V obcích v zázemí města Plzně probíhá také transformace druhého bydlení, ale není tak intenzivní jako samotná výstavba nových domů. Dotazníkové šetření potvrdilo, že transformace rekreačních objektů v rámci obce je maximálně do deseti domů od roku 1991. Suburbanizace přináší obcím více obyvatel, což potvrzují i statistiky o vývoji počtu obyvatel a především narůstá populace v produktivním věku a tento vývoj ukazuje příchod mladých rodin do zázemí. Hypotéza, že v obcích zázemí Plzně, které leží na významných komunikačních tazích bude intenzita suburbanizace a přeměny druhého bydlení na trvalé bydlení významější, se nepotvrdila. Převážná část obcí ležících v zázemí města Plzně má dobrou dopravní dostupnost, jak po silnici, tak po železnici. Některé z nich jsou také dostupné městskou hromadnou dopravou. Intenzita suburbanizace i přeměna rekreačních objektů nezávisí na poloze v dopravní síti, protože se jedná o obce v blízkém zázemí města Plzně s krátkou časovou dostupností. Poloha obce v blízkosti významných komunikací hraje roli až s větší vzdáleností od krajského města, což bylo potvrzeno na rekreační oblasti Hracholusky. Obce s dobrou až s velmi dobrou dopravní dostupností nemají velké nárůsty obyvatel a domů od 90. let, ale naopak obce s horší až špatnou dopravní dostupností vykazují vyšší nárůsty obyvatel a domů. Tento trend je dán lepší dostupností pozemků z hlediska ceny a nabídky, kdy obyvatelé migrující především z Plzně chtějí zlepšit svou bytovou situaci a hledají bydlení jiného charakteru i kvality.

Poslední sledovanou oblastí byla rekreační oblast Hracholusky, kde převažuje koncentrace objektů individuální rekreace nad trvale obydlenými domy. Rozvoj druhého bydlení je spojen s výstavbou přehrady v 60. letech 20. století. Dnes přehrada Hracholusky patří k významným rekreačním zázemím Plzeňského kraje. Dotazníkové šetření ukázalo, že přeměna rekreačních objektů je velmi minimální a v obcích platí stavební uzávěra na výstavbu nových rekreačních objektů. Výstavbou nových domů

jsou zasaženy především obce, které leží dále od samotné vodní nádrže a především na významných dopravních komunikacích. Tím byla potvrzena třetí hypotéza, že dochází k transformaci a k suburbanizaci v místech s dobrou dopravní dostupností.

V rekreační oblasti proběhlo terénní šetření v rámci obce Úlice, kdy byly srovnány databáze obsahující informace o rekreačních objektech a trvale obydlených domech. Jednalo se o Katastr nemovitostí, Registr staveb a objektů a jejich porovnání se skutečným stavem. Nejlépe dopadl Katastr nemovitostí, který se nejvíce přibližoval reálnému stavu v terénu.

Pro lepší představu, jak vypadala krajina v minulosti, kdy ještě nebylo zatopeno údolí řeky Mže, byl vytvořen 3D model spolu se zaniklými sídly a následně model ze současné doby s vodní plochou a rozmístěním chat v okolí. Modely jsou součástí prezentace, která je uložena na přiloženém CD.

Záměr práce ukázat na stav druhého bydlení v období suburbanizačních procesů na vybraných lokalitách se podařilo naplnit. Přestože nebyly potvrzeny všechny stanovené hypotézy, výzkum poukázal také na jiné vlivy než je dopravní dostupnost na transformaci objektů.

Na konec je vhodné předložit několik podnětů k dalšímu výzkumu k dané problematice. Sociální pohled na transformaci objektů druhého bydlení by mohlo přinést podrobnější dotazníkové šetření s majiteli chat v oblastech, kde ještě neprobíhá přeměna objektů o jejich budoucí představě využití. Dále by určitě zajímavé poznatky přineslo dotazníkové šetření s majiteli domů v transformovaných lokalitách a jejich představa o napojení na technickou infrastrukturu, jaké služby by uvítaly nebo jaký záměr je vedl k přeměně objektu. Sledovat prvky vázaného cestovního ruchu kolem Hracholuské přehrady, kdy je specifikem její vznik až v polovině 60. let a vývoj těchto zařízení v oblasti je posledním podnětem pro další výzkum.

ZDROJE LITERATURY A PRAMENŮ

BIČÍK a kol. (2001): Druhé bydlení v Česku. KSGRR PřF UK Praha, 167 s.

BRÁZDOVÁ, M. (2007): Prostorové formy nové rezidenční výstavby v zázemí Prahy na příkladu Říčan. Bakalářská práce. KSGRR PřF UK Praha, 55 s.

BROŽA, V. a kol. (2005): Přehrady Čech, Moravy a Slezska. Liberec: Knihy 555, s. 112 – 113.

DAVID, P. (2005): Průvodce po Čechách, Moravě a Slezsku, Plzeňsko-sever. Praha: S&D, 175 s.

DOHNAL, V. (1985): Rajonizace cestovního ruchu ČSR. Praha: Merkur, s. 90 – 92.

DOMALEWSKI, P. (2003): Druhé bydlení v zázemí města Plzně. Diplomová práce. KSGRR PřF UK Praha, 106 s.

DOMALEWSKI, P., NOVOTNÁ, M. (2004): Vývoj druhého bydlení a trampingu na Plzeňsku. IN: Vágner, J., Fialová, D. : Regionální diferenciacie druhého bydlení v Česku, s. 81 – 89.

FIALOVÁ, D. (2000): Transformace druhého bydlení. Disertační práce. KSGRR PřF UK Praha, 130 s.

FIALOVÁ, D., KADLECOVÁ, V. (2007): Nové trendy a dopady druhého bydlení. In: Kraft, S., Mičková, K., Rypl, J., Švec, P., Vančura, M. eds. Česká geografie v Evropském prostoru. Sborník XXI. Sjezdu České geografické společnosti, JČU PedF České Budějovice, s. 36 – 41.

GARDAVSKÝ, V. (1968): Rekreační zázemí Prahy. Kandidátská disertační práce. KERG PřF UK Praha, 91 s.

GALLENT, M. (2000): Rural second homes in Europe: examining housing supply and planning control. Aldershot: Ashgate, 166 s.

HALL, C.M., MÜLLER, D.K. (2004): Tourism, Mobility and Second Homes. Aspects of Tourism. 15 Channel View Publications, 304 s.

HENDL, J. (2008): Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Portál, Praha, 408 s.

Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, I. díl (2006). Praha: ČSÚ, 760 s.

JÍLKOVÁ, A. (1969): Cestovní ruch a rekreační možnosti obyvatel města Plzně. ČSÚ, Plzeň, 65 s.

KOWALZCYK, A. (1994): Geograficzno-spoleczne problemy „drugich domov“. Uniwersytet Warszawski, Warszawa, 179 s.

KRATOCHVÍL, P. (2007): Transformace vázaného cestovního ruchu v Česku: srovnávací studie modelových oblastí východních Čech. Diplomová práce. KSGRR PřF UK Praha, 98 s.

KREJSOVÁ, D. (2004): Vývoj zahrádkářských kolonií ve městě Chemnitz (Porovnání s městem Plzeň). Bakalářská práce. KGE FPe ZČU Plzeň, 52 s.

KUBEŠ, J. (2004): Prvky územní struktury chataření a jejich typologie. In: Vágner, J., Fialová, D.: Regionální diferenciace druhého bydlení v Česku, 286 s.

KUPERA, A. (2008): Současný stav a perspektivy zahrádkářských osad v aglomeracích Česka. Diplomová práce. KSGRR PřF UK Praha, 79 s.

LEVÁ, P. (2007): Transformace vázaného cestovního ruchu v oblasti Máchova jezera. Bakalářská práce. KSGRR PřF UK Praha, 72 s.

MARIOT, P. (1983): Geografia cestovného ruchu. Bratislava: Veda, 248 s.

MARIOT, P. (1986): Cestovní ruch-prepych alebo nevyhnutelnosť? In: Sborník referátů ze 6. semináře ČGS- Rekreačia a voľný čas. Znojmo, s. 4 – 15.

NOVOTNÁ, M., VOŽENÍLEK, V. (2003-2004a): Zkoumejme svět pomocí GIS - Geografické informační systémy. Geografické rozhledy, roč. 13, č. 1, s. 10 – 11.

NOVOTNÁ, M., VOŽENÍLEK, V. (2003-2004b): Zkoumejme svět pomocí GIS - Kartografické výstupy z GIS. Geografické rozhledy, roč. 13, č. 2, s. 38 – 39.

NOVOTNÁ, M., VOŽENÍLEK, V. (2003-2004c): Zkoumejme svět pomocí GIS - Geografické analýzy v GIS. Geografické rozhledy, roč. 13, č. 3, s. 66 – 67.

NOVOTNÁ, M. (2004): Využití metod GIS při výzkumu druhého bydlení. IN: Vágner, J., Fialová, D. : Regionální diferenciace druhého bydlení v Česku, s. 201 – 208.

NOVOTNÁ, M. (2006): GIS Nečtinsko. Západočeská univerzita, Plzeň, 57 s.

OUŘEDNÍČEK, M. (2006): Sociální geografie Pražského městského regionu. KSGRR PřF UK Praha, 159 s.

OUŘEDNÍČEK, M. a kol. (2008): Suburbanizace.cz. KSGRR PřF UK Praha, 96 s.

PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J. (2002): Výkladový slovník cestovního ruchu. Ministerstvo pro místní rozvoj Praha, 448 s.

Plzeň – lokalita Výsluní (2005). Základní územně technické podmínky pro transformaci území. Útvar koncepce a rozvoje města Plzně, 11 s.

Plzeň – Švabiny (2006). Urbanistická studie. Útvar koncepce a rozvoje města Plzně, 8 s.

Poslanecký návrh záhrádkářského zákona. Sněmovní tisk č. 1014/2001.

PTÁČEK, P. (1996): Suburbanizační proces v zázemí Prahy. Diplomová práce. KSGRR PřF UK Praha, 104 s.

SÝKORA, L. (1999): Klasifikace změn v prostorové struktuře postkomunistických změn. Acta Facultatis Studiorum Humanitatis et Naturae Universitatis Prešoviensis. Folia Geographica Prešov. Roč. XXXII., č.3, s. 98 – 103.

SÝKORA, L. (2001): Proměny prostorové struktury Prahy v kontextu postkomunistické transformace. In: Hampl, M. a kol.: Regionální vývoj: Specifika české transformace, evropská integrace a obecná teorie, s. 127 – 166.

Statistický lexikon obcí České republiky 1992. Praha: ČSÚ. 1994, 896 s.

Statistický lexikon obcí České republiky 2005. Praha: ČSÚ. 2005, 1 358 s.

ŠTYCH, P. a kol. (2008): Vybrané funkce geografických informačních systémů. Česká kosmická kancelář, Praha, 177 s.

Územní plán města Plzně 2007. Aktuální verze II/2007.

URBAN, L. (2007): Transformace druhého bydlení na Jihlavsku. Diplomová práce. KSGRR PřF UK Praha, 111 s.

URBAN, J. Rozhovor 11. února 2009.

VÁGNER, J. (1999): Geografické aspekty druhého bydlení v České republice. Disertační práce. KSGRR PřF UK Praha, 201 s.

VÁGNER, J., FIALOVÁ, D. (2004): Regionální diferenciaci druhého bydlení v Česku. KSGRR PřF UK Praha, 286 s.

VOBORNÍKOVÁ, J. (2005): Vázaný cestovní ruch v Česku – srovnávací studie modelových oblastí Jilemnicko a Příbramsko. Diplomová práce. KSGRR PřF UK Praha, 109 s.

VOŽENÍLEK, V. (1998): Geografické informační systémy I. Pojetí, historie, základní komponenty. Vydavatelství Univerzity Palackého, Olomouc, 173 s.

VYSTOUPIL, J. (1981): Geografické problémy (krátkodobé) rekreace v ČSR. Disertační práce. KSGRR PřF UK Praha, 146 s.

VYSTOUPIL, J. a kol (2006). Atlas cestovního ruchu ČR. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 157 s.

VYSTOUPIL, J. (2007): Návrh nové rajonizace cestovního ruchu ČR. Masarykova univerzita, Brno, 98 s.

WOKOUN, R., VYSTOUPIL, J. (1987): Geografie cestovního ruchu a rekreace I. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 255 s.

Registr staveb a objektů 2006. Praha Český statistický úřad.

ZBÍRAL, J. (2008): Transformace druhého bydlení v povodí Kocáby. Bakalářská práce. KSGRR PřF UK Praha, 49 s.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Aktuální schéma Integrované dopravy Plzeňska. Plzeňské městské dopravní podniky [online].

Dostupné z: <<http://www.pmdp.cz/index.php?menu=4&sub=10&layout=common>> [cit. 18.2. 2009].

ArcČR 500. Data. ARCDATA Praha [online].

Dostupné z: <<http://old.arcdata.cz/support/download#data>> [cit. 18.12. 2008].

Archivní mapy. Prohlížení archiválií Ústředního archivu zeměměřictví a katastru [online]. Dostupné z: <<http://www.archivnimapy.cuzk.cz>> [cit. 14. 2. 2009].

ČERVENÝ, B (1955): Foto - Hlavní přehradní místo Hracholusky. In: Fotoarchiv České geologické služby, Praha [online].

Dostupné z: <<http://www.geology.cz/foto/8044>> [cit. 18.3. 2009].

Český statistický úřad – krajská reprezentace Plzeň [online].

Dostupné z: <<http://www.czso.cz/xp/redakce.nsf/i/home>> [cit. 3. 12. 2008].

Lodní doprava na Hracholuské přehradě. Společnost pro veřejnou dopravu [online].

Dostupné z: <http://www.spvd.cz/?p=ruzne/hracholusky/hracholusky.html&m=menu_ruzne.html> [cit. 18.3. 2009].

Mapové aplikace. Portál veřejné správy, Ministerstvo životního prostředí [online].

Dostupné z: <<http://www.map.env.cz/mapmaker/cenia/portal/>> [cit. 19. 11. 2008].

Mapy. Ředitelství silnic a dálnic ČR [online].

Dostupné z: <<http://www.rsd.cz/Mapy>> [cit. 18.2. 2009].

PEŠL, I.: Katastr nemovitostí po kapkách (podruhé). Zeměměřič, časopis a server o geodézii, kartografii, katastru nemovitostí, GIS, GPS, DPZ [online].

Dostupné z: <<http://www.zememeric.cz/3+4-98/knkapky2.html>> [cit. 24. 2. 2009].

Plzeň. Městské obvody Plzeň 1-10 [online].

Dostupné z: <http://www.plzen.eu/cz/o_meste/mestske_obvody/index.html> [cit. 18.3. 2009].

Rodinné domky místo zahrádkářských chat. Věstník 1/2008. Český zahrádkářský svaz [online].

Dostupné z: <<http://www.zahradkari.cz>> [cit. 18.2. 2009].

Vodní dílo České údolí. Seznam vybraných nádrží ve správě závodu Berounka. Povodí Vltavy [online].

Dostupné z: http://www.pvl.cz/vodni_dila/vodni_dila_a_nadrze/seznam_vybranych_nadrzi_ve_sprave_zavodu_berounka/vd_ceske_udoli.html?lang=cs [cit. 10. 1. 2009].

Vodní dílo Hracholusky. Seznam vybraných nádrží ve správě závodu Berounka. Povodí Vltavy [online].

Dostupné z: http://www.pvl.cz/vodni_dila/vodni_dila_a_nadrze/seznam_vybranych_nadrzi_ve_sprave_zavodu_berounka/vd_hracholusky.html?lang=cs [cit. 10. 12. 2008].

Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický: Terminologie: Terminologický slovník [online]. Dostupné z: <http://vugtk.cz> [cit. 15. 12. 2008].

Úplné znění vyhlášky statutárního města Plzeň, č. 2/2007. Vyd. 20.11.2006. Plzeň: Magistrát města Plzně [online].

Dostupné z: <http://aplikace.plzen.eu/vyhlasaky/detail.asp?id=249> [cit. 16. 1. 2009].

Územně identifikační registr adres. MPVS ČR 2008 [online].

Dostupné z: <http://forms.mpsv.cz/uir/adr/OverAdresuFrame.html> [cit. 3. 12. 2008].

Územní plán města Plzně, 2009. Funkční využití ploch na GIS – mapovém portálu. Aktuální verze účinná od 30. 1. 2009 [online].

Dostupné z: http://ukr.plzen.eu/uzemni_planovani_FVPloch_cz.php [cit. 23. 2. 2009].

Základní báze geografických dat ZABAGED, ČÚZK 2008 [online].

Dostupné z: <http://www.cuzk.cz> [cit. 14. 11. 2008].

Zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku. Pozemkový fond ČR [online].

Dostupné z: http://www.pfcr.cz/pfcr/page.aspx?OdkazyAlias=sb229_1991 [cit. 3. 2. 2009].

Zaniklé obce po roce 1945 [online].

Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/> [cit. 15. 1. 2009].

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Vymezení zkoumané lokality**MĚSTO PLZEŇ**

Okres	Obec	Část obce
Plzeň - město	Plzeň	Plzeň 1
		Plzeň 2-Slovany
		Plzeň 3
		Plzeň 4
		Plzeň 5-Křimice
		Plzeň 6-Litice
		Plzeň 7-Radčice
		Plzeň 8-Černice
		Plzeň 9-Malesice
		Plzeň 10-Lhota

ZÁZEMÍ MĚSTA PLZNĚ

Okres	Obec	Části obce
Plzeň- město	Dýšina	Dýšina, Nová Huť
	Chrást	Chrást
	Kyšice	Kyšice
	Letkov	Letkov
	Losiná	Losiná
	Starý Plzenec	Starý Plzenec, Sedlec
Plzeň- jih	Dobřany	Dobřany, Šlovice, Vodní Újezd
	Štěnovice	Štěnovice
	Útušice	Robčice, Útušice
	Nová Ves	Nová Ves
Plzeň- sever	Čeminy	Čeminy
	Druztová	Druztová
	Chotíkov	Chotíkov
	Líně	Líně
	Město Touškov	Kůstí, Město, Touškov
	Třemošná	Třemošná, Záluží
	Vejprnice	Vejprnice
	Vochov	Vochov
	Zruč-Senec	Senec, Zruč

REKREAČNÍ OBLAST HRACHOLUSKY

Okres	Obec	Části obce
Plzeň- sever	Čerňovice	Čerňovice
	Líšťany	Hunčice, Košetice, Lipno, Líšťany, Luhov, Náklov, Písek, Třebobuz
	Plešnice	Plešnice
	Přovany	Chotěšovičky, Přovany, Rájov, Nový Dvůr
	Újezd nade Mží	Újezd nade Mží
	Úlice	Hracholusky, Jezná, Knije, Nová Jezná, Úlice
Tachov	Vranov	Svinná, Vranov
	Erpužice	Blahousty, Malovice, Erpužice
	Stříbro	Butov

Zdroj: Portál veřejné správy ČR 2008

Příloha č. 2: Upravená ortofotomapa pro terénní šetření

Zdroj: RSO 2006, geoportal.cenia.cz, vlastní zpracování

Příloha č. 3: Dotazník pro představitele obcí

Dobrý den,
studuji na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze, obor Sociální geografie a regionální rozvoj a touto cestou Vás chci požádat o spolupráci k vyplnění krátkého dotazníku k mé diplomové práci, která se zabývá transformací druhého bydlení v okolí města Plzně (přeměnou chat a chalup na objekty pro trvalé bydlení).
Předem děkuji za vyplnění dotazníku a jeho odeslání zpět.

S pozdravem Bc.Lenka Petrmichlová

Otázky:

- 1. Došlo ve Vaší obci ke změně využívání rekreačních objektů (chat, chalup) od roku 1991? Pokud ano, tak k jaké změně (využití pro trvalé bydlení, komerční využití atd)**
- 2. Staví se ve Vaší obci nové rekreační objekty?**
- 3. Kolik rekreačních objektů bylo převedeno na objekty pro trvalé bydlení od roku 1991?**
- 4. Je v obci stavební uzávěra? Pokud ano, na jaký typ objektů?**
- 5. Spolupracuje obec s rekreanty? Pokud ano, jak.**
- 6. Probíhá ve Vaší obci suburbanizace (výstavba nových domů a příchod obyvatel z města)? Pokud ne, pokračujte prosím otázkou č. 7.**
 - 6a, Co přinesla suburbanizace Vaší obci?**
 - 6b, Jaká je forma výstavby nových domů? Individuální nebo zde působí developer?**
- 7. Nachází se ve Vaší obci zahrádkové kolonie, zahrádky ? Pokud ano, kolik? A jsou součástí zahrádek i chatky?**
- 8. Zanikly některé zahrádky ve Vaší obci?**
- 9. Má Vaše obec vypracovaný územní plán? Pokud ano, ve kterém roce byl schválen?**

DĚKUJI ZA VÁŠ ČAS STRÁVENÝ NAD DOTAZNÍKEM

Příloha č. 4: Odpovědi dotazníkového šetření za obce v zázemí města a rekreační oblasti

Název obce	změna využívání RO od r.1991	výstavba nových RO	počet převedených RO na trvalé bydlení	stavební uzávěra	spolupráce s rekreanty	suburbanizace	přínos suburbanizace	forma suburbanizace	zahrádky v obci	zánik zahrádek	územní plán a rok schválení
Dyšina	ano	ne	do 10	ano, zátopová oblast	ano, svoz odpadu	ano	více obyvatel, vyšší příjmy obce	individuální, developer	ano, součástí chatky	ne	ano, 2004
Chrást	ano	ne	do 10	ne	ano úzce, svoz odpadu, oprava komunikací	ano, málo intenzivní	zatím žádný	individuální	ano, 1 kolonie i s chatky	ne	ano, 2007
Kyšice	ano	ne	1	ano, RO u Ejpovického jezera	ne	ano	více obyvatel	individuální	ne	ne	ano, 2001
Letkov	ano	ne	cca 10	ne	ne	ano	více obyvatel, vyšší příjmy	developer	ano, součástí chatky	ano, přeměna na trvalé bydlení	ano, 2008
Losiná	ano	ano	2	ne	ano, svoz odpadu, oprava komunikací	ano	více obyvatel, vyšší příjmy do rozpočtu, potřeba zajistit mateřskou školu a dopravní spojení	developer	pouze 2 chatové osady se 180 chatami	ne	ano, 1994
Starý Plzenec	ano	ne, pouze rekonstrukce	nevím	ne	ano, oprava komunikací	ano	více obyvatel	individuální	ano, 2 kolonie s chatky	ne	ano, 2006
Dobřany	ne	ano	0	ne	ano, svoz odpadu, dopravní značení	ano	více obyvatel, vyšší příjmy obce	individuální	ano, součástí i chatky	ne	ano, 1995
Štěnovice	ano	ano	10	ne	ne	ano	více obyvatel	individuální	ano chaty	ne	ano, 1993

Název obce	změna využívání RO od r.1991	výstavba nových RO	počet převedených RO na trvalé bydlení	stavební uzávěra	spolupráce s rekreaty	suburbanizace	přínos suburbanizace	forma suburbanizace	zahrádky v obci	zánik zahrádek	územní plán a rok schválení
Útušice	ne	ne	0	ano, rodinné domy	ano, svoz odpadu	ano	více obyvatel	individuální	ne	ano, 1	ano,1998
Čeminy	ne	ne	0	ne	ne	ne	-	-	ne	ne	ne
Druztová	ano	ne	12	ne	ano	ne	-	-	ne	ne	ne
Chotíkov	ano	ne	3	ne	ano, v rámci život. prostředí	ano	bez komentáře	individuální	ano, 1	ne	ano,2002
Líně	ne	ne	0	ne	ne, pouze výpomoc zahrádkářům	ano	více obyvatel, vyšší příjmy, větší nároky na občanskou vybavenost	individuální, developer	ano, 70 zahrádek na ½ chatky	ne	ano,2004
Město Touškov	ano	ojediněle	nevím	ne	ano	ano	více obyvatel	individuální, developer	ano i s chatky	ne	ano,1991
Třemošná	ne	ne	0	ne	ano, údržba cest	ano	více obyvatel, vyšší příjmy	individuální, developer	ano, 2 chatky	ne	ano,2007
Vejprnice	ano	ne	10	ne	ano, svoz odpadu a odvoz zeleně	ano	více obyvatel, vyšší příjmy obce	individuální, developer	ano i s chatky	ne	ne
Vochov	ano	ne	1	ne	ano, v rámci životního prostředí	ano	více obyvatel	individuální	ano, 10 zahrádek se 3 domky	ano, přeměna na trvalé bydlení	ne
Zruč-Senec	ano	ne	6	ne	ano, údržba cest a úklid	ano	neuvedeno	individuální, developer	ne	ne	ano,2009
Nová Ves	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Černovice	ano	ne	neuvedeno	ano, rekreační objekty	ano, podle požadavků rekreatantů	ano	více obyvatel, vyšší příjmy	individuální	ano, 10 chat	ano, přeměna na trvalé bydlení	ne, schváleno zadání
Lišňany	ano	ne	3	ano, rekreační objekty	ano	ano	více obyvatel	individuální	ne	ne	ne

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření 2009

Název obce	změna využívání RO od r.1991	výstavba nových RO	počet převedených RO na trvalé hydlení	stavební uzávěra	spolupráce s rekreaty	suburbanizace	přínos suburbanizace	forma suburbanizace	zahrádky v obci	zánik zahrádek	územní plán a rok schválení
Plešnice	ne	ne	ne	ano, rekreační objekty	ne	ano	požadavky na vybudování komunikací, osvětlení	individuální	ano	ano	ne
Pňovany	ano	ne	do 10	ano, rekreační objekty	ano, minimálně	ne	-	-	ne	ne	ano,2004
Újezd nade Mží	ano	ne	cca 5	ne	ano,svoz odpadu, úprava komunikací	ano	více obyvatel, vyšší příjmy	individuální	ne	ne	ne
Úlice	ano	ne	12	ano,rekreační objekty	ano,svoz odpadu	ano	více obyvatel	individuální	ano	ne	ano,2006
Erpužice	ano	ne	1	ano,rekreační objekty	ano,oprava příjezdových komunikací	ne	-	-	ano, i chatky	ano	ano,2001
Vranov	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření 2009

Příloha č. 5: Dopravní dostupnost, vývoj domů, vývoj obyvatel a přeměna rekreačních objektů v obcích zázemí Plzně

Název obce	želez.	typ silnice	Dopravní dostupnost				IV domů	IV obyvatel
			MHD	Hodnocení	Přeměna RO			
Čemín	ne	II. třídy	ne	2	ne		101,4	98,1
Dobruška	ano	II. třídy	ne	3	ne		101,7	101,2
Druztová	ne	ostatní	ne	1	ano		123,9	114,4
Dýšina	ano	II. třídy	ano	4	ano		106,8	113,2
Chorňkov	ne	I. třídy	ne	3	ano		105,6	135
Chrast	ano	II. třídy	ano	4	ano		107,9	104,6
Kysice	ne	II. třídy	ano	3	ano		110,3	124,3
Letkov	ne	II. třídy, napojení na D5	ano	4	ano		113,9	153,1
Líně	ne	II. třídy, napojení na D5	ne	3	ne		107,1	109,3
Losiná	ne	I. třídy	ne	3	ano		110,9	109,8
Město Touškov	ne	ostatní	ano	2	ano		112,2	120,5
Nová Ves	ne	ostatní, napojení na D5	ano	3	ano		130,6	233,7
Starý Plzenec	ano	II. třídy, ostatní	ano	5	ano		108,9	109
Štěnovice	ne	ostatní, napojení na D5	ne	2	ano		117,7	139,6
Třemošná	ano	I. třídy	ne	4	ne		104,7	103,9
Útšice	ne	ostatní, napojení na D5	ne	2	ne		103,2	116,1
Vejprnice	ano	II. třídy	ano	4	ano		117,7	127,5
Vochov	ano	II. třídy	ano	4	ano		108,8	106,3
Zruč- Senec	ne	II. třídy	ano	3	ano		118	135,2

Poznámka: IV domů = index vývoje domů mezi lety 1991 a 2001, IV obyvatel = index vývoje obyvatel mezi lety 1991 – 2008, MHD = dostupnost městskou hromadnou dopravou, přeměna RO = přeměna rekreačních objektů na trvalé bydlení od r. 1991, Hodnocení = součet bodů za dopravní dostupnost a polohu v rámci silniční sítě (železnice – ano 1 bod, MHD – ano 1 bod, typ silnice – I. třídy 3 body, II. třídy 2 body, ostatní 1 bod, napojení na D5 1 bod).

Výsledná klasifikace: 1 bod = špatná dostupnost

2 body = horší dostupnost

3 – 4 body = dobrá dostupnost

5 – 6 bodů = velmi dobrá dostupnost

Příloha č. 6: Hráz vodní nádrže před zatopením na dobové fotografii z roku 1955

Zdroj: Červený 1955, převzato

Příloha č. 7: Stavba hráze vodní nádrže Hracholusky v roce 1962

Zdroj: Společnost pro veřejnou dopravu 2009, převzato

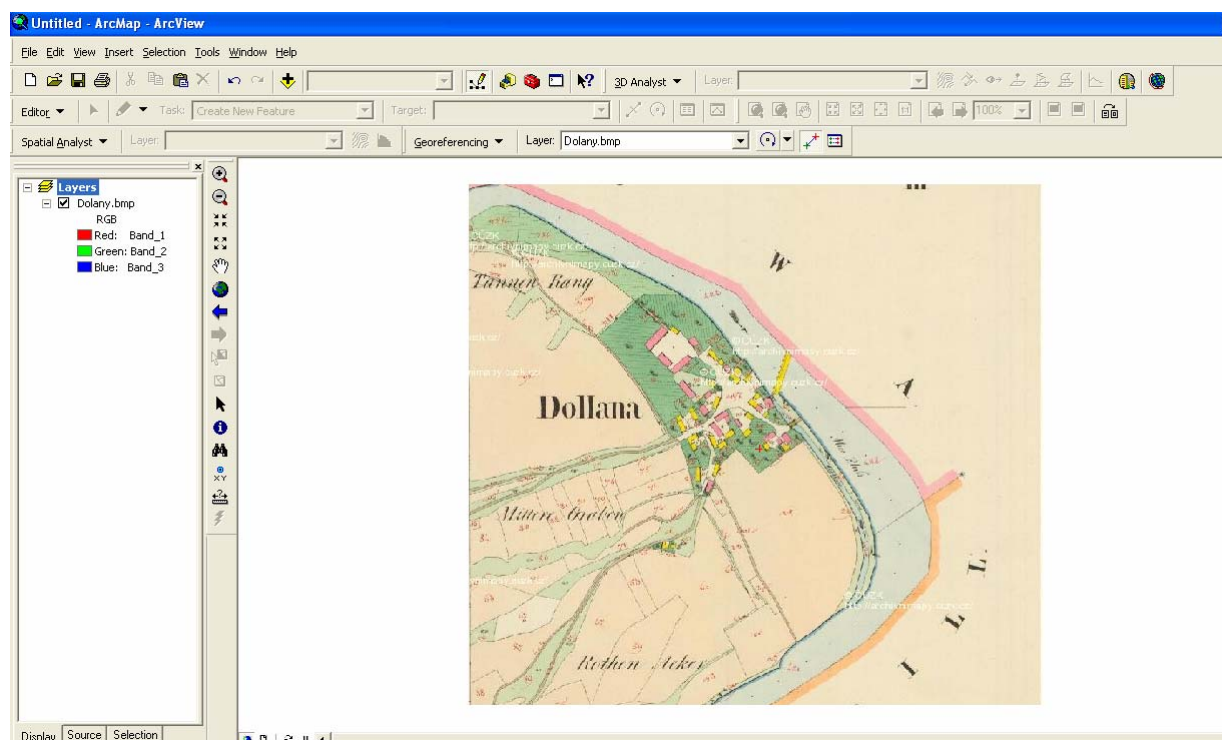
Příloha č. 8: Hráz vodní nádrže Hracholusky

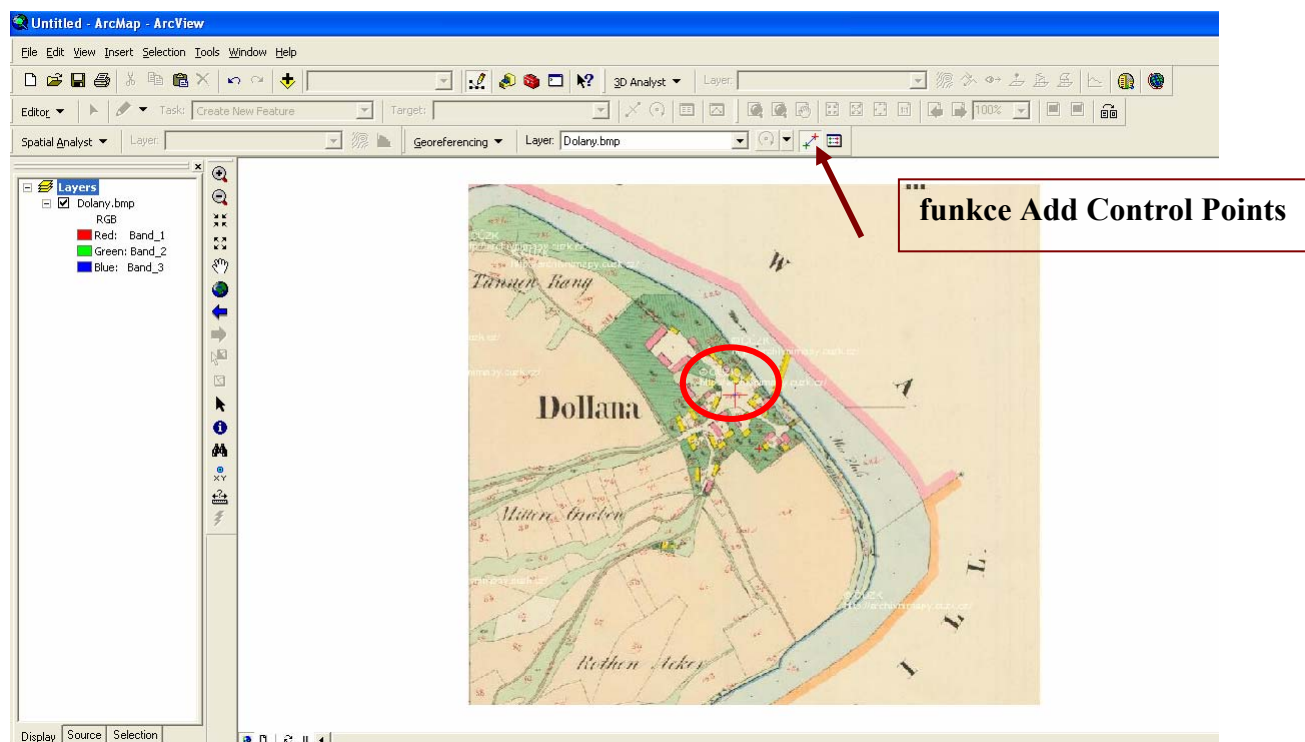
Zdroj: Lenka Petrmichlová, 2008

Příloha č. 9: Postup práce při georeferencování starých map

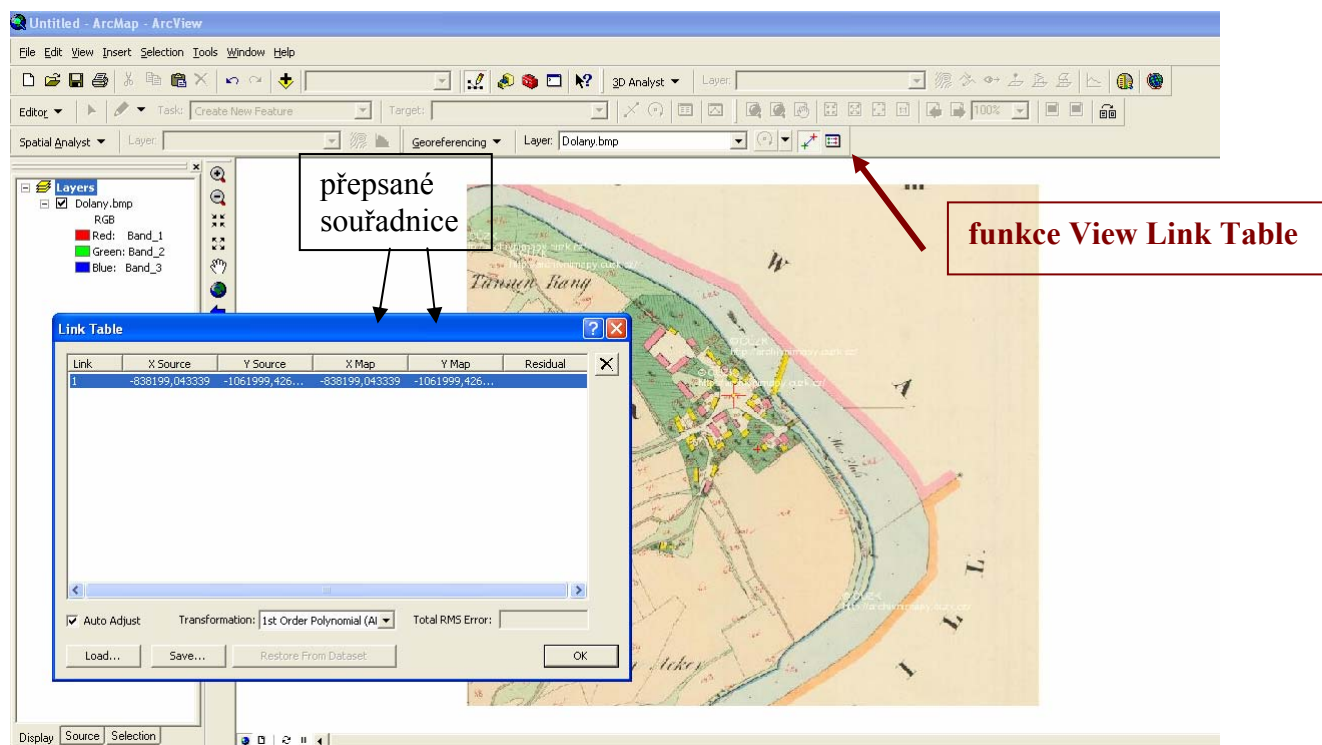
1. krok → načtená mapa zaniklého sídla Dolany v ArcMap

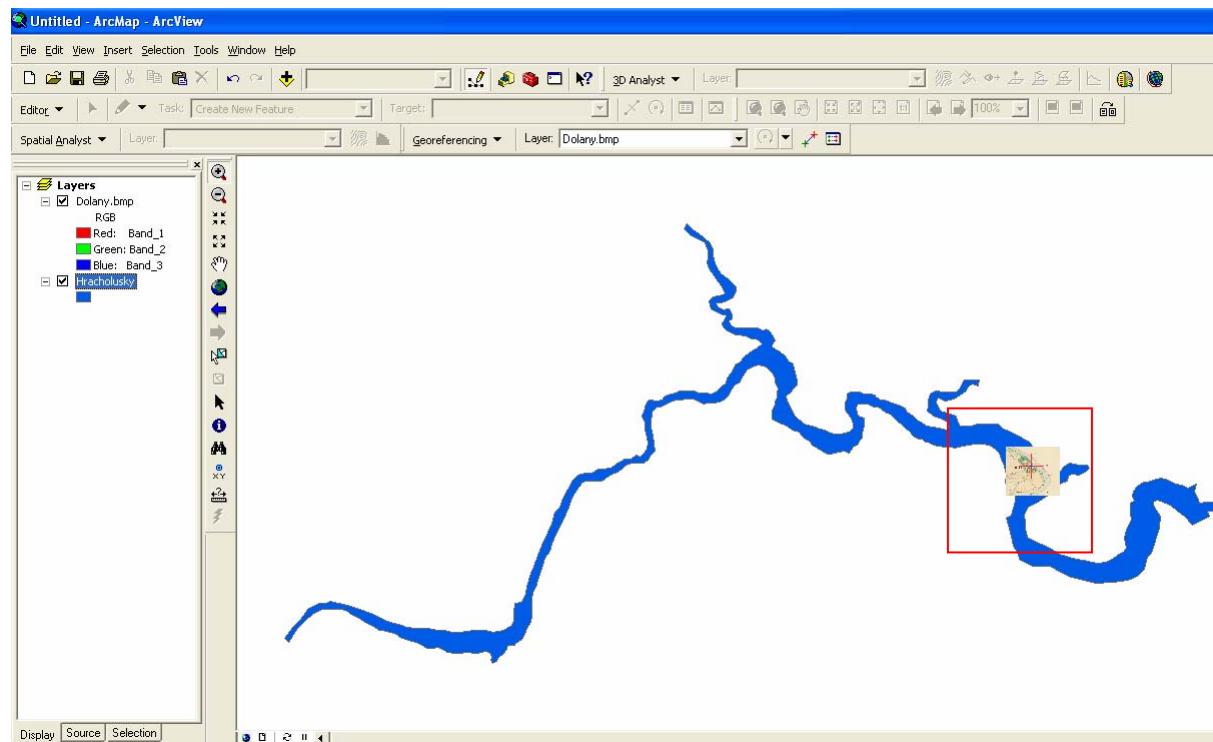
2. krok → pomocí funkce Add Control Points označen střed obce červeným křížkem

3. krok → přepsání starých souřadnic pomocí funkce View Link Table

4. krok → lokalizace zaniklého sídla ve vodní nádrži Hracholusky

Příloha č. 10: Rodinný dům s číslem evidenčním v rekreační lokalitě Pode Dvory, Bolevec

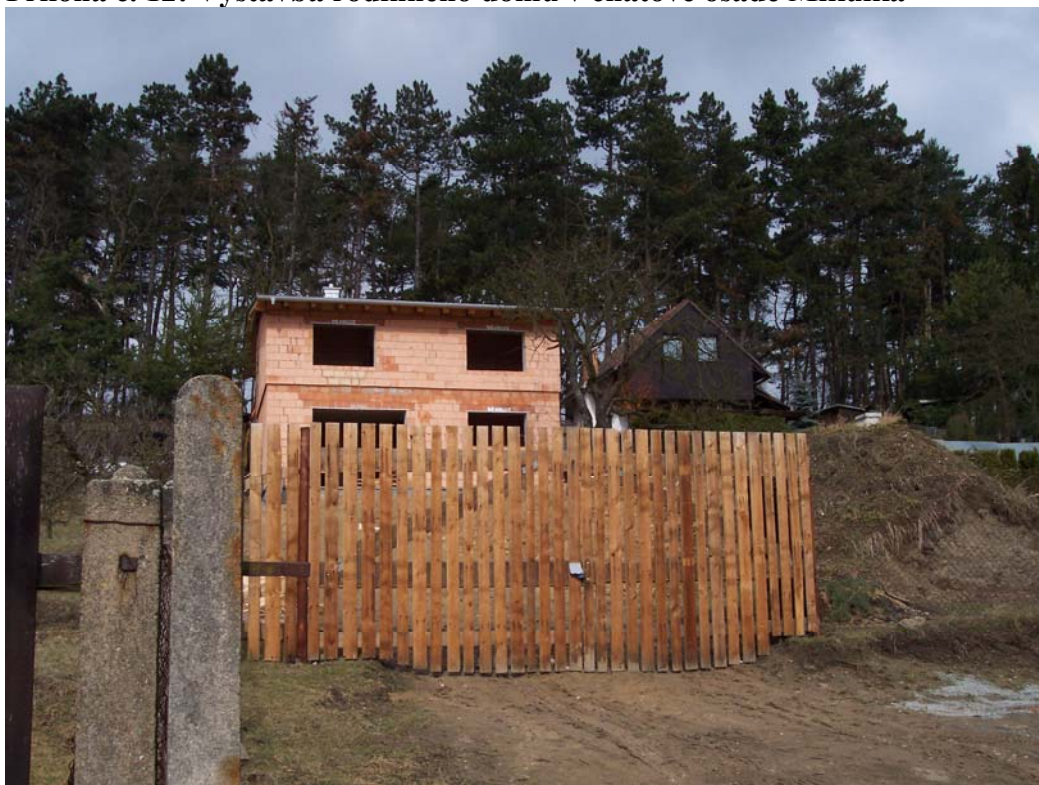
Zdroj: Lenka Petrmichlová 2008

Příloha č. 11: Výstavba rodinného domu v rekreační lokalitě Výsluní

Zdroj: Lenka Petrmichlová 2009

Příloha č. 12: Výstavba rodinného domu v chatové osadě Mikulka

Zdroj: Lenka Petrmichlová 2009

Příloha č. 13: Zahrádkářská kolonie v části Bolevec v Plzni

Zdroj: Lenka Petrmichlová 2008

Příloha č. 14: Vybrané chaty na břehu Hracholuské přehrady v obci Hracholusky

Zdroj: Lenka Petrmichlová 2008

Příloha č. 15: Adresářová struktura CD

<CD-ROM>:

\ Lenka Petrmichlová

\ Rekreační objekty_shapefile

\ Butov

\ Cernovice

\ Erpuzice

\ Listany

\ Plesnice

\ Pnovany

\ UjezdnadeMzi

\ Ulice

\ Vranov

\ Modely krajiny

\ Rekreační oblast Hracholusky

